

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BAVUL

Hayat bir yolculuktur, yanınızda bulunsun.

Nisan 2022
Sayı: 79
Fiyatı: 14 TL
KKTC: 15 TL

Bardak Altığı,
Ayras ve Poster
hediyeli!

Guernica-Picasso

"Bir tabiat kanunu değildir savaş,
Barışsa bir armağan gibi verilmez insana..."

Bertolt Brecht

Ataol Behramoğlu • Sevin Okyay • Cengiz Bozkurt • Haydar Ergülen • Aysen Şahin • Emre Kongar • Evrim Kuran • Sükrü Erbaş • Gökhan Horzum • Tekin Deniz Kaan Sezyum • Celine Symbiosis • Menekşe Zıncırcıoğlu • Zeynep Çelikkaya • Vahit Sivrit • Ali Zekiye • Feriye Güney • Halil İbrahim Sağlam • Gökçe Burek • İlhan Aras • Cüneyt Çakır • Feriye Çakır • Merve Kuşaksarp • Fulya Özlem • Duyuş Şahin • Ali Deniz Usta • Aydılgözü Barış Akpolat • Gül Çetin Ferit Karahan • Sama Bada • Almula Türedi • Sema Esen • İdil Gürsel Himmetoğlu • Sedat Mercimek • Y. Emre Ceren • Oğuz Alkan

Çağımızın en büyük melek yatırımcılarından,
düşünür Naval Ravikant'tan daha mutlu ve daha
zengin bir hayata dair benzersiz bir rehber.

TIM FERRISS'in
Önsözüyle

BİLGENİN GÜNCEİ: NAVAL RAVIKANT

Mutluluk ve Zenginlik Rehberi

ERIC JORGENSEN

İllüstrasyonlar: Jack Butcher

ÇEVİREN: UĞUR GÜLSÜN

NOVA
KİTAP

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

CENGİZ BOZKURT

Sert düşünceler, ahkam kesmek ve **VASATIN HAKİMİYETİ ÜZERİNE**

'Durun ahkam kesmeyin' diyenlerin de keseceği bir ahkam vardır belki devamında. Kimseyi aniden ve hak ettiğinden fazla alkışlamayın, göklere çıkarmayın şu fani hayatta.

Geç biten setlerden sonra kafam dağılsın ve gündemde neler olduğunu, nelerin tartışıldığını öğreneyim diye açıp baktığım moderatörlü 'tartışma' programlarını açmayarak akıl sağlığımı pek koruduğumu farkettim. Çoğunlukla bir konuda -klşe olacak ama- bilgi ve donanım sahibi olmadan ahkam kesip, seslerini yükselterek birbirlerinin üzerine konuşan; onun için de kimsenin hiç bir şey anlamadığı, sosyal medya trolleri tarafından gaz verilen bu tarafgir, dayatmacı, tahakkümcü insan türlerini izlemeyiniz, izlettirmeyiniz! Benim gibi yapınız: kapatınız. Çok faydasını göreceksiniz. Bir de bu programların moderatörleri var, onların da arabulucu olması gerekiyor ve bize seyir zevki yüksek programlar sunması bekleniyor kendilerini.

Fakat gel gör ki bu moderatörlerin aynı zamanda ulusal gazetelerde köşeleri var ve televizyonda ahkamların yanında fırsat bulamadığı için ahkamlarını köşelerinde kesiyorlar. İlle de ahkam kesilmesi gerekiyor diye düşünüyor, çünkü kaç gece o kadar saat ahkamçıya maruz kalınca bünye işlerini herhalde.

tam anlamıyla Narsisizm olur, kendini ve düşüncelerini dev aynasında görmek olur, durduk yere bir dizi üzerinden oyuncu lincine dönüşür, bayram değil seyrân değil eniştem niye hiddetlendi olur.

Eleştirilerinde haklı olabilecek yerlerde hatta bizim bile katılabileceğimiz oyunculuk eleştirilerinde üstülsal sorun yüzünden boşa düşersiniz, çok konuşulursunuz belki ama çok büyük kitlenin ahmak suçlamasına maruz kalırsınız. Sözüünüz dinletilenlecekken herkesin tepki duyduğu ahkam kesen ortalama bir insana dönüşürsünüz. Belki aşırı sinirlendiği için Hazal kardeşimiz de kendisini ve oyunculuğunu uzun cümlelerle savunmayı tercih etti böyle bir durum karşısında. Bence hiç gerek yoktu. İşinizi yapıp, susmanız ve konuşulanları faydalı, vitamlı olan kısmını alıp geriye hiç ilgilanmemek en iyisi. Kendisini açıklamaya ve ifade etmeye çalışması anlaşılabilir bir tepki yine de.

Çoğunuzun bildiği gibi İngilizce ve Türkçe'yi birbirine karıştırmayı hiç sevmem ve karıştırmam. Ama bu noktada aklıma hemen İngilizlerin çok kullandıkları bir kalıp cümle düşüyor. Birisinin her konuda sert düşüncelerini

başkalarına empoze etmeye çalıştıklarını gördüklerinde 'He has a very strong opinion on everything, hasn't he?' (Her konuda ne kadar sert düşüncelere sahip, değil mi?) diyerek son derece diplomatik bir şekilde size soruyorlarmış gibi yaparlar ama aslında söylemek istedikleri 'Ne gersik, donanımsız, çok konuşan salgın biri yarabbî'dir. Türkçe mealî budur.

Brecht'in Bay K öykülerinden biri Sokrates hakkındadır. Sokrates sofist filozofların sonu gelmeyen ahkam kesmelerini dinledikten sonra nihayet söze girip, "Bildiyim tek şey hiç bir şey bilmediğimdir!" der. Bunu duyanlar bir alkış tufanı koparırlar, yer yerinden oynar. Bay K ise merak eder, acaba Sokrates'in buna ekleyecek sözü vardı da, kopan alkış yüzünden eklenerek söyler iki bin yıldır duyulmaz mı kılınmış oldu, güme mi gitti?

'Durun ahkam kesmeyin' diyenlerin de keseceği bir ahkam vardır belki devamında. Kimseyi aniden ve hak ettiğinden fazla alkışlamayın, göklere çıkarmayın şu fani hayatta. Dünyadaki asıl trajediler, doğru ve yanlış arasındaki çatışmalar değildir. İki doğru arasındaki çatışmalardır.

Benden Agnostiklere selam söyleyin.

Biraz dolandırıldım lafı ama bu girizgahla sizi nereye getirdiğimi farketmişsinizdir. Ahmet Hakan'ın Hazal kardeşimize "Pera Palas'ta Geceyarısı" dizisindeki oyunculuğuna yaptığı malum 'eleştiri'.

İnsan bir sürü ahkam kesen insanla tartışma programıyönetince ahkam kesmeyi sıradanlaştırır, belki de içşelleştirir farkında olmadan ve bir konuda fikir beyan ederken 'bence' ya da 'benim düşünceme, hislerime göre' kalıpları yerine 'hiç sevmiyorum, nefret ediyorum' gibi azaltıcılar agresif bir dil tercihinin kendisi kapıtarabilir. Ahmet Hakan insanların kendisinin ağzından çıkacaklarına endekslî yaşadığını düşünmüş ve fikirlerinin ve tercihlerinin çok önemseneyeceği hissine kendini teslim etmiş olabilir. Sosyal medya trolleriyle beyan daha da büyütülmüş oldu ama aslında mevzu tamamen kişisel tercihlerden ibaretti. Mevzu sevdim/sevmedim, beğendim/beğenmedim hattıyla açıklanacak kadar basitken eleştirilerinizi madde madde Leninist parti deklarasyonuna gibi sıralarsanız ve sonunda da 'nefret ettim'i koyarsanız bu kelimenin

Mehmet Ali & Akşamselâsi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

KAAN SEZYUM

İLERİ KEDİ TEKNİKLERİ

Uzun süredir kedilerle birlikte yaşıyorum. Farklı kediler gördüm, akıllısı, aklı sıradan bir bakan kadar olanı, güzelliğinin farkında olanı, oyunu çok seveni. Hepsinin de birkaç özelliği var ki, bunlara dikkat ederseniz, kedilerle geçirdiğiniz zamanı daha kaliteli ve iletişim dolu geçirebilirsiniz.

Kural 1

İlk hareket sizden gelmesin. Kafalarına göre takılmak, kendi özel alanları olsun isterler. O yüzden kediye yaklaşın ama mesafeli olun. Bırakın o da size yaklaşsın. Yaklaşmıyorsa kafası bi şeye bozuktur. Mesela yurt dışı çıkış harcına %150 zam gelmesi gibi...

Okşayacağınız yeri bilin. Nasıl manitayla birbirinizi okşuyorsanız -okşamıyor musunuz yoksa?-, kedilerle de o şekilde takılmanız lazım. Nerelerini sever, nerelerden hoşlanır, nerelerden rahatsız olur, nereden önce neresini okşamak lazım. Bunlara dikkat edelim. Peki bunu nasıl anlayacağız? Çok basit. Kedi reyizler zaten rahatsız oldu mu, anında belli eder. Rahatsız olduğunda da belli eder. O yüzden, biraz empati. İnsanın insana göstermesine alışık olduğunuz empatiyi hayvanlar da ister. Hatta abartıyım biraz, tüm hayvanlara doğru empatiyle ve vücut diliyle yaklaşmak -en azından aylardan filan zarar görmeden yaklaşmak için- en mantıklısı. Mesela kedi reyizlerde gözler ve kulakları arasında kalan alandan genelde çok daha rahatsız olmaz, bilakis hoşlanırlar. Bunu mırlamalarından anlarsınız. Bu arada her kedinin de kendi tavri, şekli şemalı olduğunu unutmayın. Her yiğidin yoğurt yiğisinin farkı olduğu gibi kedilerde de neresini sevmeyi çok sever, tam kesin değildir. Ama kuyruk tarafından sevmeye başlamanızı da çok önemerm. Bendeki ayı çocuk kuyruk sokumundan da sevdiyi kendisini ama bu noktaya gelebilmek için önce kendisiyle bir samimiyet kurmanız gerekiyor. Aynı yakın bir arkadaşınızın küfür etmekle, sokakta gördüğünüz ilk yabancıya "Ebeyen cinsellem" demeniz gibi farklı tavırlar alabilirsiniz. Arkadaşlarınız gibi kediler de sizinle zaman geçirdikçe size daha yakın olmaya, sizin tavırlarınızla daha uyumlu olmaya başlayacaktır. Tabii ki bu noktada reyizlere

Çizim: Ahmet Karakaya

"Aman

cicim benim canım benim" gibi sarılmak, cendereye almak filan çok önerilen davranışlar değil.

Ses tonunuz önemli

Deminki örnekte olduğu gibi kedilerle konuşarak iletişim kurmak mümkün. Her ne kadar Türkçeye de başka bir yabancı dile çok hakim olmasalar da ses tonunuz, pençe reyizlerle iletişimindeki anahtar davranışlardan biri. Bunu unutmayın. Bir kediye bağırarak ona hiçbir şey yaptırmazsınız. Her zaman onu sakinleştirecek bir ses tonuyla yaklaşmanız avantajınıza olacaktır. Sakin olun ki, karşınızdaki de sizden zarar geleceğini düşünmesin. Genelde ufak çocuklar ve denyo yetişkinlerin kafadan yüzden pati darbesi yemesinin başlıca sebeplerinden biri de budur. Tabii ki ani hareketle birlikte, ani hareket de etmiyorsunuz. Adım adım... Merak etmeyin, onlar sizi anlıyor, sadece anlamları için onlara biraz zaman tanıyın.

Kedi reyizler zaten rahatsız oldu mu, anında belli eder. Rahatsız olduğunda da belli eder. O yüzden, biraz empati. İnsanın insana göstermesine alışık olduğunuz empatiyi hayvanlar da ister.

Bir de dikkatleri çok dağınık olduğu için her söylediğiniz şey kedi kardeşin kafasını ve dikkatini dağıtacaktır. O yüzden reyizlerle az ve öz, sakın bir ses tonuyla iletişime geçin. Tanımadığınız ve size nasıl yaklaşacağını bilmediğiniz bir kediye hiçbir zaman göbekten sevmeye kalkmayın. Allah korusun elinizi lale gibi açarlar. Genelde karın bölgesi kedilerin yumuşak karnı olduğundan, o noktaya yapılan her hareket onların size güveniyle ters oranlı şekilde karşılık bulur. Sizi tanıyor ve sizinle daha önce muhabbeti varsa adım adım karın bölgesine geçebilirsiniz. Ama yine bir uyarı yapmakta fayda var, karın bölgesine ilk daldığınızda çok da uzun süre takılmayın. Sakin bir şekilde elinizi koyun ve okşatın. Hunharca çiğ köfte yoğurur gibi yoğursanız, bu sefer kedinin azabıyla karşılırsınız. Eliniz ve ön kolunuz için de pek iyi olmaz. Bu arada kedi reyizler okşamayı aslında iki kedinin arasındaki bir yakınlaşma olarak da görürler. O yüzden daha önce hasbihaliniz olmayan kedilerin direkt göbüşlerine dalmamakta fayda var. Ya da dalın da, işiniz olmaz sonra.

Koku kısmı

Koku kısmı da önemli. Az önce soğan ya da sarımsak doğradığınız ya da üzerinize ansanız kabiniyi kokuyla boğacak bir parfüm, kolonyaya filan bastıysanız reyizler bunu da çok sevmeyebilir. Kediler bizden çok daha iyi koku alabildikleri için, insanlardan farklı olarak çevrelerindeki koku, görme ve ses kombosuyla algılar bunu da unutmayalım.

Selamlaşma

Reyizler normal hayatlarından insan yokken, diğer kedilerle burun buruna gelip selamlaşıyor. SA-AS olayı burun ucuca sakince yaklaşmaktan geçiyor. Karşınızdaki kediye korkutmadan sakın bir şekilde elinizi yere kedi kardeşimizin kafa hizasına indirip, onun da size yaklaşmasını bekleyin. Yine tekrar ediyorum "Aman ne

şirin şeymiş buaaaa" diyerek ilk gördüğünüz kediyi kucağınıza alırsanız, pişmaniye gibi olursunuz Allah korusun. Eğer reolar sizin bu yaklaşımınıza olumlu tepki verirse, burundan sonra yanaklarını da sürter. Ha sizden iyi elektrik alamadıysa kafasını döner yatar.

Kokular karışmasın

Kedi reyizler yerleşik, alan korumacı bireylerdir. Bu yüzden çok fazla ortam değiştirmek, farklı yerlere gitmekten hoşlanmazlar. Tabii ki bazılarını tasmaıyla ya da omuzunda gezdirebileceğiniz zamanlar da gelecektir ama bu da bir anda olmaz. Hatta bir yerden bir yere taşırken kutusunun içine daha önce üzerine oturduğu örtüyü, size ait kıyafetleri -kokusuna aşına olduğu şeyler- koymanız onları da rahat hissettirecektir. Aynı şekilde üzerinizde başka bir hayvan kokusu varsa bu da bazen bir huzursuzluk verebilir. Buna da dikkat edin. Benim reyiz artık bana çok alışık ve diğer kedilerle de normalin üzerinde samimi olduğu için bu kokuları sadece "Lan olm kimlerle takıldın bi bakayım?" şeklinde yorumluyor ve üzerimdeki kokulara daha ilgili yaklaşıyor. Ya da ben öyle düşünüyorum.

Bolca oyun oynayın, çok da beslemeyin

Kedinizi -tabii ki sizin değil- yalnız bırakmayın. Evrimleri gereği zaten insana yakınlaşma içgüdülerine sahipler. Bunun yanı sıra çoğu zaman sizinle oynamak isteyeceklerdir. Onları oynusuz bırakmayın. Her ses çıkarttıklarında mama verip susturmaya çalışmayın. Uzun vadede dobi bir kediyi sahip olursunuz. Dobi kediler de sevimli ama maalesef sağlıklı ve günü gününe oyununu oynayan kardeşleri kadar uzun süre hayatta kalamıyorlar. Ben benim iblisle günde en az 2 saat oynamak zorundayım. Mesela şu anda uzun süredir yazıyla ilgilendiğim için salonda anıra anıra dolaşmakta.

Kedilere bir şey öğretemezsiniz, kediler size öğretir

Muhabbet ettiğiniz kedinin size olan davranışlarını izleyin. Instagram'da sadece süs aksesuarı olarak bakılan kediler görüyorum. Oysa ki kedinizin de size anlatacağı şeyler var. Hepsini öğrenin, ne sevdiğini bulun ve onu yorana kadar (oyundan bıkip yere uzanana kadar yani) oynayın, zaman geçirin.

İyi bir arkadaş gibi düşünün kedileri. Onlara değer verip, onlarla zaman geçirip, bu zamandan keyif aldığınızı gösterirseniz, onlar da size çok acayip şeyler gösterecek ve öğretecektir.

Miyavlayacaklarını bu kadar, iyi günler.

Sen'ce

Mert Carim

- 1 ☒ sinema
- 1 ☐ televizyon
- 2 ☐ büyük bir festival
- 2 ☒ akustik bir oda konseri
- 3 ☒ Aklımda Hep Sen
- 3 ☐ Senden Sonra
- 4 ☐ söz yazmak
- 4 ☒ beste yapmak
- 5 ☒ Orhan Veli
- 5 ☐ Özdemir Asaf
- 6 ☐ oyunculuk
- 6 ☒ müzisyenlik
- 7 ☒ sükün
- 7 ☐ kalabalık
- 8 ☒ geleceğe bakıyorum
- 8 ☐ geçmişten güç alıyorum

- 9 ☒ olmak istediğim yerdeyim
- 9 ☐ olmaktan korktuğum yerdeyim
- 10 ☐ naif
- 10 ☒ coşkulu
- 11 ☒ ilhamı ararım
- 11 ☐ ilhamı yaratırım

Svetlana Aleksiyeviç'in kitabı

ATAOL BEHRAMOĞLU

Svetlana Aleksiyeviç adını, 2015 Nobel edebiyat ödülü bu adı taşıyan Belarus asıllı gazeteciye verilmeden önce hiç duymamıştım.

Sunuyorum ki dünya edebiyat çevrelerinde de çok bilinen bir ad değil.

Ödülün hemen sonrasında Cumhuriyet'te "Yine tartışma yaratacak bir Nobel ödülü" başlıklı bir yazı yayımlamıştım. Bu gazeteci yazarın internete göz attığım yazıları da bana pek fazla ilginç görünmemişti.

Fakat dilimize "Kadın Yok Savaşın Yüzünde" adıyla çevrilen yapıtı elimden düşmüyor ve bazı bölümleri dönüp tekrar okuyorum.

Kitap 2. Dünya savaşı denilen canavarlığın, Rusya cephesinde vatanlarını savunmak için savaşa katılan çoğu ergen yaşta genç kızlarla yıllar sonra yapılan söyleşilerden oluşuyor.

Düşüncenin kendisi zaten kendi başına büyük bir buluş.

Ve sonra, ilmek ilmek dokurcasına, sabırla sürdürülüp geliştirilen muazzam bir çalışma. Hayranlık uyandırıcı eşsiz bir tanıklık.

Bir yazara, kendisine ait olmayan, derleyip sunduğu sözlerden ötürü böylesine büyük bir edebiyat ödülü verilmesi yine de tartışılabilir.

Öte yandan eşsiz bir başyapıt var karşımızda ve yazarı da bu söyleşileri yapan, bir araya getiren ve yine de bir yıl içinde sunan gazeteci-yazarın kendisi...

Öyleyse kuşkusuz Svetlana Aleksiyeviç'in eseridir bu ve Nobel Edebiyat Ödülü Değerlendirme Kuruluna, böyle bir yapıtı dünya edebiyat okurunu ilgisine sunduğu için teşekkür etmek gerekir.

Edebiyat okudu demim ama Aleksiyeviç'in yazıp bütün insanlığın vicdanına sesleniyor.

Nazi saldırısına karşı yurt savunmasında Sovyetler Birliğinin milyonlarca kurban verdiğini biliyoruz.

Ama bu sadece bir rakam.

Arkasında sayısız trajedi, kan, acı, gözyaşı, yaşananlardan sona ermiş nice hayat var.

Svetlana Aleksiyeviç bu cehennemden geçmiş ve şans eseri hayata tutunabilmiş kadın savaşçıların tanıklığını, gözlemlerini, duygularını, o günlerden bu günlere değişen ya da değişmeyen şeyleri araya hemen hemen girmeksizin okura ulaştırıyor.

Şimdi bu satırları yazarken kitabı okuduğumda çoğu kez yaptığım gibi arkadaşları boş bir sayfa ya da kapak içine aldığım anımsama notlarına bakıyor, fakat neresinden, nasıl bir alıntı yapacağıma karar veremiyorum.

**Kitabının
bir yerinde Aleksiyeviç
insan nedir diye soruyor.
"Nedir bizim aslımız,
neden yapılmışız, hangi
maddeden? Ne derece
sağlam bir madde bu,
anlamak istiyorum.
Buraya bunun için
geldim..."**

Söyleşilerde savaşta sağlık görevlisi, hemşire, hekim olarak çalışan çoğu çok genç kadınların ağırlıklı bir yerivar:

İşte bu söyleşilerden birinden, sadece bir "Off" yazıp sayfa numarası koyduğum söyleşiden bir alıntı.

"Almanlar kadın askerleri esir almazdı..."

Hemen vururlardı. Sıraya dizilmiş askerlerin

önünden geçirip gösterirlerdi: Kadın değil ucube."

Kenarda kendimiz için iki şişek sakladık her zaman-ilkinde ateş almama ihtimaline karşı iki.

Bir hemşiremiz esir düşmüştü...Bir gün sonra

o köyü geri aldığımızda oraya buraya yığılmış

ölü atlar, motosikletler, zırhlı araçlar gördük.

Hemşireyi de bulduk: Gözleri oyulmuş, göğüsleri

kesilmiş... Kazağı oturtmuşlar... Hava buz gibi,

kendi bembeyaz, saçları olduğu gibi ağarmış.

On dokuzundaydı. Sirt çantasında evinden

gelen mektupları ve yeşil bir lastik küş bulduk.

Oyuncağı..."

Ve bir başkası:

"Bir yaralı getirirler... Sedyede her yeri sarılgar

içinde yatıyor, kafasından yaranalmış, yüzü çok

az görünüyor. Azıcık. Ona birini hatırlatmışım.

"Larisa... Larisa... Laroca... diyor bana bakarak.

Büyük ihtimalle sevdiği kızı benzetmiş. Benim

adımı söylüyor ama bu adamı daha önce hiç

görmemişdim benimim. Yaklaşıyorum, bir

türklü anlaşıyorum, yakından bakıyorum.

"Geldin mi? Geldin mi? Elini tutuyorum, üzerine

egililiyorum..." "Geleceğini biliyordum..." Bir şeyler

fısıldıyor ama ne dediğini anlayamıyorum. Şimdi

bile sakince anlatamıyorum. Bu olayı ne zaman

hatırlasam gözlerim yaşarır. "Cepheye giderken," diyor, "seni öpmeye fırsatım olmadı. Öp beni. ..." Eğilip öptüm onu. Bir gözyaşı düştü, sargıların arasına karışıp kayboldu. O kadar. Öldü..."

Uçaksavar topçusu, uzman çavuş Klara Semyonova anlatıyor:

"Beni orduya almanın için dilekçeler yazıyor, yalvanyordum. Ülkemizde bizim katılmadığımız hiçbir şeyin olmayacağı öğretilmişti bize. Ülkemizi sevmeyi öğretmişlerdi. Ona tapmayı.

Madem savaş çıkmış, bir işin ucundan tutmalıydık. Hemşirelere ihtiyaç varsa hemşirelik öğrenmeliydik. Uçaksavar topçusu lazımsa topçu olmalıydık. Cepheye de erkeklerle benzermek

istiyor muyduk? İlk zamanlar çok istiyorduk gerçekten: Saçlarımızı kısaltıp kestirmiştik, yürüyüşümü bile değiştirmişti. Ama sonra: Yok

öyle yağma! Sonraları makyajı yapmayı özdedik, şekerimizi yemeyi ıslatıp perçemimize biçim vermek için sakladık. Başımızı yıkamak için bir bakaş su bulsak sevinirdik. Uzun süre yürüdüysen yumuşak ot arardık. Koparıp, bacaklarımızı... Anlarsınız işte, otla aktırdık..."

Kitabının bir yerinde Aleksiyeviç insan nedir diye soruyor. "Nedir bizim aslımız, neden yapılmışız, hangi maddeden? Ne derece sağlam bir madde bu, anlamak istiyorum. Buraya bunun için geldim..."

Aslında sorunun yanıtı kitabın kendisinde apaçık görülüyor. Her zaman, her yerde, herkes için geçerli bir insan tanımı yok. İkinci dünya savaşı denilen canavarlığın Sovyetler Birliği cephesinde, hümanist-sosyalist değerlerle yetişmiş, sevgi dolu, duygulu, kadınlı erkekli, mazlum bir insan topluluğuydu insanlık değerlere yabancılaşmış, robotlaşmış, zalim, saldırgan bir gruh savaşıyor.

Svetlana Aleksiyeviç'in kitabı okunduktan sonra bir yana konulup unutulacak kitaplar değil. Tersine, kolayca ulaşılabilecek bir yere koyup arada bir rastgele açarak herhangi bir yerinden yeniden okunacak bir kitap bu. Hiç unutmamak için...

"YEŞİL, DALGA DALGA GÖLGELENİYOR..."
NEZİHE MERİÇ HİKÂYE DİNLETİSİ
25 NİSAN 2022 / 20.30

Meriç

EVİRİM KURAN

Binlerce delikli, binlerce yamalı ama korkusuz

"Hiçbir şey ummuyorum, hiçbir şeyden korkmuyorum, özgürüm."
Nikos Kazancakis'in
mezar taşında yazan sözler

Hayatta en çok özgürlüğü sevdim; en büyük reddedişim korkuyla terbiye edilmeyeydi. İçinde korku olan kentlerde, evlerde, ofislerde, ilişkilerde, duygularda köklenemedim. Kendim olamadım. Temmuz'da doğdum. O sebeple babam beni "Temmuz kadar sıcak ve korkusuz kızım" diye sever. Ne zaman korkmaya meyletsem bu seslenişe tutunurum. Belki de bu yüzden dünya edebiyatında en sevdiğim karakterlerden biri Zorba'dır.

Kazancakis'in Zorba'sı 1930'larda, hayattan pek bir beklentisi kalmamış mutsuz bir yazarın kendini dinlemek için geldiği Girit'te geçer. Yazar burada kaba saba ama hayata tutkuyla bağlı orta yaşlı bir adam olan Alexis Zorba ile tanışır. Zorba bu dünyanın kurallarına teğet geçen hayat felsefesini genç yazara kabul ettirdiği yazarın yaşama bakışı değişmeye başlar. Aslında Zorba'nın yaptığı yazara tutsaklığını göstermek ve zincirlerini kıranın mümkün olduğunu da. Bana kalırsa Zorba hepimizin olmak istediği insandır; her şeye rağmen korkusuz insan:

"Kırmızı, sarı, siyah yamalarla yamanmış, binlerce eli ve yamaları kalın sicimle dikildiği için en büyük fırtınalarda bile yırtılmayan bazı gemi yelkenleri vardır. Benim kalbim de öyle işte! Binlerce delikli, binlerce yamalı, ama korkusuz."

Hayatta en çok özgürlüğü sevdim. Özgürlük kendini en çok nerede gösterir: Sevmeğe. Bunu en iyi korktuğu için şu veya bu şekilde davranan, hatta davranamayanlar, korktuğu için orada kalanlar, korktuğu için vasata tamah edenler, korktuğu için ehvenişere katlananlar, korktuğu için susanlar bilir. Korku bazen öyle sarar ki dağları, korktuğunuz kişiyi ya da kavramı sevdiğinizi bile sanabilirsiniz. George Orwell'in kurgu romanı 1984'te insanları korkuyla manipüle edilir. Halk, Büyük Birader (Big Brother) tarafından gözetlenmektedir. Büyük Birader en iyisini bilir; halk adına o karar verebilir. Bu distopyada Büyük Birader sevgisinden başka sevgi yoktur. Korku ve sevgi yer değiştirmiştir; insanlar korkuyu sevgi sanmaya başlar.

Oğlum Ali'nin bedellerden korktuğu için değil sevdiği ve inandığı için yaşamasını isterim. Bu isteğe bana karşı durması da dahildir.

Çizim: Başak Aksoy

Babamdan tek bir an bile korktuğumu hatırlamam. Beni korkutan adamlar geçti hayatımdan. Önceki cümlemin fiili ortada: Geçti. Yaradan'a inanırım. Onunla sık sık konuşurum ve ona sevgiyle sığınırım; korkuyla değil. Bir de Dostoyevski'ye inanırım; onunla da sık sık laflarım içimden. Dostoyevski "Ev Sahibesi" isimli novellasında "Özgürlüğü bilmeyen bir insana onu verisen, onu çuvala koyar sana geri getirir" der.

Tıpkı özgürlük gibi, sevgi de, özen de, kıymet de, emek de, özeri de, ne dersen de; bilmeyen çuvala koyup sana geri getiriyor. Sen elinde çuval öylece kalakalıyorsun. Bir çuval dolusu özen elinde, bir çuval özeri, bir çuval emek; ihraç fazlası mal gibi, öylece kalakalılıyorsun. Sonra stok maliyetine katlanamayacağından değerinden eksigine elden çıkarıyorsun bir çuval duyguyu. İşte öyle yapmamak gerek. Yani senin gözünden

**Korkmak
insancadır;
korkuya
rağmen
yürümekse
pek yakışır
hayata.**

sakındıklarını çuvala koyup geri getiren duyguyu iadeni alıp yola devam etmek gerek. Akıl vermiyorum. Sesli düşünüyorum.

Hayatta en çok özgürlüğü sevdim. Korkaklığı değil. Korkakları değil. Korkularımı düşünüyorum. Ama korkuya teslim olmadığımı da. Korkmak insancadır;

korkuya rağmen yürümekse pek yakışır hayata. Roosevelt böyle insanlara "Arenadaki İnsan" der. Ona göre eylemleri için mücadele eden, büyük bir tutkusu olan, kendini bir amaca adayan, sonunda başarısında zaferi tadacağını bilen kişidir gerçek olan. Ve en kötü ihtimalle kaybetse bile korkusuzca kaybedeceğini bilen insandır.

Mangalda kül bırakmayan ödek ruhlar şöyle dursun; size selam olsun arenadaki insanlar. Bilesiniz ki sizin kalbiniz de öyle işte. Binlerce delikli, binlerce yamalı, ama korkusuz.

GÜL ÇETİN

SARI ÇİZMELİ MEHMET AĞA

KİM OLDUĞU, NEREDE
OTURDUĞU BİLİMEYEN KİMSE.

Karşınızdaki, bu deyinlin ilginç hikâyesi:

Sarı çizmenin pek moda olduğu zamanların birinde, İzmir'in varlıklı bir Bey'i. Aydın'dan Mehmet Ağa'ya sarı çizme alabilmesi için borç vermiş. Borcun vadesi gelince, uşağını alacağını tahsil etmesi için istasyona yollanmış. Uşak, Bey'inin tahrif ettiği gibi birini aramaya başlamış. Uzun boylu, orta yaşlı, büyük, sarı çizmeli Mehmet Ağa'ya, Trenden inenlere, istasyonda gezenlere bakmış, sormuş soruşturmuş. En sonunda tahrife uyan birine: "Mehmet Ağa, Bey'im sizi konakta bekliyor." deyivermiş. Tesadüf bu ya, adanın adı da Mehmet Ağa'ymış, uşağın sözüne uymuş, birlikte konığa gitmişler.

Uşağının getirdiği Mehmet Ağa'nın, kendisine borcu olan Mehmet Ağa olmadığını gören Bey, başlanmış söylenmeye. Uşak dayanamaz, varmış cevabını Bey'ine: "Koca şehride, Mehmet Ağa da yoktur, sarı çizmeli de... Senininki yaz bir daha defterim"

Bu hikâye diliden dile yayılmış, artık kılı olduğı belli olmayan birinden bahsederken "sarı çizmeli Mehmet Ağa" deyimini böylece kullanılmaya başlanmış. Şimdi, efsâne Bâşş Mânçonun "Sarı Çizmeli Mehmet Ağa" şarkısının tahriz zamanı

Yaz tahtaya bir daha
Tut defteri kitabı
Sarı çizmeli Mehmet Ağa
Bir gün öder hesabı

GÜL BATIMANOĞLU ÇETİN

Mehmet Ali & Akşam

TEAS KÖŞE

GÖKÇE

■ Yıkılmak istediğiniz bir gelenek var mı?
Taziye evi

■ En sevdiğiniz şehir/sokak?

Şehir demeyelim de bölge olarak
Kapakdöy/ Bestekâr Ahmet Çâğın Sokak
(Ortaköy). Çocukluğumun geçtiğı sokak.

■ Tarihi bir anda olma şansınız var.

Nerede, kiminlesiniz?

Ateşin bulunduğu an, çünkü üşümekten
hiç hoşlanmam en çok üşüyen kuzenim
Kübra ile.

■ Sanatçının motivasyonu nedir?

Gaz

■ İnanmak istediğiniz en büyük yalan?

Asla yaşanmayacağı

■ Olmaktan korktuğunuz yer?

Karanlık herhangi bir yer

■ Tüm insanlığı duyurabileceğiniz tek

bir cümleiniz var. Ne duyuyoruz?

Heyy hepimiz aynıyız, kendinize gelin!

■ Öğrenince/farkına varınca

aydınlandığınız şey?

Küçükken ampulu bulanın Ediz Hun

olmadığını öğrendiğim an.

■ Meslek hayatınızda yaşadığınız en abuk
şey?

Sahnedeki kapağa vurup seyircinin gözüne
isabet ettirmek.

■ Sanatçının derti nedir?

Sevilmek, anlaşılacak.

■ Sahnedeki olmanın en zor ve en güzel yanı?

Her an hata yapabilme ihtimali. Bütün
hormonlarınızın muhteşem bir şekilde
vücüttaki dansı.

■ Hangi hataları hoşgörülle karşılırsınız?

Bir canlıya zarar verilmemiş bütün insani
hataları.

■ Hangi kötü karakter olmak isterdiniz?

Katil civivi. Asgard'ın ölüm tanrısı Hela
Thor'un ablası.

■ En büyük "iyi ki" niz?

Şehir içinde bir apartmanda davul
çalabildiğim için evim.

■ Şu an hayatta olmayan bir sanatçıyla düet
yapma şansınız var. Kim olurdu?

Tanju Okan

SEVIN OKYAY

Savaşın büyü-
kücüğü, az
tehlikeli-çok
tehlikeli olmaz.
Eğer okumanızın hoş
karşılandığı, hatta

cesaretlendirildiği bir ailenin çocuğuyunuz, hem küçükten savaşın o savaşla yakından uzaktan ilişkisi olanları nasıl etkilendiğini öğrenir, hem de bazen farkına varmadan kendiniz de etkilirsiniz.

Savaşla ilk ilişkim ilkökula bile gitmeden, nüfus kâğıdındaki damgaları görmekle başlamıştı. Ekmeklik un ve ekmeğin karneyle alınması şeklindeki bu uygulama 1946'da ortadan kalkmış. Bana sanki hatırlıyorum gibi geliyor. Annem olanca nezaketiyle "Uyduruyorsun evladım," derti. Niye ama? Dört yaşında onları hatırlasam yeter. Şeker için de bir kısıtlama vardı, benim nüfus kâğıdında da damgaları var. Küçük çocukun adını kullanmışlar diye kızardım. Ama "kararatta geceleri"ni hatırladığımdan kesinlikle eminim. Perdelerden dışarı ışık vurmamasını diye kullandıkları kara storlar gözümün önünde...

"Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok / Im Westen nichts Neues", bana savaşın nasıl bir şey olduğunu gösteren ilk kitaptı. Herhalde 12 yaş civarında olmalıym. Kitaplarda ve özellikle filmlerdeki Birinci Dünya Savaşı (O zamanlar "Harbi" denirdi) siperleri beni çok etkilemiş, içime daraltı salmıştı. Belki de kapalı yer korkumu onlara borçluyumdur. Gerçi yukarıda gök kubbe vardı ama, siper derin kazılmıştı, tıksı tıksı, korku doluydu ve cephe hiçbir şeyi benzemiyordu. Kitap Alman askerlerinin çeşitli fiziksel zorlukları, zihinsel sıkıntıyı, stresli anlatıyordu. Cepheden eve döndükten sonra sivil hayata da uyum sağlayamıyor, kayıtsız kalıyorlardı. Yazarı Erich Maria Remarque'da o askerlerden biriydi.

Ekşi Sözlük'te bir üye, "Küçükken okursanız asker olma duygularıyla savaştan nefret etme duygusunu birbirine karıştıran kitaptr," demiş. Doğrusu o kitabı okuyup, o filmi izleyip de asker olma duygularına kapılan kişiye derhal bir ruh doktoruna görünmesini tavsiye ederim.

Remarque'in önce 1928 sonunda tefrika edilen romanı Ocak 1929 sonunda kitap olarak basıldı. Bir yıl sonra, kitabın devamı "Der Weg zurück / Dönüş Yolu" geldi.

Her ikisi de Nazi Almanyası'nda yasaklandı. Ama Almanya dışında çok sattılar.

1930 yılında ise yönetmen Lewis Milestone'un yönettiği "All Quiet on the Western Front" gösterime girdi. En İyi Film ve En İyi Yönetmen Oscar'larını aldı. 1979'da bu sefer Delbert Mann, Remarque'ın kitabını televizyon filmi olarak yönetti ama aynı ödülleri de, övgüleri de toplayamadı.

Ancak, görsel olarak daha da etkileyici olan siperler, bombardıman, yayılma atışları, doğrudan saldırılar kitapta da okuru çok etkiler. Gene de insanın asıl soluğunu kesen bir "nafile olma" hissidir. O çocukların on sekiz yaşındayken öğretmenleri Kantorek'in beden

Cephe hep bildiğimiz gibi

Batı Cephesinde Değişen Bir Şey Yok-1930

eğitimi derslerinde attığı nutuklarla heyecana gelip Alman devleti, milleti adına savaşmak için askere yazılmaları bu kadar acıklı olmasa komik olurdu. "Bütün sınıf tabur olup onun komutasında şubeye gittik, askere yazıldık."

Everest'ten çıkan kitabı Türkçe'ye Behçet Necatigil çevirmiş. Kitabın yıllardır "Batı Cephesi" diye tanımlanan savaş yeri, onun hatırasına, eskiden söylendiği gibi "Garp Cephesi" olmuş. İlk çeviri de, gene usta bir çevirmene, Burhan Arpad'a aitti. Belki bizleri bu kadar tesiri altına almasının bir nedeni de bu iyi çevirileridir.

Behçet Necatigil'in çevirmen / yazar/ akademisyen kızı Ayşe Sarısayın ise kitabın adını, yazdığı önsözde mükemmelen açıklamış:

"...romanın adı savaşın anlamsızlığıyla, başkalarının çıkarları uğruna yaşamını boş yere kaybeden "küçük" insanın değişmeyen yazgısıyla eşanlamlı bir deyiş olarak kullanılıyor."

Remarque 1916 Kasım'ında tüm sınıfıyla birlikte askere alınıp. 78. Piyade taburunda acemi yedekken, 12 Haziran 1917'de Belçika'daki Batı Cephesi'ne gönderildi. O da kitabını şöyle tanımlamış:

"Bu kitap; ne bir şikâyetir, ne de bir itiraf. Harbin yumruğunu yemiş, mermilerinden kurtulmuş olsa bile, tahriplerinden kurtulamamış bir nesli anlatmak isteyen bir deneme, sadece."

Ne deneme ama! Birinci Dünya Savaşı

kitapları ve filmlerinde karşıma çıkan her siperin ben de daraltması, o güzelim atları gördüğüm andan itibaren kitapta olduğu gibi yaranalınca nasıl çığlık atacaklarını hatırlayıp beklemeye başlamam; yaranalanan atların iniltilerinin okurun aklından çıkmaması ve Curzio Malaparte'nin "Kaputt"unda, yanan atların kendilerini atıkları gölde donarak ölmeleri ve hatta Jerzy Kosinski'nin bir çocuğun gözüyle savaşı anlattığı "The Painted Bird / Boyalı Kuş"ta uzaklardaki bir ata yapılan, ama haykırışlarının her yerden duyulduğu sahne (ki, bu kitabın, Václav Marhou'ın yazıp

yönettiği uyarlamasının, kimi seyirciyi salondan kaçıracağı söylenmişti) asla aklımdan çıkmaz ve birini görünce, ya da okuyunca hemen diğerlerini hatırlarım.

Bir de "Die Brücke / Köprü" var tabii. Bernhard Wicki'nin yönettiği 1959

yapımı film, 1945'te Almanya'da artık askere yollanacak yaşı kimse kalmadığı sırada 15-16 yaşında bir grup okullu çocuğun savaşın sonlarında köylerindeki küçük bir köprüyü korumalarını anlatır.

Kamyonlar dolusu mağlup Wehrmacht askeri yaklaşan Amerikan birliklerinin önünden kaçır, ama sadece bir gün eğitim gören çocuklar "kan ve serel" uğruna hiçbir işe yaramayan küçük köprüyü savunmak için geride kalır.

İşte gene savaş var! Ne için, kimin kesesini doldurmak? Peki, bu savaşa gitmek zorunda kalanlar kim? Malum tabii, zaten "nafile olma" hissi de berdevam!

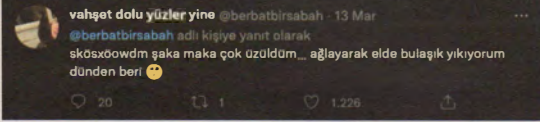
İşte gene savaş var! Ne için, kimin kesesini doldurmak için? Peki, bu savaşa gitmek zorunda kalanlar kim? Malum tabii, zaten "nafile olma" hissi de berdevam!

GÖKHAN HORZUM

Kullan at kapitalizmi

Bir buzdolabı fabrikası sahibi bir fast-food lokantasına gıptaıyla bakar. Çünkü fast-food ürünü hem çok hızlı üretilir daha da fenası çok hızlı tüketilir. Ama buzdolabı dayanıklı tüketim malıdır. Daha doğrusu bir zamanlar öyleydi.

Kapitalizm en çok neye ihtiyaç duyar? Tüketiciye. Müşteri değil tüketiciye. İngiliz'in "consumer" kelimesinden bir çok terim gibi doğrudan çeviridir. O yüzden kavram da aynen aktarılmıştır. Müşteri değil, alıcı değil, insan hiç değil. Tüketici. Bir mal veya hizmeti üretmek yetmez. (Üretirmek evet, çünkü kapitalist kendisi üretmez.) Üretilenin insanlar tarafından "tüketilmesi" de gerekir. Tüketmek kelimesinin sözlük anlamı, "kullanarak, harcayarak yok etmek, sonunu getirmek, hiç kalmamasını sağlamak, hiç bırakmamak, bitirmek."

Çevre ülke/merkez ülke denen bir ayrım vardı ben ta üniversitede okurken. Hangi teorinin gültüldü hatırlamıyorum ama güzel, açıklayıcı olduğunu düşünürüm. Dünyanın malını ve hizmetini üreten, cukkaı esas götüreniște bu merkez ülkelerdir. Merkez ülkeler kendi tüketici nüfuslarını mümkün olduğunca büyütürler. Eskiden bunu orta sınıfların genişlemesi olarak düşündürdüm aslında değil. Alt gruplara uygun üretim diye bir kavram da var çünkü. Onların alım gücüne uygun mallar yani. Bunu cepte tutalım. Kar maksimizasyonu için çevre ülkelerin

tüketicilerinin de alım güçlerinin artırılması gerekir. Ben 10 birim mal üretebiliyorum aslında, ama merkez ülkelerde 6 birim mal tüketirebiliyorum o yüzden de sadece 6 birimlik mal üretirmek zorunda kalıyorum. Halbuki çevre ülkelerde daha 6 birimlik mal tüketecek bir potansiyel var. O zaman neden o potansiyeli ortaya çıkarmaları sağlayıp 12 birimlik üretim yaptırıyorum?

İkinci Dünya Savaşı'nda sonra dünyanın genelindeki Batılılaşma eğilimi, Türkiye, Meksika, Arjantin, Brezilya, Hindistan, daha arka planda sömürge ülkelerinden gelip merkez ülkelerde ideolojik endoktrinasyondan geçtikten sonra ülkelerin lider kadrolarına eklemlenen Afrikalılar, Afganistan'da üniversitesi giden genç kızlar, Kuzey Arap coğrafyasındaki seküler sınıflar... Hepsi bir taraftıyla kapitalizmin tüketici yaratma hezeyanın bir yansımasıydı. Sovyetler Birliği biraz da bu yüzden yıkılmıyordu.

Şimdi dönemlik tekrar merkez ülkelerdeki alt gruplara. Hepsine uygun daha düşük kaliteli ve daha "hesaplı" ürünler üretiliyordu evet. Ama aile mesele, kaç kere buzdolabı alabilir ki varlık süresi boyunca? İki mi hadi üç olsun. Kırk yılda bir. O yüzden aile kuralı çok önemlidir ve

insanlar genç yaşta aile kuralıdır çünkü ancak zaman yeni mallar almak zorunda kalırlar. Öte yandan bir buzdolabı fabrikası sahibi bir fast-food lokantasına gıptaıyla bakar. Çünkü fast-food ürünü hem çok hızlı üretilir daha da fenası çok hızlı tüketilir. Ama buzdolabı dayanıklı tüketim malıdır. Daha doğrusu bir zamanlar öyleydi. Üstelik o zamanlar sadece buzdolapları dayanıklı tüketim malı mantığı ile üretilmezdi. Giysiden otomobile kadar her şey daha dayanıklıydı aslında. Sonra kapitalizm dünyanın sonunu getirmekte olan o buluşu yaptı.

Neden sadece yemekte fast-food? Neden daha hızlı tüketilen buzdolapları yapmıyor, 15 günde bozulmuyacak evet. Ama 20 yıl da dayanmayacak canım, o kadar da değil.

Neden haute couture moda sürekli değişiyor da giydikleriniz sürekli değişmiyor. Mini etek modaysa 5 yıl boyunca giyilebilir olmamalı. Çok büyük miktarlarda üret, fiyatları düşür ama en fazla bir mevsim giyilebilir olsun.

Şu dayanıklılık mantığını üretimden bir kaldıralım önce. Dayanıklılık bir lüks haline gelmeli. Öncelik "fast" tüketim olmalı. Bizim mağazamızdan bir evi döşeyebileceğimiz mobilyaları daha ucuz alabilirsiniz, kendi arabanıza taşırsınız, kendini monte edersiniz, böylece beni montaja ayıracam bir sürü maliyetten kurtarırsınız, canım müşterilerim sizin beş emeğinizi de çıkırdırmadan fiyatıma katanım ama bunu aslında indirim gibi gösteririm. Ama o mobilyayı 2-3 yıldan fazla kullanamazsınız. Bir yerden bir yere taşınacak olursanız mesela ama demonte etmeye kalkmayın bir daha asla kullanamazsınız.

20 yaşında bok varmış gibi evlendiniz mi? Harika! Ben de bunu istiyorum zaten. Şimdi arkadaşlarla size bir ev döşeyebilir, bu hem çok pahalı tutacak hem de dayanıklı olacak ama önemli olan bu değil. Önemli olan sizsiniz, siz çok özlensiniz ve siz her şey değersiniz. Şimdi bilmiyorsunuz ama en fazla 5 sene sonra tekrar görüşeceğiz.

Telefonları cebinize kadar taşıdık, milyonlarca üretiliyor, evet pahalıya da satılıyor haklısınız ama siz bunu alabilece kadar "üstün" değil midiniz? O zaman siz bi çekilin.

Önemli olan üretimi hızlandırmak değil artık. Ford T modeline yüz yıl önce o konuda devrim yaptı zaten. Artık önemli olan tüketimi hızlandırmak. Çin'e istediğimiz kadar giriyoruz çünkü izin vermiyorlar. Hindistan'ı tarım toplumlundan çıkarmak yüz yıl sürer. Afrika zaten kaynakları için lazım, şu andaki statükoyu korumak zorunlu. Geriye kalan ne varsa, neresi varsa hızlı tüketmeli. Zaten tüketmeyi alışkanlık haline getirmiş bir insan sürüşüne dayanıklı hızla tüketilecek fast-ürün de vermek gerekiyor.

Bu mantıkla üretilirilecek olağanüstü miktarda ürün için yerüstü ve yeraltı kaynağını nereden bulacağız? Dünya ne güne duruyor! Pekli bu mantıkla üretilen malların "tüketildikten" sonra oluşturduğu atıkların ne yapacağız? Dünya güne duruyor!

Kapitalizm fast mantığıyla Pandora'nın kutusunu açtı.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

ŞÜKRÜ ERBAŞ

Göz ardı edilebilecek resimler

Bulanık havalardaki kederi çözemedim, dedi, kim bilir kaç saattir kendi içine yağan adam. Kim bilir kaç saattir bir külün içinde oturan öteki, kırıklarının ırgalayan rüzgârı, yanıttamaktan çok, iç geçirir gibi sustu: Ben de uzun yolların kederini, dedi. Birisi soluğuyla, öteki alın kırışığıyla bir kuyunun dibine resimler çiziyorlardı.

Kadın parmaklarını birbirine doladı çözdü, doladı çözdü... Sevişmenin hemen ardından, insanın bütün damarlarını dolduran o bulantıya benzer pişmanlığa ne demeli peki, dedi. Bıçak gibi gülümsedi başucundaki adam. Bedenin doğası ile toplumun ahlakı arasında soluk almanın ete kemiğe bürünmüş zorluğu. İçine günah karışmamış bir sevinç gösterebilir misin, dedi.

Gözyaşı gibi yağın yağmuru tek tek saymaktan, kendine ayrıcalıklı bir yorgunluk edinen bir başkası, uzun bir keşiften döner gibi, turuncu bir sesle katıldı konuşanlara: Neden akşamlar başkalarının evleri için günü noktlayan bir ışık toplamıdır da bizim evlerimize simsiyah bir pıtrak topu gibi düşer? Biz günden neyimizi esirgedik ki...

Beni en çok dünyamızın o yalnızlıktan yalnız sabahları bir başkaldırı duygusuna

*İnsan yaşama gücünü
her zaman elde
ettiklerinde bulmaz.
Bir düşü büyüten onun
uzaklığı değil midir
biraz da?*

götürüyor, dedi, içlerinde en uzun susanları. Sessizliğin arkasındaki vazgeçiş, kabulleniş, suç... Zayıflık en büyük kıskırtıcıdır bilmiyor musun, dedi kadın; tek tek yarattığımız kalabalık denen o canavarın mı, yoksa hep geri çekilen senin zayıflığın mı, kim bilir?

Devletin dilencilerle olan o vahşi ilişkisini görmekten sevgiyi de acıma duygumu da yitirdim, dedi, en genç olanları. İnsanın varlığına bir saldırı bu. Elimden ayağımdan utandırıldılar beni. Kendisini öpmemi isteyen sevgilime bile tepki duyuyorum artık. İnsanların ilgi ve güven dilendiği bir devletin ne onuru, ne iyiliği, ne de varlığının bir değeri olabilir.

Tenha kasabaların akşam pencereleri ile ışıklı vitrinler arasında tuhaf bir ilişki var biliyor musunuz? Birinde kavak ağaçlarıdır uzaklığın adı, boşluğa çizgi çizgi düşen, ötekinde kaldırım kaldırım kırılan

yoksulluğun dal ince boyudur. Elini yüreğine bastırarak baktı herkes bu ışıksız, kısık sese... Güzel mi, acı mı bilemiyorum, dedi, ne kadar kötü olursa olsun herkesin geçmiş, cenneti oluyor bir süre sonra...

İnsan yaşama gücünü her zaman elde ettiklerinde bulmaz. Bir düşü büyüten onun uzaklığı değil midir biraz da? Denize bütün yüreği ile bakan bir çocuk görmüştüm. Masmavi bir göz kesilmişti. Seyretmek yetmedi ki sulara girdi ve bir daha çıkmadı. İnsan sevdiklerini kendi elleriyle bir uzaklığa yerleştirmeyi bilmeli, diyerek sustu, grubun bu en uzağında oturani...

Kuş taşılayarak, köpek döverek, kedi yakarak büyüyen çocukların ülkesinde polislerin kahraman olmasından daha doğal ne olabilir. Ben polise öfke duymuyorum. Şiddetin gözü onların babalarıdır. Aklı ve sevgisi olmayan bir toplum ya önünü iliklemekte ya da şehvetle şiddeti sevmekte bulacaktır özgürlüğü.

Gruba en son katılanın sesiydi bu. Söylenenlerle susulanların bir özeti gibi yaprak yaprak düşüyordu herkesin zayıflığına...

Koro, uyum noktasını bulmuştu.

BURCU BAKDUR

Bırakın boş kalsın!

Boşlukta daha kolay bulunur insan, kalabalıkta kaybolur gider...Yaşamdaki tüm boşlukları doldurmaya çalışıyoruz, bu köşe çok boş kaldı çek bir sehpa, bu şarkı çok boş kaldı çek bir vokal, çek iki davul iki zil daha, sayfa boş kaldı çek oradan öyküye hiçbir katkısı olmayacak paragraflar...

Ödümüz kopuyor boşluktan, boşta kalmaktan... Sanıyorsunuz ki boş vakit doldurulmalı, duvara bakmak, durmak yaşamı boşa harcamak... Sanıyorsunuz ki bankta yanı boş oturan ablaya ilişip iki laf edersek iyilik edeceğiz ona...

Birey olamamış, hep topluma ihtiyaç duymuş, toplumun ahlak kurallarına uymak zorunda hissetmiş, fikri sorulmamış, inisiyatif kullanamayan, hep 'gelişmekte olan' ülkeler arasında kalacak bir coğrafyaya sıkışmışız, doğrusu; şahane bir coğrafyayı bu dolu sandığımız, nefes almamıza müsaade etmeyen ataların erkine hapsedmişiz.

Dolu cüzdanı, başarı sanacak kadar delirmiş, modernliği yalnız görsel üzerinde ayrıştırarak kadar aptal olmuşuz. Ahirete o kadar anlam yüklemişiz ki yaşamda boşalmışız. Teknoloji uzaya çıkmış fakat kadın hakkının peşine düşmüşüz hala. 'O

zeytin ağacına dokunma be kardeş' kavgasını veriyoruz hala. Hala şaşıyoruz ahlak kavramının ahlaksızlığına.

Geçenlerde Youtube'da bir programda ünlülere sorulan bir soru beni çok düşündürdü: 'Cenazende kaç kişi olur?' Yanıtlayanlar çok kişi olmasını istiyor ve binlerin hayalini kuruyorlar. İstemsizce bir korku sardı beni, 'Hiç istemem cenazemde yüzlerce insan' dedim. Zorunluluktan gelenler, sarılıp ağlayanlar, acıkanlar, susayanlar, birbirleri hakkında konuşanlar... Bana çok saçma gelmiştir cenazenin bir törene dönüşmesi fikri! En yakınların, yalnızca sakın sakın seni gömüp kimseyle sohbet etmek istemez diye düşünüyoruz. O büyük acıyı yaşarken bir de yanındakilerin klişe sözlerini dinleyip onlara tek tek sanılmak zorunda kalmak ne saçma, ne acımasızca bir gelenek! İhtiyaçlarımıza bile toplum karar veriyor, 'Yalnız kalmasın, gitmem gerek yanına.' Hayır dostum, yalnız

kalmaya tam da şimdi ihtiyacım var! Boşlukları doldurmaya çabalamakla geçiyor ömrümüz. Bırakınız boş kalsın, daha kendinizi bulamadan başkalarını bulmaya çabalyorsunuz, gerçekten ne hissettiğinizi, kalabalıklık içinde bulamayacağınızı, boşluğa ihtiyacınız var. Boş zamanlar iyidir, boşluğa bakmak iyidir, kafayı boşaltmak iyidir, boş boş durmak iyidir, farkında olunarak edilen boş laflar iyidir, etrafının boş olması iyidir, bardağın boş tarafı iyidir...

Bir süzgeçten geçirir sizi boşluklar, nefes aldırır, daha net görmenizi sağlar, anlamsızlıkları, çeri çöpu ayıklar... Keşceyle girişmeyin yaşama, büyük delikli süzgeçleriniz olsun... Güzel yaşamlar dilerim hepinize...

Not: Bu yazdıklarımı, ekstra bir anlam yüklemeden, bir sürü gereksiz kelime kullanıp iki sayfada da anlatabildim. Bırakıyorum, boş kalsın...

'O zeytin ağacına dokunma be kardeş' kavgasını veriyoruz hala. Hala şaşıyoruz ahlak kavramının ahlaksızlığına.

ERDAL GÜNEY

Ayn ile vuku bulmuş hatırat

- Görüşmeler tamam, her biriyle konuştum, yakın yerler, bir günde halledersiniz.

- Abicğim haftalardır haber bekliyoruz, randevuların hepsi aynı güne, bir de yetmezmiş gibi ertesi güne verilir mi.

- Kültür sanat bürokrasisinin işi belli olmaz. Yarın erkenden toplanıp yola çıkın, halolur hepsi aynı günde...

Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz şarlı, Dumas romanından çıkmış üç artı bir, dört kişi olarak oturduğumuz masada birimizin yüzüne bakıp ertesi gün için planlanan görüşmelere istemsizce onay verdik. Görüşmeleri planlayan abimiz tiyatroya yönetmeni ve sporcu. Organizatörlerle teması olmadığından, "bana bırak bu işi" diyerek kolaylaştırıcılığı soyunmuştu. Var olsun; zaten arkadaş arkadaş kolaylaştırıcısı değil midir?

Üç artı birdeki üç arkadaşım işe kalabalık olmanın ve fiili tavır koymanın görüşmelerde ikna edici olacağını düşünerek menajerliğime soyunmuşlardı. Bu üçlü, kümülatif olarak gazetecilik, yazarlık, yönetmenlik, fotoğrafçılık, müzisyenlik, şairlik gibi, neredeyse her türlü kültür ve sanatsal formasyonu ayrı ayrı kendi bünyelerinde barındırmaktaydılar. Ve elbette ki arkadaş arkadaşın menajeri de olmalıydı aynı zamanda.

Ertesi gün zorlu görüşme trafiği için erkenden yola koyulmak üzere bir araya gelip, yoğun yağmur altında şehirden ayrıldık. Üç saat yol giderek geçtiğimiz coğrafyaya rağmen iklim bıraktığımız yerdeki gibiydi ve yağmur, randevusuna yetişmeye çalışan bir şaşkın aklı telaşındaydı.

Görüşmeler için ilk çağdığımız kapı kültürden de sorumlu Belediye Başkan Yardımcısının odasını. Bir süre yapılan hoşbeşten sonra meramımızı anlatıp hazırladığımız tanıtım dosyasını kendisine taktım ettim. Tam çağlar gelmişti ki Başkan Yardımcısı o ana kadar koruduğu dinginliğinden sıyrılıp bir anda ses tonunu yükseltti. "Nedir kardeşim bizim sizden çektiğimiz." Kırgınlığını üfleyerek yatırtırmaya çalıştığım çaydan bir yudum alırken üstüne gelen bu sitemkar ses tonunun bende yarattığı şaşkınlık dudağımın ve ağzımın yanmasından neden oldu. "Ne oldu Başkan?" dememe fırsat kalmadan, "Yerli içki olmaz deyip felik felik yabancı içki arttırdı bize, romlu momlu bir şeymiş, yetmezmiş gibi bir de siyah havlu işi çıkarttı başımıza, neymiş efendim

beyaz olamazmış, sahnede parlarmış, ille de siyah olacaktı, nedir bu renk takıntınız kardeşim." diyerek geçen hafta düzenledikleri konserin tanınmış müzisyenine ve menajerine duyduğu sitemi adeta üzerimize kustu. "Siz de felik felik aradınız mı?" diyecektim ki bizim üçlünün yazar, fotoğrafçı ve yönetmeni olan arkadaşım, "Gerçekten böyle mi oldu Başkan," diye sordu. "Aynı ile vuku bulmuş bir hadise den söz ediyoruz efendim, bu da soru mu rica ederim?" diyerek sitemkarlığının yanına alinganlığını da ilâstiriverdi Başkan Yardımcısı. "Başkanım biz meyve suyu, çerez rica ediyoruz, içki ile sahneye çıkmayı hem size hem de dinleyicilere saygısızlık olarak addederiz, peçete, kağıt havlu bize ziyadesiyle yetiyor..." diye konuşmaya başlayıp ortamı sakinleştirmeye çalışmak isterken konuşan telefon nedeniyle sözüm yarım kaldı.

Çalışmamı bitiren Başkan Yardımcısı, "İrtibatla kalalım, şimdi çıkmam gerekiyor, Başkan çağırıyor. Önümüzdeki ay buranın kurtuluş yıldönümü, konser için bir popçu gelmiş menajeriyle" dedikten sonra odadan çıktı. Birbirimize bakakaldık, çağılarımızı bitirmeden bir sonraki görüşmeye yetişmek için odadan çıktık. Arabaya ulaşıncaya kadar sırsıklam olmuşuk. Yağan yağmura aldrmadan telaşla yola koyulduk.

Kültür Müdürü bizi kapıda karşıladıkton sonra odasına geçtik. Çay faslı kaldığı yerden tekrar başladık. "Müdür bey dosyada da belirtildiği üzere kültürel veya sanatsal etkinliklerinizde sizin belirlediğiniz koşullarda yer almak..." Tam sözümü tamamlıyordum ki "Efendim sizi tanıyoruz, severek takip ediyoruz, dosyayı bırakalım rica ederim. Konser kolay, biz daha büyük düşünülm." diyerek araya girdi. "Siz ki üniversitede ders veren, film, belgesel müzikleri yapan kıymetli bir değerimsizsiniz. Sizin birikiminiz önemli bizim için, şöyle kapsamlı bir müzik festivali yapalım. Projelendirmeyi birlikte yapalım, danışmanlığını size bırakalım. Büyük düşünelim, sempozyumlar, söyleşiler, atölyeler, yarışmalar, konserler..." Kısa bir sessizliğin ardından, "Memnuniyetle, sonuçta kamusal bir alan kültür-sanat konusu, endüstri dışı yapalım, Adorno'nun da belirttiği gibi popüler kültür..." diye devam

eden konuşmam Kültür Müdürünün araya girmesiyle askıda kaldı, "Kim dediniz?",

"Adorno efendim..." "Evet... O

halde şöyle yapalım. Şimdi

kaymakam beyle bir

toplantıya katılmalıyım.

Kendisini böyle

büyük bir festival fikri

heyecanlandıracaktır.

Kartımı veriyorum

irtibatla kalalım."

dedikten sonra dört

kahve şöyleyip çıktı

odadan. Yorgunluk ağır

diye kahveleri içip bir sonraki

randevumuz için düştük yola.

Zaten arkadaş arkadaşın kolaylaştırıcısı değil midir?

Yağmur altında iki saat daha yol gittikten sonra mesai saatinin bitimine doğru son görüşmemize yetişmiştik. Yoldan mıdır handan mıdır bilemediğimiz anlamsız bir yorgunluk çökmüştü üzerimize.

Kapıyı çaldığımızda içeriye davet edildik. Kültür Müdürü, "Buyurun söyle" dedikten sonra odadaki Hemşehri Kültür Derneği yöneticileriyle konuşmaya devam etti, "Tamam o işi hallederiz... Salın, ses sistemi, davul-zurna, halayekibi değil mi?, bir de Türkücü arkadaş vardı, etkinlik için onunla da görüşürüz." Heyet teşekkül edip odadan çıktıkdan sonra tanıtım dosyasını masaya bırakıp, zaman darlığı nedeniyle görüşme talebimizin nedenini hızlıca aktarmaya başladım. "Hiç gelmemişti değil mi buraya daha önce, güzel olur, konser yaparız tabii, nasıl bir projemiz olsun?" diye sordu müdür. Konuya çalışmış ama beklemediği yerden gelen soruya hazırlıksız yakalanıp şaşkına dönmüş öğrendi ifadesiyle bakakaldım yüzüne, "Ne projesi hocam?" "Bir başlığımız, çerçevemiz olmalı tabi, insanları etkilemek. Yerleşik merkezimize elektüeldir, sıradan düz konser terih etmiyoruz, organizatör gibi davranmak istemeyiz efendim." diye yanıttı. "Elbette, haklısınız. Fakat merakımı bağışlayınız, bir yerleşim yerini böyle tanımlamak mümkün mü?" diye konunun çalıştığı yerle ilgisini kurmak için sordum. Yüzünde hafif bir gurur gülmemesiyle yanıtladı, "Bu bölgedeki en çok üniversite mezunu olan yer burası efendim." Müdür Bey'e "Üniversite mezunu olmak başka birşey, elektüel olmak başka birşey değil mi sizce de, aksi halde zat-ı şahanelerinin yaptığı apartman üniversiteleri elektüelizmin güzide mabedleri olarak kabul edip sükran duymamiz gerekmez mi?..." diye bir soru

daha illettigimde içimizdeki şair ve gazeteci arkadaşımızın boğaz temizleyen gürlütülü öksürüğü odaya yayıldı. Sehpadaki su dolu bardağa hareketlenip gözlerini bana doğru belertirken Müdür Bey kısa süren suskunluğunu bozup konuşmasına devam etti, "Neyse, bu ayrı bir tartışma konusu tabii, fakat proje önemli, yekten konser yavan kalır, neticede yurttaşın bizi organizatör diye diline dolmasını istemeyiz. 'Çiğ tanesi düşmüş yaprak sesleri' nasıl?.. Önümüz bahar, mevsime bir vurgu hoş olmaz mı.

Yaylı var mı ekte, şiir okuyor musunuz şarkı aralarında?..." Öksüren arkadaşım elindeki bardağı sehbaya koymak için hamle yaparken kaşlarını hafif çatarak gözlerini bir kez daha bana hedefledi. Gözlerimi kaçırırken, "Efendim geniş kadromuzda çello ve keman var. Çiğ değil ama yaprak temalı birkaç bestem var. Gitaristimizin diksiyonu iyidir, dublaj sesi var kendisinde, şiir okur." diye kelimeler ağzımdan dökülüyordu birden. Müdür Bey, "Siz düşünün, tekrar haberleşelim, sizi burada görmek isteriz. Şimdi emekli hemşehrilerimizin resim sergisi açılışı var. Oraya yetişmem gerek." dedikten sonra telefonla çay söyleyip bizimle vedalaşmasının ardından odadan ayrıldı.

Açlıktan olsa gerek uzun süre kimse sesini çıkartmadı dönüş yolunda. Yağmur şiddetini arttırdıkça silleceklerin can sıkıcı sesi daha da hakim oluyordu arabanın içine. Mahmutbey Gişelerine yaklaştığımızda trafik yağmurun da etkisiyle kilitlemiş durumdaydı. Ağır ağır virid alırken telefon çaldı. Açıp sesi dışarıya verdim.

- Abi selam, yarın sizi grev çadırımıza davet etmek istiyoruz, birkaç da şarkı paylaşırsanız mutlu oluruz... Alo... Alo orada mısınız?

- Kardeşim, bir organizasyon yapmayacağız değil mi? 'İşçi Sınıfı ve Müzik' gibi bir festival değil di mi öneriniz?...

- Yok be abi, festival havamız var elbette ama grevdeyiz biz.

- Proje başlığı var mı peki?... 'Grev çadırından arşa çıkan sloganlar ve şarkılar' gibi mesela. Greve katılan arkadaşlar entellektüel mi...

- Abi ne demek istediğinizi anlayamadım ama düzden, sevdiğimiz şarkılarınızı paylaşmanızı istiyoruz sadece. Yani bizim de bilinci bir durumumuz var, karartıyız yani taleplerimiz konusunda.

- Kardeşim anlaşılacak için söylüyorum, bizim için çay, su, kağıt havlu kafı...

- Ne demek abi, çay her daim ateşin üzerinde, sıcak, taze. Sadece ses sistemi yok, slogan atarken kullandığımız, çalarken gitara söylerken sana tutacağımız bir megafon var. Bir de ısınmayasınız diye yağmur için hazırlıklı olduğumuz şemsiyemiz...

MENDERES SAMANCILAR

Kaptan

Kırılmış çocukların hüznü vardı,
sesinizin tonunda
Kimse bir şey yapmadı
Herkes her şeyi gördü

Yüreğinin yarası
Dekorlar bile şahit her şeye
İlhan vardı
Antep'ten Hatay'a gittik

Gecenin bir yarısı, baklavalara kayboldu
Hepimiz çorba içiyorduk
Kimseyi suçlamadık

Yüzün geliyor gözlerimin önüne
Okyanusun ortasında
Yan yatmış geminin, güvertesindesiniz

Harun'un ışıkları tüm sahneyi kaplamış
Her şey çirillik
Replikler yürek yarası

Sevgi emek de neymiş
Asya'nın dünyadan haberi yok
Perdeler her şeyi anlattı.
Güle güle İlyas

Geminin onda dokuzu
Suyun altında kaptan

Yakamozlar yanıltmasın seni
Cesetlerin dansıdır yüzeyde kıpırdayan

AYŞEN ŞAHİN

Hayalgücü ve hayallerin gücü

Mahallemizde bir ufak kafe-bar var. Olmasa ne yapardık bilmiyorum. Bazen hayatta bir bağımlı orası kalmış gibi hissediyordum

Oturur oturmaz bardakta su verilir. Bilabedel. Bazen pek paran yoktur canın yan masadan bir şey çeker. Gözünden anlarlar sanki, ufak bir tabakta tadımlık ikram ederler. Verisiye veren kaç yer kaldırıyorum ama bizim mahallede herkesin kasadaki defterde adına bir sayfası var.

Bazen ev darlar, bazen hayat; birilerinin aramak istersin de kimi arayacağını bilemezsin ya hani, öyle günlerde el cepte, üzerimizde eşofmanlar kafemize gideriz bir. Merhabalar, selamlar doker bir saat içinde masamız insanla dolar.

Mevzu dediğin insanla çeşitlenir. Bir gün Aristogelir masaya bir gün Neron, kimi gün Nilgün Marmara'dan açılır konu bazen bir zamanların Gırgır'ından. En utandığımız anları anlatırız yeni tanıştığımız komşularımıza açık sözlüğümüze şaşırarak. Böyle bir günde tanışmıştım Sedat ile.

Yan masada tek başına oturuyordu. Ben bir hobi olarak günlük değişen menüye bakıyordum. Mantar gelmiş: Çıtar. Izgara yapıyorlarmış, üzerine de tulum peyniri, biraz fiyat farkı ödersen tulum yerine parmesan.

Cüzdani ve mantarı kafamdaki teraziye tartıyordum gözlerim boşluğa bakarak.

Sedat, "Kunkur mantarı diye bir mantar vardır, mayıs ayında Dersim dağlarında yükseklerde çıkar. Özellikle Ovacık'ta. Odun ateşinde bir saca öylece atacaksınız o mantarı, suyunu salarken de biraz tuzlu tereyağ ekleyeceksiniz, kurumadan alıp servis edeceksiniz. Dünya o mantarın tadını

bilse bir daha kimse kırmızı et aramaz." dedi.

Mantardan açılan sohbet, kafemizin dinamikleri uyarınca masaların birleşmesiyle devam etti.

Sedat öyle bir yemek anlatıyor ki borca girelim bütün menüü söyleyelim diye geçiyor insanın içinden.

Kafeden çıkışta birkaçımız masaya uğradık, kerevizin kremalı çorbası oluyormuş, hayatta ağzıma kereviz koymam diyen bile kendini alamıyormuş yemekten. Tarifini peçeteye not almıştım. Hemen o akşam denedim, gerçekten yok böyle bir lezzet.

Sedat masamızın sabitlerinden oldu. Her görüştüğümüz gün, sayfalarca tarif alıyoruz kendisinden; pırasalı köfte, parmesanlı havuç mücver, et suyuyla kırmızıklı sos, kremalı pancarlı ispanak, bakla kroket...

Sedat sadece çay ve su içiyor bunca yemeği anlatırken. Önceleri içimden "yemekten öyle iyi anlıyor ki bizim kafenin mutfağına burun kıvrıyor herhalde." demiştim. Ama öyle biri de değil. Yemekle arasında tutkulu bir ilişki var. Isıtılmış çerez gelir bazen masaya ikram, ona bile heyecan duyar.

Sedat'ı eskiden beri tanıyan yoktu, hepimiz yeni tanıştık. Hiç de aklımıza gelmemiş bu adam ne iş yapıyor diye sormak. Bir gün kafeye giren biri etrafa göz gezdirirken bizim masaya kilitlendi, gözlerini kısarak dibimize kadar geldi ve "Sedat? Senin ne işin var burada?" dedi.

Sedat çok rahatsız olmuş görünüyordu. "Ne var? Ben insan değil miyim? Arkadaşlarımla bir çay içemez miyim?" dedi, hisımla hırlasını aldı sandalyenin arkasından, fırladı gitti.

MOSMOR

üst üste yorganlar gibi
dizerim anıları,
mor halkalarında yüzümün...
görürüm uçuşan kavakları,
kırçılı kazağım
mor boğazlı...
batar aynı yerinden,
cınlar halkalarım,
kursağında ilmekler susmaz...;
"yorganımsın,
kırçılımsın,
ömrümün kuytusunda yılanmış,
şiiirimsin, morumsun..."

"Ne oldu, neden oldu, hayırdır?"

diye dardlık geleni. Gelenin adı Faik. Kendisi iç mimarıydı. Tadilatını, dekorunu yaptığı evlerde kalırmış Sedat, içerideki mazelmeden göz kulak olması karşılığı. Balık halinden, pazardan artanlarla, kasabın ayırdığı kemiklerle yemek yapar yermiş. Atık giysi kutularından giyinirmiş. Arada hamalیه işi çıktıkça eline üç beş kuruş geçermiş.

Meğer Sedat işsizmiş yaklaşık 7 yıldır. Böyle yaşıyormuş onca zamandır. Şaşırmış o yüzden Faik onu dışarda arkadaşlarıyla bir kafede keyif yaparken görünce.

E peki o tarifler? Parmesanlar, baconlar, Meksika fasulyeleri?

"Bilemiyorum ki, belki de eskiden bildiği şeylerdi.." dedi.

Ertesi gün bir mektup bıraktı garson arkadaş. Sedat bize yazmış. Çok uzun değil, bir not daha ziyade.

"Hayatım boyunca ne parmesan değdi dilime ne lakerda. Ama kokladım hepsini, imkan varsa dokundum. Ressam Eşref Armağan kördür ama dokunduğu nesneleri resmeder ve dünyaca ünlüdür. Beethoven ise 9. Senfoni'yi bestelediğinde tamamen sağırdı. Bir deneyimin verdiği heyecan hissi için beyni eyleme geçirmek yeterli. Zihnimde aromaları karıştırdım, tatları hayal eder, neye yakışacağını dakikalarca kurardım. Hayali mutfağımdaki döküm tavaları yine hayalimde yenilerdim zaman zaman, peçetelere uygun bardakları zihnimin dolaplarından çıkardığım sofralar kurardım kendime. Yine de yapıyorum, yapacağım. Çünkü bu hayat, erişemediklerime hiçbir zaman erişemeyeceğimi ve bazı deneyimlere asla sahip olamayacağımı kabul ettiğimde, çok da yaşanır gelmiyor bana.

Hayallerime, damağımda dağılan aromalara, baharatlara, hissettiğim heyecana bir süreliğine olsa da ortak olduğunuz için müteşekkirim. Yüzleşmelerden hoşlanmıyorum. Sakladıklarım önce yalana, yalansa hataya dönüşüyor ve her hata bana bu hayatın, benim hatalarım yüzünden bu hale geldiğini düşündürüyor. Bu fikre dayanamıyorum çünkü hatasız da olsam sonucun farklı olmayacağını biliyorum, kimsesiz doğanın ömürlerinde hiç hayvar yemezler. Sizleri özleyeceğim ancak kendimi dik tutma çabama olan saygımdan dolayı bir daha görmeyeceğim. O yüzden sizleri hayallerimdiki masaya aldım. Akşam için sizlere dağ kekiği ile kuzu kapama yapıyorum, yanında tereyağı yabani turp kavuracağım, taze soğanla çok yakışacaktır. Bu hayat hepimize afiyet olsun."

**Bizler nasıl
insanlardık?
Yüzeysel
miydik? İşimize
geleni mi
duyuyorduk?**

Masada sessiz oturduk yarım saat. Sonra saatlerce konuştuk.

Bizler nasıl insanlardık? Yüzeysel miydik? İşimize geleni mi duyuyorduk? Neden Sedat'ı daha yakından tanımaya çalışmamış, dinlemek istediklerimize odaklanmıştık?

Biri dedi ki "Sedat gitti ama bize iyi bir yaşam felsefesi bıraktı. Onun yöntemini denemek isterim. Avrupa'da bir şehirde, bistro bir masada, önündeki meydana dans edenleri izlerken bir kadeh şampanya içmek isterdim. Bir bahar akşamı, "mutlaka görülmesi gereken yerler"i yetiştirmeye çalışan bir turist gibi değil hiç acelesi olmayan bir kentli gibi uzun saatler o şehrin meydanındaki havayı solumak isterdim. Olmayacak. Pasaportuma el konuldu ne zaman geri gelir bilinmez, gelse de şurada ikinci kahveye para yetmiyor, nerede kaldı vize bedeli, uçak, kurlar ortada. Şimdi izninizle size bir anımı anlatmak istiyorum: Bir gün hiç unutmam Belgrad'tayım. Şehrin merkezinde Centrala diye bir kafe var. Aydınlatmaları kocaman heykeller tutuyor. Tam köşede olduğu için geleni geçeni izlemek de mümkün. Ama asıl haftanın her günü içeride ufak toplantılar yapan sanatçıları, edebiyatçıları dinlemenin gerek. Genelde dünyanın her yerinden geldikleri için ortak dil olarak İngilizceyi seçiyorlar.

Bu sohbetlere kulak misafiri olmak bile üniversitede ders almak gibi..."

Böylece bir oyun başladı aramızda. Gidemediğimiz yerleri, tadamadığımız lezzetleri, yaşamadığımız deneyimleri, olamadığımız aşkları ballandırarak anlatıyorduk birbirimize.

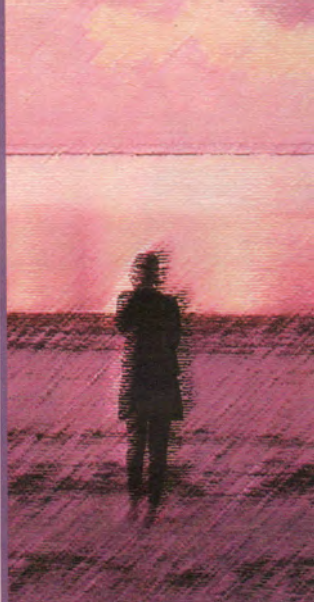
İyi geliyordu bize, daha çok gülüyorduk. Hayali bir evren yaratmıştık zihnimizde. Yaşamla bağ öüyorduk gerçekte olmayan ilelerle.

Bir gün masadaki yerel gazetede bir haber gördük:

"Lüks bir restorana silah ile girip içeridekileri rehin alan Sedat M., polisle süren 12 saatlik pazarlık süresince restoran mutfağında sürekli yemek pişirerek rehinelere ağırladı.

Rehinelere hiçbirinin şikayeti çıkmamasına ve silahın da oyuncak çıkmasına karşın yine de tutuklanan Sedat M. "Hayal gücünü eyleme geçiren, hayallerini de eyleme geçirmeden duramıyormuş. Pişman değilim, hak ettiğimi düşündüğüm lezzetlerin gerçekten hakkını verdiğimi görmüş oldum." şeklinde anlaşılamayan bir açıklama yaptı."

Derin bir sessizlik oldu yine masada. Zira; açıklamanın tarafımızdan anlaşılmıştır Sedat M.

KARIN ÖRTEMEDİKLERİ: Okul Tıraşı

ZEHRA ÇELENK

Doğu Anadolu'da, yalıtılmışlık ve uzaklık hissinin binalaşmış hali gibi görünen bir Yatılı İlkÖğretim Bölge Okulu'nda, tek sıra halinde banyo sırası bekleyen çocuklar... Aralarında çıkan kavga sonucunda dondurucu soğukta soğuk duş cezası alan çocuklardan biri hastalanır. Arkadaşı Yusuf'un kararlı eşlikliğinde revirde yatan hasta çocuk bir türlü hastaneye ulaştırılmazken öğretmenler, müdür, çocuklar arasında dönen "suçlu kim" tartışmasının ucu, savrulan kar taneleri gibi herkese ve her şeye değer.

Bildik anlamda "suç" ve "suçlu"nun olmadığı, bozuk sistemin, müktedirin ıslah politikalarının şiddeti nasıl yeniden ürettiğini dozu iyi ayarlanmış bir mizah/polisiye harmanıyla anlatan "Okul Tıraşı", 2021'in dünyada en çok ses getiren yerli filmi oldu. Görüldüğü hemen hemen her yerde "görülen", ödüllendirilen bu güzel filme dair, yönetmeni Ferit Karahan'la söyleştik.

■ Çok sade bir hikâye çıkış noktasından, katman katman açılan ama kendi sözünü kesmeden, çizgileri birbirine dolanmadan derdini anlatabilen çok iyi bir filme ulaşılmıştır. Siz ve filmin ortak senaristi Gülistan Acet başta olmak üzere, emeği geçen herkesin eline sağlık öncelikle...

Film, adından giriş bölümü ve finalindeki "yarım yamalak" tıraş, bana doğal olarak Kubrick'in "Full Metal Jacket"taki ünlü açılış sahnesini çağrıştırdı. Birbirinden çok farklı filmler elbette ama ikisinin de otorite ve sistemle bir meselesinin olduğunu düşünerek, buradan başlamak istiyorum.

■ Büyük küçük tüm otoriter yapılar, sistem bir tür "tırışlama", aynılaştırma, hıyaya sokma vazifesi görüyor. Kürt çocuklarının büyük oranda Türk öğretmenlerle, Türkçe eğitim gördüğü bu okulda çocukların dili gibi, saçları da hep bir hiza konusu. Öte yandan sistem bu işlevi yerine getiremiyor; çocuk ruhu, hayat ve dil hıızalanamıyor. Bu tıraş meselesini hep böyle bir çerçevede düşündüm, sizin çıkış noktanız neydi filme bu ismi verirken?

Çok teşekkür ederim böyle görmenize. Uzun yıllar boyunca filmi tam tarif edebilecek ismi aradım. Sonra bir gün "Okul Tıraşı" isminin yakışabileceğini düşündüm ve Gülistan ile

paylaştım. O da çok beğendi. İsmi koymakta birkaç amacım vardı. İki, çok uzun süredir Michel Foucault'un biyo-iktidar kavramı üzerine çalışıyordum. Foucault, daha çok hapishane ve akıl hastaneleri örnekleri üzerinden bu konuyu çalışıyordu fakat ben, yatılı okulun daha iyi bir örnek olduğunu düşünüyordum. Çünkü iktidarın çocukların bedenleri üzerinden kurduğu tahakküm, aslında hepimizin geleceğine uygulanıyor. Bu bağlamda, "Okul Tıraşı" ismini, bir şeyi taşlamak, elimine etmek, bedenden atmak anlamını taşıdığı için sevmiştim. İsim, sadece okulun değil, aynı zamanda katı disiplinli bir okulun göstereni olarak da bana iyi geldi.

■ **Küçükük bir yalanın uzağı gitmesi, kar nedeniyle hastaneye taşınamaması ağır hasta bir çocuk ve hastalığa yol açan olay ve "failin" bir türlü saptanamaması üzerine kurulu polisiye alt yapısıyla çok iyi bir melezlik yakalanmış filmde: En basit olayda bile ipin ucunu bulmanın göz yıldırdığı bürokraside "suç"un, kartopu gibi kuckattan kuckağa atılırken eriyip giden yapısı, çok zekice bir buluşla bir tür "whodunit" (kim yaptı) polisiyesine çevrilmiş. Hikâyeyi bu biçimde anlatma fikri nasıl ortaya çıktı?**

Uzun yıllardır bu öyküyü çalışıyordum. Gerek yalnız, gerekse Gülistan'la.... Hatta bir dönem başka bir arkadaşla birlikte de çalıştık fakat o kadar karamsardım ki bir türlü bir şey benzetemiyordum hikâyeyi. Sonra aslında şunu fark ettim; benaltıyı anlatmaya çalışıyordum ve bu yanlış. Aslında minör bir öykünün majör olandan daha etkili olduğu gerçeği beni eski nesil yazarlardan ve öykülerden koparıyor. Bu öyküyü kurmadan kısa süre önce aslında bütün iyi öykülerin bir şekilde polisiye içerdiğini konuşuyorduk Gülistan'la. Kişisel olarak en beğendiğim veyetkin bulduğum tür polisiyedir. Hikâyede altı yılı anlatmanın zor ve anlamsız olduğunu fark ettiğim an, hem zamanı hem de mekanı sınırlamam gerektiğini düşündüm. Bu yüzden tek mekânda ve bir günde geçen bir hikâyeyi kurmaya karar verdim. Hikayenin başladığı yerde bitmesi "suç" sarmalını göstermesi için de iyi bir duyan oluşturalabilecekti. Mesale, "yalanını" nasıl dalañip budaktanacağı ve benim yönetmen olarak buna nasıl yaklaşacağımı. Bütün bunların dışında, aslında iyi bir öykü, sizin "melezlik" diye bahsettiğiniz şekilde, birkaç türü kendi içinde barındırır.

■ **Filmin çok uzun bir sürece yayılan bir yapım ve yaratım hikâyesinin olduğunu ve yatılı okul kısmının sizin kendi çocukluk deneyiminizle yakın ilişkisini biliyoruz. Barthes'in "İnsan hep başarısız olur en sevdiği şeyi anlatmakta," sözü geliyor burada da aklıma hemen. Derin izler bırakmış zoruñ bir yakın şahsi deneyimi aktarmak da, bunun gibi, zordur. Bu hikâyenin gerektirdiği mesafeye nasıl bir sürecin sonunda ulaşabildiniz?**

Esas sorun da bu oldu zaten. 2009'dan 2015'e kadar geçen sürede bir türlü mesafe koyamıyordum kendime yatılı okul aramıyordum.

Yatılı okul yıllarında, kendime karşı duyduğum değersiz görme duygusundan da kurutulmuştu; fakat bir türlü kendime kızgınlığım dinmiyordu. Aynı Auschwitz'teki kurbanlar gibi, bir şekilde bize reva görülenin aslında haklı tarafımlar olduğunu düşünüyordum. Zulme anlam veremiyordum ve belli bir zaman sonra sorunun aslında benimle ilgili olduğu gibi yanlış bir fikir kapılmaya başlamıştım. Belli bir dozun üstünde zulüm görmek bu hissiyatı beraberinde getirir. Bu anlamda en büyük şiddet aslında kendinizi değersiz hissetmenizdir. Neticede bu, yaşama karşı direncinizi öldürür. Böyle bir süreçten sonra aslında tıpkı bizim gibi öğretmenlerin de bu sistemin kurbanı olduğunu fark etmeye başladım. Hatta bütün toplum bu sistemin kurbanı. Gidip il il dolaşip hem yatılı okulda okuyanlarla hem de öğretmenlik yapanlarla röportajlar yaptım. İdealist bir öğretmen gelirdi ve okuldaki şiddetin karşısında durdu. Zamanla o da bağırır. Sonra öğrenciyi dövmeye başlar hatta zamanla en sert vuran o olur. Oradan tayını çıktığında görece daha iyi okullara gider; ama içindeki şiddeti yıkamaz. Bir taraftan vicdan azabı çekerken diğer taraftan da haz da alır. Ailesi varsa onlara şiddet göstermeye başlar. Aile içindeki şiddet ya da küçük bir bahaneyle

başkalarına şiddet gösterir. Şiddete maruz kalan sadece çocuklar değil, bütün toplum! Bu yüzden öğretmenlere de belli bir mesafeden bakmayı denedim. Ayrıca kendimden biliyorum ki öğrenciler o kadar da masum değiller. O yüzden filmde yerleşen karakterlere iyi ve kötü biçiminde bakmayaı tercih ettim.

■ **Film polisiye ve yer yer de kara komediyle Arthouse'u buluşturuyor, yerel bir temayı evrensel bir dille anlatmayı başarıyor. Ve otobiyografik bir anlatıyı, hemen herkes bir biçimde ulaştırabilecek akıcı bir hikâyeye dönüştürüyor. Bunu yaparken de karta kaplı yollar hatta karnı kendisi, revirin kaygan zeminini, filmin bütününe yayılmış ve soğukla, çocukluka birleştiğinde hayli rahatsız edici olan "topluy banyo" teması gibi birçok motifin katkısıyla, çok güçlü bir tematik ve görsel çerçeve kuruyor. Bu kadar ılık bir zeminde kaymamayı nasıl başardınız?**

Her seferinde Gülistan'ın kollarından tuttu ve kaymamı engelledi. Ama ikimiz de nasıl film yapılamayacağını iyi öğrendik çünkü başarısız birkaç deneyimimiz oldu. 2016'da bir film denememiz oldu ama nihayetinde kendimizin beğenmediği bir filmi çıkarmak istemedik. O filmim kurusunda çok şey öğrendik. "Cennetten

Kovulmak"tan sonra da öyle bir hissiyatımız oluştu hatta. Kurgu sürecinde oturup bir manifesto yazdık. Başarısız bir film on tane başarılı filmin size öğrettiklerini aşar. Tabii eğer alginız açıksa ve bir bariyeriniz yoksa... "Film yapmanın en önemli kısmı" ile başlayan hiçbir şey doğru değildir. Filmde her şey eşit ölçüde önemlidir. Örneğin, cast, kamera, mekân... Herhangi birisini denklemden çıkarın, film iyi olmaktan çıkar. Yola çıktığımızda, iyi bir oyuncu seçimi yapmam gerektiğini biliyordum; 8 ay sürdü. Bütün kamera hareketlerini, sesi ve ışığı filmde önce dizayn etmişim. Mekân, çok iyi bilmiş bir mekânı vs. Fakat yine de Türkiye'de bütün zemiller çok kaygan ve her şey pamuk ipliğine bağlıdır.

■ **Filmde birtürlü çekmeyen telefon, buzdan donmuş kilitler ve giren herkesin kayıp durduğu, en sonunda temizlemeye gelen görevlilerinse "neresi?" diye sorduğu zemin gibi tekrarların sistem tıkanıklığını doğallıkla anlatmasına bayıldım. Bu tatlı mizah mesafesi bu kadar ağır bir temayı ajite etmeden, göze sokmadan anlatmanın bir yolu olarak mı gelişti?**

Biz, dramla başlayıp, komedinin de yardımcıyla polisiyeye dönen bir öykü anlatım biçimi tercih etmiştik. Komedi, bürokrasinin aristokrasi gibi davranışları yerlerde kendiliğinden ortaya çıkıyor. Kaymalar, sandalyeye çıkımlar, birbirlerini suçlamalar vs... Bunun yanı sıra Gülistan komedide çok yetenekli, ikimiy yazarken çok eğlendiğimiz sahneleri bunlar. Hatta kurguda da çok güldüğümüzü hatırlıyorum. Ben, filmlerin ve diyalogların kendiliğinden olanını daha çok severim. İçeriden bir dürtü ile çıkar ve o an öyle bir doldurur ki, beş saatlik görüntüyü eşdeğer olur. Birçok filmde, iyi bir öyküye ve teknik beceriyeye rağmen, yönetmenin politik olarak nerede duracağını bilmediğini görüyorum ve bu filme gerçekten zarar veriyor. Bir taraftan da bu bakiş, birkaç yılda ya da filmde oluşturacağınız bir şey değil, bütün bir yaşamı nasıl yaşadığınızla ilgili. Ana bir ekskiniz ve bakişınız varsa, yani aslında politik olarak nereden baktığınızı biliyorsanız, bütün bu plastik malzeme aynı potada eriyebilir.

■ **Çok iyi tasarlanmış birçok detayın yanı sıra izleyiciye "acaba o an mı gelişti?" deridebilecek doğallıkta hoş buluşlar da akılda kalıyor filmde. Öğretmenin, bahçedeki Atatürk heykelinin karla kaplanmış başını refleks bir şefkatle sildiği an mesela?**

İzleyicinin böyle düşüncesini beni çok mutlu ediyor. Zira o an bulunan hiçbir şey yok filmde, her şey en başından beri senaryoda tasarlanmıştı. Fakat ayrıntıların kendiliğindenmiş gibi görünmesi için çok emek harcadık. Bence filmin en büyük başarısı da bu. Sadece tek bir doğaçlama sahne çekti. O da, Yusuf'un iki merdiven sarmalının ortasında, kırık dükkânı sandalye ve masaların üstünde oturduğu ve sonra doğanın (aniden fırınla ayılan pencerenin) buna izin vermediği karar anıydı. Karı beklerken birde zamanın vardı ve Gülistan'la, Yusuf'un mücadeleye karar

Sanki ortada bir sorun yok da, mağdur bunu söylediği için var ve o suçlu!

Ferit Karahan ve Gülistan Acet

düşünüyorsunuz?

Film neredeyse bütün dünyaya satıldı. 120'nin üstünde festivalde gösterildi ve bir kısmında da yarıştı.

Önemli bir mesele ve yalın bir dille izlenebilir bir film olması sanırım bu sonucu beraberinde getirdi. Oscar ile ilgili üzüldüm çünkü bu seçimler hiç kimsenin kazanmadığı, hepimizin kaybettiği bir durum haline geldi. Kurullar bu seçimlere politik bakıyorlar; politik olarak kendisine yakın bir yönetmen veya yapımcıyı göndermek daha cazip geliyor sanırım. Son yıllarda Türkiye'de, yaşanan bir mağduriyet sonunda mağdur olanın bunu söylemesi sorun haline geldi. Sanki ortada bir sorun yok da, mağdur bunu söylediği için var ve o suçlu! Bunu o seçimlerde kişisel olarak kırıdığım bir durum yaşadığı için söylüyorum. Siyad'ın temsilcisi, ben ve film için etnik kökenini hedef göstererek "gri bölgede" demiş. Kürtlük benim belirlemediğim ve övgüyü de yergiyi de bunun üzerinden kabul edemeyeceğim bir durum. Filmi beğenirsiniz beğenmezsiniz bu onların tercihi; fakat böyle söyleyerek yönetmeni hedef göstermek çok çığ ve faşistçe. Nitekim hemen akabindeki festivalde bu kişiyi görünce artık yeter dedim. Siyad'ın ödülünden çekilmek istedim. Fakat sonra bunun festivale zarar vereceğini bildiğimden vazgeçtim. Ama günün sonunda ben etkisizliği kendimde ararım. Bundan sonra daha iyi filmler yapmaya çalışacağım.

■ Sırada neler var peki?

Birkaç proje üstünde çalışıyoruz; fakat ne çıkar bilemeyiz.

"Okul Tıraşı"nın umut ve heyecan uyandıran yolculuğunun, yeni güzel projelerle sürmesi dileğiyle, teşekkürler...

verdiği bir sahne düşüncemi paylaştım. Aynı senaryodaki gibi bir ondan bir benden eklemeler yaptık ve o sahne oluştu.

■ **Film İstanbul Kadıköy Sinematek'teki galasında izledim. Film sonundaki izleyici sorularından biri "Filmdeki çocuklar Kürt ama filmde çok az Kürtçe kullanılıyor" biçimindeydi. Ben bunun adı "Okul Tıraşı" olan bir film için çok bilinçli bir seçim olduğuna düşündüm. Filmde en çok etkilendiğim sahnelerden biri de, koridora yere oturmuş ağlayan bir çocuğun söylediği Kürtçe cümlelerin öğretmene tercümesi ve onun da cümleyi Türkçe tekrarlamasıydı: "Eve gitmek istiyorum/Ben de eve gitmek istiyorum." Çoklu açıdan, hiç kimsenin evinde olmadığını "hiçbirer"de kurulan cümle beni filmin tümüne yayılacak dil kullanımdan daha fazla etkiledi. Bu konuda neler düşünüyorsunuz?**

En başından beri kamusal alanlarda Türkçe kullanmaya karar vermişim. Bu, otoritenin gücünü pekiştiriyordu. Aksi halde zayıf, ne yaptığını bilmeyen ve sürüklenen bir otoriteden bahsedecektik. Hem gerçeklik öyle değil di hem de işlevli değil. Bir yanıla Kürtçe, evi işaret eden bir imgeye dönüşüyor ve sadece evle ilgili durumlarda görüyoruz. Yusuf'un annesiyle konuştuğu sahne de böyle bir sahne.

■ **Türkiye'nin artık bir az kıyışsız bir hal almış Oscar seçimleri bağlamında da film çokça tartışıldı. Bana göre de, meselesini evrenselleştirme başarısı, izlenirliği, yetkinliğiyle Oscar şansı hayli yüksek bir film. Bu konuda ve filmin genel olarak çok takdir gördüğü yurt dışı serüvenine dair neler**

MURAT ERTel

Çizim: Eren Devran Ertel

"Savaşmadan Öğrenmek"

Kovboy filmlerinde Kızılderilileri tutardım, yenilseler de daha çok hoşuma giderlerdi. Tüyleri ve giysileri dışında duruşlarında ve bakışlarında beni çeken bir şeyler vardı. Yurtları ve özgürlükleri için savaşıklarını biliyordum çocukken ama isyankar tavırları, doğa ve hayvanlar ile olan ilişkileri dikkatimi çekiyordu. Savaşı haklı çıkartabilecek tek şey herhalde yurdunu savunmak diye hissediyordum. On beş yıl önce bir arkadaşım "Ne yurdu be" diye bağırıyordu bana, "Bırak bu faşist milliyetçitavırları"; ama onun gibi düşünmüyordum.

Babamın babası Muhlis beyçok zengin bir adammış. Ben dedemi hiç görmemiş. Zengin olma nedeni epey trajik aslında: Kardeşlerinden biri Sarıkamış'ta Enver Paşa'nın komutasında donarak ölmüş, diğer kardeşini ise Sırp, Balkan savaşında öldürmüşler. Nasıl öldürüldüğünü babam küçükken ayrıntılı bir şekilde anlatmıştı ve hayat boyu hissettiğim en korkulu ve acımasız gerçeklerden biri olarak ruhuma kazındı. Belli ki babam için de benimkine benzer bir deneyim söz konusuydu. Savaşta ne acımasızlıklar var. Üstelik oğlunun da dinlediğini fark etmeden anlatıldığı bir ortamda bu öyküyü ben de onun kafasına sokmuşum. Mirasıyedi Muhlis Bey savaşlarda ölen kardeşlerinden kalan mülklerini sata sata çok çok hızlı ve görerce kısa bir hayat sürerek 35 yaşında eşi ve çocuklarına her şeylerini yitirmiş ne demekmiş hissini öğreterek bu dünyadan göçürmüş. Abdülbaki Gölpinarlı'dan, zamanın en ünlü zennelerinden Kız Tefkî'e kadar pek çok ünlü dostu varmış. Ne çok savaş görmüş o kısıcık hayatında...

Annenin babası Kasım Selçuk'u da hiç görmemiş. Girit'te doğmuş dedem ve Harbiye'de okurken eğitimini yarıda bırakıp bıyıkları

henüz terlemeye başlamış bir çocukken Birinci Cihan Harbi'nde Şark cephesine yollanmış. Çekilen, dağılan, yenilmiş Osmanlı birliklerinin tam içine... Oradan Suriye cephesine atanan gencecik subay kim bilir neler gördü, neler yaşadı? Dedemin bir kılıcı bir de Arap hançeri bizde duruyor. Bir de Cebeliübnan cephesindeki arkadaşından kalan bir Kuran'ı var. Arapların

Hayat da barış da çok kıymetli. Bunu savaşıarak öğrenmeyelim.

İngilizler ile birleşip onları arkadan vurdıklarından yakınmış. Savaş kurallarını çığneyip yaralıları, esirlere yaptıkları insanlık dışı davranışlara şahit olmuşlar. Geri çekilirken bu karanlık durumların dozu artmış da artmış. Kuranın içine şunları yazmış dedem; "Birinci Cihan Harbinde... Arabistan ric'atında (geri çekilişi)... bir gece yürüyüşü sırasında benimle helalleştikten ve öpüşükten sonra şakağına dayadığı tabancasıyla kamyon içinde intihar eden merhum Bahaeddin Bey'e ait olup tarafımdan muhafaza edilmiştir."

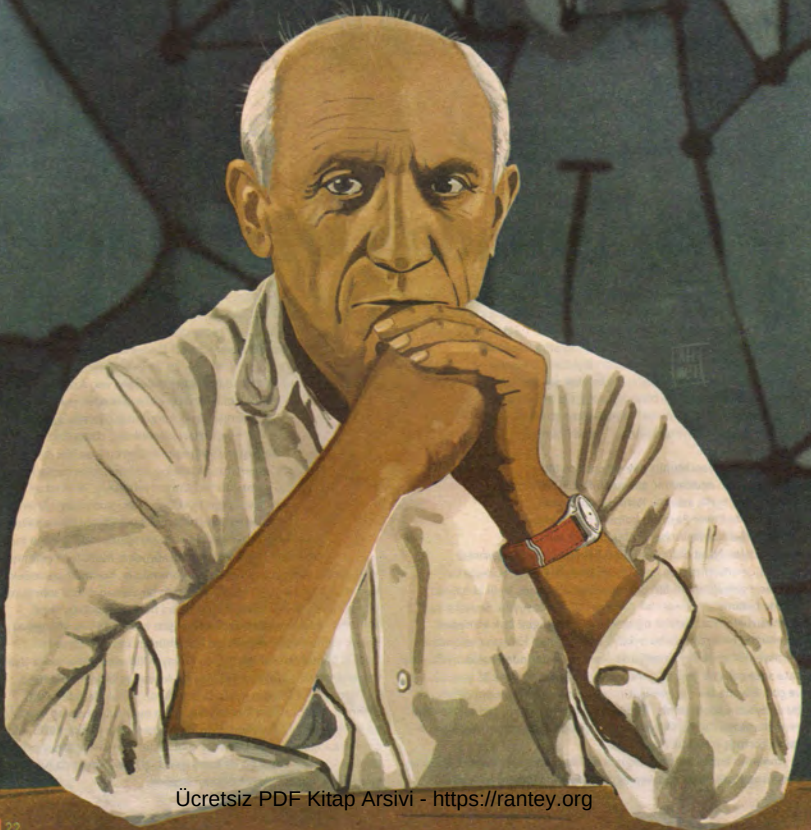
Yüzbaşı Bahaeddin Bey'i oracıkta gömmüşler. Kuranın üzerindeki kurumuş kan damlalarını yüz yılı aşkın bir zaman dilimi sonrasında bile görebiliyorum. Savaşın çirkinliğini hala hissedebiliyorum. Annemin dediğine göre dedem savaşlar hakkında pek konuşmaz, hiç bir zaman kahramanlıkları ile böbürlenmezmiş. Oysa ki İstiklal Madalyası sahibi. Ege'de Kuva-yı Milliye'de daha sonra Uşak cephesinde de savaşmış. 1936'da da sonradan bitirmiş okulunu.

Oğlum Eren Devran Ruslarla savaşıyor. Sanal alemde çeşitli ortamlarda duvarlara Rus bayrağı çizen oyunculara cevap olarak o da Ukrayna bayrağı çiziyor. Gördüğüm kadarıyla Ruslar küfür edip bayrak karalayıp "fuck Ukraine" gibi şeyler yazıyorlar üzerine, bizimki de Viva Ukraine yazıp bir de barış işareti çiziyor. Hayat da barış da çok kıymetli. Bunu savaşıarak öğrenmeyelim.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantev.org>

Çok sonraları, İkinci Dünya Savaşı sırasında, kendisine Guernica'nın bir röprodüksiyonunu göstererek: "Bunu siz mi yaptınız?" diye soran bir Nazi subayına Picasso şu yanıtı verir:
"Hayır, siz yaptınız!"

PABLO PICASSO

Meşe ağacının gölgesinde

TEKİN DENİZ

Picasso, Goya'nın 3 Mayıs 1808 tablosundaki kararlılığı göğü hakkında şöyle demiş:

"Orası gökyüzü filan değil, sadece kararlık!"

Savaş tek kelimeyle anlatmak isteseydik, herhalde Picasso'nun söylediğini söyler: "Sadece Karanlık" derdik. Ötesi yok. Bomboş, bir uzun kararlık...

Fransız orduları İspanya'ya girdiğinde ne olmuştu? Tarihin bir tekrerrü mü vukûl bulmuştu? Goya'nın o meşhur tablosuna bakınca, çaresizce ve umutsuzca ellerini havaya kaldırmış bir yurttaş görürüz. Guernica'ya bakınca da hemen sağda, ellerini çaresizce ve umutsuzca havaya kaldırmış bir yurttaş görürüz. Bizim Reyhanlı gibi değil mi? Şahi, Döne Kuvvet'i hatırladık mı? Hani Anadolu Ajansı muhabiri Cem Genco'nun o korkunç katliam sonrası göğe açılmış elleriyle yakarırken çektiği Döne Kuvvet'i? Onun göğe açılan ellerine benzemiyor Goya'nın ve Picasso'nun insanların elleri? Bugün o eller ne yazık ki Yemen'de, Bağdat'ta, Gazze'de, Kiev'de, Kabil'de acı içinde havaya kalkmaya devam ediyor. Savaşlardan geriye ise yıkımdan ve gözyaşından başka hiçbir şey kalmıyor. Fakat elbette bir umut var içimizde. Bir direnç, bir inat, bir sevinç var! Zâten başka türlü mümkün değil.

1937 yılında, İspanya'nın kuzeyindeki Guernica kenti, Alman ve İtalyan hava kuvvetleri tarafından 3,5 saat kadar bombalandı. Daha sonra Guernica'lı köylüler, Heinkel 51 modeli altı Alman uçağının kendilerini hiçbir ayırım gözetmeden taradığını gördüler. Bombardimandan kurtulan köylülerden bazıları yer altındaki sığınaklara saklandılar. Bazıları da çoluk çocuk, genç ihtiyar, demeden, biraz da o panik hâli içinde ne yapacaklarını tam olarak bilmeden var güçleriyle tarlalara doğru can havliyle koştu. Neredesye hiçbir kurtulamadı. Katledilenlerin tamamı sivil.

Havsa sarınsı, köylülerin, mallarını satmak üzere şehir merkezine indikleri bir Pazar günü yapıldı. Bilinçli olarak böyle bir gün seçmişti. Ayrıca Guernica, Bask halkı için son derece kutsal bir kent. Velhâşitelâm katliam için Guernica'nın seçilmesinden hiçbir kuşul ve şart altında tesadüf değildi. Hitler ve Mussolini ile anlaşılan Diktatör Franco, bizzat kendi teşvihi ile bu yüzyıl insanlık suçuna olur verdi. Kuzeydeki komutanı Emilio Molay'a da bombardimandan sonrası ayrıca büyük bir kıyım yapması için yönlendirmişti. Tek amaçları dehşet ve korku salıp halkı yıldırarak, Bask direnişini kırmaktı. Bu yüzden küçük ve büyükbaş hayvan sürülerini

dahi mitralyöz ateşine tuttular. Hastane olarak kullanılan Santa Clara Manastır'ın da içinde bulunan 42 yaralı ile birlikte havaya uçurdular. Bask halkının kutsalları özellikle çiğnendi. Zira amaç sadece öldürmek değil, bu katliam üzerinden aşağılamak, kimlikleseltirmek, kişilikleseltirmekti. Her yanda kan ve gözyaşı vardı. Henüz o gün evlenmiş iki genç, yataklarında, çiçekler arasında ölü olarak bulunmuşlardı. (O günlerde çıkan bir gazetede, haber tam olarak bu şekilde verilmişti.)

Yaklaşık 10 bin nüfuslu Guernica, yangın yerine dönmüştü. Her yer enkaz altındaydı. Neredesye taş üstünde kalmamıştı. Yalnızca bir canlı nefes alıyordu Guernica'da o gün: Eski Bask parlamentosu binasının önündeki asırlık meşe ağacı! Bombardimandan ve yayılım ateşinden sonra kente girenler, asırlık meşe ağacını bunca yıkımın ve kanın içinde yemyeşil ve dimdik ayakta görünce gözleri ırmakla doldu. Kimse inanmadı buna. Bütün kutsal mabetleri yıkılan Guernica'daki bu meşe ağacını azizler mi korumuştur, şahiden bir mucize mi olmuştu bilmiyoruz ama o ağaç İspanya'nın, Guernica'nın yüreği oldu. Sevindi oldu. Onca tabutun, onca feryatın, onca çığlıktan sonra aydınlığa açılan kapı oldu.

1853 yılında, Karlst Savaşları günlerinde Basklı ozan José María Iparraguirre, bu meşe ağacını kutsayan bir şarkı yapmış. Şarkı kısa süre sonra Fransız Devrimi'nden sonra Bask halkını kısıtlama girişimlerine karşı büyük bir özgürlük marşına dönüşmüştü. O zamanlarda da bu meşe ağacı bir sembol olarak belleklerde yer etmişti. Canım meşe ağacı: Yıllar içinde de Bask halkının; kimliği, kişiliği, vicdanı olmuştu. Önemli kararlar alınacağı vakit, kentin üstüne işareti bu ağacın gölgesinde toplanıp ortak kararlara varmışlardı. Guernica korkunç bir şekilde bombalanmış, her yer mitralyözlerle

taranmıştı ama yok edilememişti. Çünkü meşe ağacı orada duruyordu. İşte o asırlık meşe ağacı, Bask halkının özgürlüğüne ve bağımsızlığına olan inancını temsil ediyordu.

Guernica'daki kıymı Paris'te öğrenen Picasso, perişan hâldeki yurdunun acısını yüreğinde duydu. Bir an, mallarını satmak için pazar yerine gelen o köylüleri hayal etti. Hepsiyle olmasa da pek çoğuyla aynı havayı solumuştu. Aynı toprağı tozundan gelyorlardı. Sonra kırlara doğru koşan kadınların ve çocukların tarandıklarını, küçük ve büyük baş hayvanların mitralyöz ateşine tutulduklarını sanki oradaymış gibi gördü, o acıyı can evinde hissetti.

Meşhur Guernica tablosuna baktığımızda, işte o pazar yerini görürüz. O pazar yerine bakan Picasso'nun, yurduna ağıt yakan gözlerini görürüz. Tam o dakikaya tanık oluruz! İnsanların çığlıklarının hayvanların bağırılmasına karıştığını işitiriz. Son derece acı, tarifsiz kederlerle yüklü sessiz bir film gibidir bu ünlü resim. Baktıkça, kendinizi o büyük kıyımın, savaşın içinde bulursunuz.

Picasso bu ünlü tabloya başladığında Abidin Dino, Paris'te, çeşitli opera ve tiyatrolar için dekorlar yapıyordu. Bilindiği üzere Picasso ile Abidin Dino'nun dostlukları çok eskidir. İki dostun buluştuğları bir gün Picasso, Abidin Dino'ya Guernica ile ilgili eskizleri göstermiş. Uzun uzun sohbet etmişler. Yurdundan sürgün edilmiş iki ressam, böylece dertleşmişler.

Vera Tulyakovskaya'nın anlatımlarında öğrendiğimiz kadarıyla Picasso bu eskizlerden bazıları yıllar sonra Nâzım Hikmet'i hediye olarak göndermiş. O eskizler bugün nerededir, Galina'da kalan tablolardan akbetti ne olmuştu bilmiyoruz ama bildiğim kesin bir şey varsa o da Guernica'da bugün tüm insanlık için direnen yemyeşil bir meşe ağacı olduğudur. İnadın, teslim olmamanın, mücadelesinin, yaşamın töresi budur diye dimdik duran bir meşe ağacı olduğudur. Hem de gencecek bir ağaç! Evet, 1742 yılında dikilen o ulu, âbide ağacı, 2004 yılında bir mantarın neden olduğu hastalaktan dolayı korumaya alındı. Yerine yine onun tohumundan çok güzel bir güzel meşe dikildi. İşte o meşe fidanı, İspanya'nın ve bağımsızlık mücadelesi veren tüm halkların ölmez umudu, aydınlık geleceğidir.

O meşe ağacının gölgesinde buluşmalı tüm insanlık. Hastalıkların, ölümlerin, savaşların karşısına, yepyeni fidanları, barışa, yaşama, emeğe övgülü seslerle çıkmalıyız. Silahların şakırtıları yerine, çocukların türkülerini dinlemeliyiz bu muhteşem gök kubbenin altında. Yaşamın, barışın ve aydınlığın güzelliği ancak ve ancak böyle yayılır dünyanın tüm halklarına. Reyhanlı'ya bir meşe ağacı, Guernica'ya bir meşe ağacı, Madrid'e bir meşe ağacı, insanlığa bir meşe ağacı... İçinde, sonsuz zamanlı kuşlar olan yemyeşil ama yemyeşil bir meşe ağacı...

Guernica

CELINE SYMBIOSIS

'Bir sanatçı olarak bütün yaşamım gericiliğe ve sanatın öldürülmesine karşı sürekli mücadele ile geçti.'

Modern zamanların en çok tartışılan sanatçısı Picasso'nun tüm yapıtları arasında en etkileyici olanı Guernica'dır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren modern savaşın acımasızlığına karşı protestoya dönüşen bu eser, yıkımın eşliğindeki bir toplumun tüm gerçekliğiyle gözler önüne serer.

14 Nisan 1937'de, on yıllık askeri diktanın ardından reformist liberalerin, sol cumhuriyetçilerin ve ilimli sosyalistlerin önderliğindeki ikinci İspanya Cumhuriyeti kurulur. Şubat 1936'da yapılan seçimlerde Cumhuriyetçi Halk Cephesi'nin seçimlerden ilk kez zaferle çıkması ülkedeki kutuplaşmayı arttırarak, ülke genelinde sağ-sol arasında çıkan küçük çatışmalar bir çığ gibi büyümeye başlar. 18 Temmuz 1936'da General Francisco Franco önderliğindeki ordu ayaklanır. İşte o gün tarihe İspanya İç Savaşı olarak geçecek savaş başlar.

Cumhuriyet yanlısı İspanyollar bu darbe girişimine karşı silahlarak Alman ve İtalyan faşizminin desteklediği General Franco yönetimine karşı direnişe geçer. Bu karışıklığı yeni ölüm makinelerini denemek için fırsat bilen Hitler ve Mussolini'nin özellikle kırsal kesimleri hedef aldıkları kesintisiz ateş yağmurlarına kalkan olan halktan hep bir ağızdan marşlar sesleri yükselir: "Non Pasaran (Geçit Yok)".

Tarihlerden 26 Nisan 1937, Endülüs'ün kuzeyindeki Plencia Irmağı'nın kıyısında, Bask kültürünün simgesi küçük bir kasaba olan Guernica Y Luno, bir öğleden sonra hava saldırısıyla bombalanmaya başlar. Nüfusu 5 bin olan küçük bir şehir olmasına rağmen Franco yönetiminin saldırılarında kaçanlarla beraber bölge nüfusunun artışı saldırı için stratejik önem taşıyan bir nokta haline gelmiştir. Alman uçaklarının üç saat süren hava saldırısının ardından Bask Hükümeti'nden yapılan açıklamaya göre, şehirdeki binaların dörtte üçü tamamen yıkılır, iki bin sivil ölür, çok sayıda yaralı vardır.

İç savaşın patlak vermesinden itibaren monarşist güçlere karşı duran Pablo Picasso, her zaman cumhuriyet yanlısı bir tavrı sergiler. 1937 yılının Temmuz ayında Paris'te yapılacak Uluslararası Sergi'nin İspanyol pavyonu için Cumhuriyetçi hükümet tarafından bir resim sipariş edildiğinden düşünmeden kabul eder. Guernica'nın bombalanması

■ Guernica, Orta Çağ ve Rönesans'ta triptiklerini animatsan bir kompozisyonla üç bölüme ayırmıştır. Resmin solunda yer alan kadın, Michelangelo'nun Pietà'sındaki gibi Ölü İsa'yı kucağında taşıyan Meryemi animatsan bir pozla kucağında ölü bir bebek tutar. John Berger'in dediği gibi, "Guernica'daki kadın vücudunun her parçası aynı amaca hizmet eder; elleri, sürüklenen bacağı, çarpılmış poposu, sivri memesi uyları, uzanmış boynu-bunların hepsi, şu anda onun tek yetisi olan şeye, acıya kattırma yetisine tanıklık eder." Kadının arkasından yer alan boğa, İspanya'da kültürel bir sembol olarak genellikle güç anlamına gelir ve Picasso'nun çalışmalarında birçok kez kullandığı bir motifir. Picasso Guernica'daki boğanın gaddarlığı temsil ettiği

açıklamasına rağmen kuyruğunu sallayan boğa vahşi görünmüyor. Picasso belki de, boğanın başarılı bir saldırı ardından geri çekilip bir sonraki hamlesini düşündüğü anı resimledi.

■ Çalışmaları hakkında nadiren yorum yapan Picasso, resmin ortasında yer alan at figürünün medeniyetin ölümünü temsil ettiğini açıkladı. Atın soldaki yas tutan annedeki gibi hançere benzenen dili acıyı gücündendiriyor. Picasso'ya göre medeniyetin ölümü ancak ona doğru lambayla koşan kadını yani özgürlük tarafından kurtarılabılır. Resmin üst kısmında atın başının üzerinde yer alan ışık kaynağı, göz şeklinde bir ampul motifindedir. Bu aynı zamanda Batı sanatına 'her şeyi gören gözü' temsil etmektedir. Aşağıda resmin altı kenan boyunca uzanan ölü savaşçı kırılmış bir kulo

tutar.Savaşçı ne olursaolsadeceğini daççek büyür. Kompozisyon

haberini olaydan iki gün sonra Fransız basınına yayımsadı sayesinde öğrendi. 28 Nisan tarihli L'Humanite Gazetesi'nde Gabriel Péri'nin katliamı konayan makalesini yayınladığında

Picasso sergi için neyi resmedeceğini de bulur. Hayatında hiç görmediği Guernica'nın gazetede görüldüğü siyah beyaz fotoğrafları bir banyoya dönüşecektir. Balzac'ın

öyküsAugustolanç tablolar

kinda
an
tasında
ün
ünü
ladı.
itan
gere
sso'ya
doğru
ındıla
fından
nin üst
nin
şık
ırdı
dedir.
Bab sanatına 'her
ımsıl etmektedir.
t kenarı boyunca
ı kırılmış bir kütü

tutar. Savaşın avuçlarından her ne olursa olsun yaşamın devam edeceğini dair umut veren tek bir çiçek büyür. Çiçeğin dokunaklı içteği kompozisyonun dehşetini arttır.

■ En sağda, yanan bir binada alevler tarafından yutulan kadın çöktükten, başka bir kadın binadan hızla kaçarak. Alevler figürün önündeki pencereden taşarak binanın geri kalanının da saldırı altında olduğunu gösteriyor. Picasso'nun karakteristik çizimlerini savaşın fiziksel yıkımını vurgular; insan formunun bütünlüğü her yerde korusa da tüm figürlerin göteri yuvalarının içine ve dışına bükülür, kulaklar ve burunlar çoğu zaman olması gereken yerde değildir, dilleri hançer şekline girer, avuç içleri ve ayaklar kesilir.

öyküsünün de geçen Rue de Grands Augustins'de kiraladığı atölyede iki ay sürecekk olan çalışmasına başlar. Mayısta devasa tablonun ilk tasarımını tamamlaır. Renk

kullanmamaya karar vermiştir çünkü böylesi bir katliamın rengi yoktur. Resmin başlığına rağmen Picasso, Guernica'daki olaya özel bir gönderme yapmaz; resimde bomba ve

Mehmet Ali & Akşamsefası

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Alman ocağı yaktır. Resmin odak noktası ise o korkunç sıkışıklık içinde, sol köşede kucagında ölü çocuğuna sarılmış, acı içinde kendinden geçerken sessiz çığlıklar atan bir kadındır.

"İspanya'nın mücadelesi, insanlara, özgürlüğe yapılan saldırıya karşıdır. Bir sanatçı olarak bütün yaşamım gerecliliğe ve sanata öldürülmesine karşı sürekli mücadele ile geçti. Benim gereclilikle ve ölümler anlamaya geldiğimi kim bir an için bile olsa düşünebilir? ... Üzerinde çalıştığım ve Guernica ismini vereceğim resimde, İspanya'yı acı ve ölüm okyanusuna batıran askerî sınıfı duyduğum nefreti açıkça göstermekteyim."

Fuar 24 Mayıs'ta başladığında, Picasso tablo üzerine çalışmaya devam eder. 28 Mayıs'ta, çalışması için Cumhuriyet hükümetinden 150.000 frank ödeme almasından birkaç gün sonra Mart ve Nisan ayları boyunca "Franco'nun Düşü ve Yalanları" adını verdiği baskı çalışmalarında elde ettiği geliri de üstüne ekleyerek 400.000 franktan fazlasını İspanyol İç Savaşı mağdurlarına bağışlar. Diğer ülkelerin güc gösterisinin gölgesinde ekonomik nedenlerden dolayı mütevazı bir şekilde inşa edilen İspanyol Pavyonu ise ancak 12 Haziran'da açılabilir. Tabloya ilişkin ilk izlenimler tam bir düş kırıklığı olur. Fransız sosyalist basını temkinli davranarak eser hakkında mümkün olduğunca az yorum yapmaya özen göstermesine rağmen Bask milliyetçiliğinin sembollerinden biri haline gelmesine hiçbir şey engel olamaz. Tablo 1938'de bir dünya turu kapsamında Avrupa'nın çeşitli ülkelerini dolaştıktan sonra Picasso'nun isteğiyle New York Sanat Müzesi'ni himayesine verilir. 1939 ile 1952 arasında ABD içinde birçok yerde sergilenir. 1953 ile 1956 arasında Brezilya'da, İtalya'daki ilk retrospektif Picasso sergisi kapsamında Milano'da ve birçok büyük Avrupa kentinde sergilenmeye devam eder.

"Ben savaşçı resmetmedim. Çünkü ben bir şeyler çekebilmek için dolaşan fotoğraflara benzer resimlerden değilim. Ama yapmış olduğum resimlerde savaşın bulunduğundan kuşku yok. Belki de ilerde tarihçiler, benim üslubumu savaşın etkisi ile değiştirmiş olduğumu kanıtlayacaklar. Ama böyle olup olmadığını kendim bilmiyorum."

1968'de General Franco, Guernica'nın İspanya'ya geri getirilmesini istediğinde Picasso İspanya halkı cumhuriyete yeniden kavuşmadın buna izin vermeyeceğini söyler. 1975 yılında Franco'nun ölümünün ardından İspanya'da demokratik parlamentere monarşi kurulur. Guernica tablosu uzun uğraşlar sonucu 1981'de, Picasso'nun ölümünden sekiz yıl sonra kırk dört senelik uzun yolculuğundan ardından doğduğu topraklara iade edildi. Tablo o zamana kadar çoktan savaşın yarattığı trajedin ve savaş karşıtlığını sembolü haline gelir. Bunu ne Picasso, ne de Franco görür.

VEDDİ SAYAR

Emir Kusturica - Guernica

Savaşın gölgesinde

Savaş, insanın icat ettiği en büyük kötülük olsa gerek. Doğada başka canlıların yaşamlarını sürdürebilmek, yiyecek bir şeyler bulabilmek için birbirlerini öldürdüklerini biliyoruz. Ama insanın icat ettiği savaş, gereksinimlere dayanmıyor; mutlak güç arzusu ülkelerin ve bireylerin yaşamlarını yönlendirebiliyor. Dünyadaki felaketlerin çoğunun nedeni bu değil mi? İnsanın sahip olduğu en büyük değer olan vicdanın bu kötülük karşısında suskun kalması mümkün mü? Bu değer, ifade yeteneği ile birleştiğinde sanatçı dediğimiz insan türünün sanatını savaş karşılığına adanmasından daha doğal ne olabilir?

1937 yılının 26 Nisan'ında Franco diktasına direnen Cumhuriyetçilere ağır bir darbe indirmek için Bask bölgesindeki Guernica kasabasını bombalayan Alman uçakları geride 1654 ölü, 885 yaralı bıraktığı sırada Paris'te yaşayan Picasso bu katliama sessiz kalamazdı. Bir tablo yaparak tepkisini dile getirmeye karar verdi. Günler geceler boyu çalışarak "Guernica" tablosunu tamamladı. Savaşın acılarını betimleyen bir başyapıtı bu. Yıkıntılar arasında boğalar, atlar, ölü çocuklarla simgelenen bir vahşet...

Picasso'nun Gizemi

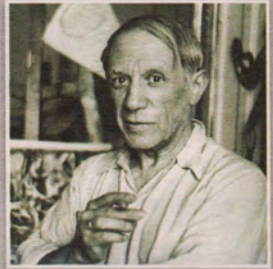
Fransız Komünist Partisi, üyesi olan Picasso'dan 1949 yılında Paris'te toplanacak Barış Konferansı için bir afiş yapmasını ister. Picasso'nun çizdiği güvercin, o günden bu

yana dünya barışının simgesi olur. Bir de, Bertolt Brecht- Helena Weigel'in 'Berliner Ensemble'nin... Fransız yönetmen Henri-George Clouzot'un 1956 yılında çektiği "Picasso Gizemi" adlı belgesel, ressamın tuvali başında geçirdiği saatleri belgeler. Tabii, ünlü güvercini nasıl çizdiğini de görürüz belgeselde. Picasso'nun yaşamı sonraki yıllarda da yönetmenlere (1978 yılında İsveçli yönetmen Tage Danielsson, 1996'da Amerikalı James Ivory'ye) ilham kaynağı olurken, İspanya'nın en önemli gurur kaynaklarından biri oldu.

Ressamın en ünlü yapıtı olarak tarihe geçen "Guernica" üstüne iki Fransız yönetmen Alain Resnais ve Robert Hessens'in 1950 yılında yaptıkları "Guernica" belgesel sinemanın en ünlü yapıtları arasında sayılmaktadır. "Guernica" da Picasso'nun 1902- 1939 yılları arasında yaptığı resimler ve heykellere, Fransız şair Paul Eluard'ın metni eşlik eder. Sanat yapıtlarının yanı sıra, dönemin gazetelerindeki kupürler aracılığıyla savaşı getirdiği yıkım beyazperdeye yansırken, Eluard'un sözcükleri umudu perçinler: "Masumiyet felakete galip gelecek".

İspanyol toprağı

Savaşın getirdiği acılara tepki veren yalnızca Picasso değildi elbette. Hollandalı belgeselci Joris Ivens, İspanya İç Savaşı'nda uluslararası tugaylara katılmış ve İç Savaşın

Pablo Picasso

acılarını 1937 yapımı "İspanyol Toprağı"nda yansıtmaya çalışmış; Ernest Hemingway'n yazdığı metni Orson Welles seslendirmişti. Ivens, Madrid'i savunan 'Halk Ordusu'nun ve onların yanında savaşa katılan uluslararası birliklerin serüvenini içerdien bir bakışla anlatan, 'La Pasionara' adıyla anılan Cumhuriyetçilerin lideri, Bask kökenli komünist politikacı Dolores Ibarruri'nin "No Pasaran" (Geçit Yok) sözcüklerine ve direnişçilerin aralarındaki ideolojik ayrılıkları bir yana bırakıp birleşmelerini öneren Alman gazeteci Regler'in konuşmasına yer veren belgesel dönemin en önemli tanıklarından biridir.

Boşnak asıllı Sırp yönetmen Emir Kusturica'nın 1978 yılında, Çekoslovakya'da sinema okulunda okurken - büyük olasılıkla diploma projesi olarak - çektiği "Guernica" dan da söz etmeden olmaz. Bir küçük çocuğun Yahudi dedesi ile

birlikte gittikleri müzede izlenimlerini ve "Guernica" tablosu ile kurduğu ilişkiyi anlatır 25 dakikalık filmde yönetmen. Dedeşi, ressamı "karanlıkta kormayan amca" olarak tanıtır çocuğa sonra o ünlü anektodu anlatır: Bir Alman komutan Paris'teki sergide tabloyu gördükten sonra Picasso'ya "Bu tabloyu siz mi yaptınız diye sorar. Picasso'nun yanıtı kısa ve nettir: "Ben yapmadım, siz yaptınız". "Guernica" adıyla bir film daha var, 2016 Netflix yapımı bir kurgu. Yönetmeni Koldo Serra. İzleyemediğim için bir yorum yapamayacağım.

Avrupa üzerindeki hayalet

Avrupa'da sinemacılar arasında Franco rejiminin propaganda makinesine iş üreteler devardı. Örneğin, İtalyan yönetmen Augusto Genina, Alcazar kalesinde 28 gün boyunca Cumhuriyetçilere direnen falanjistlerin öyküsünü anlattığı "Alcazar Kuşatması" ile Franco rejiminin gözdesi olmuştur. İspanyol yönetmenlerin çoğunluğu ise, kapalı, metaforik anlatımlarla savaşı ilişkin eleştirilerini anlatmaya çalışıyorlardı. Franco'nun ölümünden (1975) sonra ise, dönemi özgürce yorumlayan filmler yapıldı. Carlos Saura'nın "Besle Kargayı" (1976) ve "Ay Carmela" (1990), Vicente Aranda'nın "Özgürlük" (1996) bunlardan yalnızca birkaçı...

İspanyol İç Savaşı üstüne yapılmış çok sayıda film arasında, Fernando Arrabal'ın "Yaşasın Ölümler" (1971) ve "Guernica Ağacı" (1975), Fransız Kültür Bakanlarından André Malraux'nun Boris Peskine ile birlikte 1945 yılında yaptıkları "Umut", Frederic Rossif'in 1963 yapımı "Madrid'de Ölmek", İngiliz Ken Loach'ın "Ülke ve Özgürlük" (1995), Guillermo del Toro'nun "Pan'in Labirenti" (2006), Almudena Carracedo ve Robert Bahar'ın belgeseli "Amerikaner Sessizliği" (2018), Alejandro Amenabar'ın "Savaşın Gölgesinde" (2019) filmlerini öne çıkan işler olarak sayabiliriz.

İspanyol ve İtalyan faşistleri sinemayı kitleleri uyutma aracı olarak kullanırken (Cinecittà'nın 'Beyaz telefonlu' filmleri), Almanlar sinemadan bir propaganda aracı olarak yararlanma yoluna gittiler. Belgeselci Leni Riefenstahl'ın "İradenin Zaferi" ve "Olympia" dönemin ruhunu en iyi yansıtan filmler arasındadır. Bu yolu seçmeyen sinemacılar ise başka ülkelere, en çok da Amerika'ya sığınarak, mesleklerini orada icra etmek için uğraş verdiler.

Amerikan usulü savaş karşıtlığı

Amerikan sinemasında, savaş yıllarında Nazi Almanyası'ndan kaçan yönetmenlerin yaptığı Nazi rejimin hedef alan filmler arasında 1942 tarihli Ernst Lubitch güldürüsü "Büyük Macera" (To be or not

to be) dönemin en önemli filmlerinden biridir. Lewis Milestone'un 1930 tarihli "Batu Cephesinde Yeni Bir Şey Yok'u", William Dieterle'nin 1938 yılında yaptığı "Blockade", Charlie Chaplin'in 1940 yapımı "Büyük Diktatör", Sam Wood'un Hemingway'nin romanının uyarladığı 1943 yapımı "Çanlar Kimin İçin Çalıyor?" savaşı yılının popüler yapıtları arasındaydı. Savaş sonrasının en popüler yapımlarından birisi de Fred Zinnemann'ın "İnsanlar Yaşadıkça" (1953) adlı filmi oldu.

Amerikan sineması, savaşı ilgisini hiç yitirmedi. İkinci Dünya Savaşından, Vietnam, Afganistan, Irak savaşlarından kahrmanlık öykülerinin ardı arkası kesilmedi. David Lean'ın "Kwai Köprüsü", Sam Peckinpah'ın "Zafer Madalyası" gibi

filmlerdeki militarist bakış açısı sonraki yıllarda da pek çok Anglosakson yönetmenin yapıtlarında kendini gösterir. Amerikan sinemasında 70'li yılların sonunda yükselen 'yeni sağ' siyaset ve militarizmin damgasını vurduğu Michael Cimino'nun "Avı / The Deer Hunter", Francis Ford Coppola'nın "Kıyamet", Oliver Stone'un "Müfreze" gibi filmlerinin aldığı eleştirilerden sonra, savaş karşıtlığı ve militarizm eleştirisinin öne çıktığını görüyoruz. Hal Ashby'nin "Eve Dönüş"ündeki hümanist ve bireyci yaklaşım, Steven Spielberg'in "Güneş İmparatorluğu", "Er Ryan'ı Kurtarmak", "Schindler'in Listesi" filmlerinde de egemendir. Christopher Nolan- Emma Thomas'ın "Dunkirk" adlı yapıtını son yılların savaş filmleri arasında öne çıkan, militarist yaklaşımdan uzak bir yapıpı olarak nitelendirebiliriz.

Savaşın, sinemanın en gözde temalarından birinin olmasının nedeni, savaşın dehşetini yansıtarak insanlığı uyarmak mıydı acaba? Sinema endüstrisinin genelini, özellikle Hollywood'un böyle bir kaygısı olduğunu sanmam. Hedefleri daha çok para kazanmaktan öteye gitmeyen sektör ağa'larını, büyük stüdyoların patronlarını göz önüne alınca bunun böyle olmadığını söyleyebiliriz rahatlıkla. Hollywood'un savaş üstüne bu denli odaklanmasının temel nedeninin savaş filmlerinin içerdiği aksiyon ve gerilim ögesi olsa gerek. Filmlerdeki açık ya da gizli Amerika propagandası da bir artı değer olmalı!

Tabi, sanatın her dalında olduğu gibi, sinemada da genellemeler yanlır insanı. Robert Altman'ın sıkı bir militarizm eleştirisi getirdiği "M.A.S.H."de, Wood Allen'in "Dr. Strangelove"nda, Stanley Kubrick'in "Zafer Yolları" ve "Full Metal Jacket" filmlerinde,

Terence Malick'in "The Thin Red Line" gibi klasikleşmiş yapıtlarında, Yeni Zelandalı Taika Waiti'nin "Tavşan Jojo"sunda ve sayısız belgeselde savaş karşıtı mesaj belirgindir. Savaş karşıtı görüşleriyle tanınan Sean Penn'in şu günlerde Ukrayna'daki savaşı konu alan bir belgesel çalışması içinde olduğunu biliyoruz.

Büyük Aldanışın Çöküş'e

Avrupa sinemaları, militarist bir çizginin dışında, savaşın acılarını duyumsatarak, "bir daha olmasın" mesajını iletmek istiyorlardı. Fransız sinemasının ustalarından Jean Renoir, ülkemizde "Harp Esirleri" adıyla oynayan, "Şiirsel Gerçekçilik" akımının

başyapıtı, 1937 yapımı "La Grande Illusion / Büyük Aldanış'ta, 1. Dünya Savaşında

Almanlara tutsak düşen bir Fransız havacının öyküsünü anlattı. Alain Resnais "Hiroşima Sevdim", François Truffaut "Son Metro", Roman Polanski "Piyaniist", İtalyan sinemasında Roberto Rossellini "Almanya Sifir Yılı", Lilianna Cavani "Deri", "Çece Bekçisi", Gillo Pontecorvo

"Kapo", Carlo Lizzani "Mussolini Ölüme Giderken", Tavianı kardeşler "San Lorenzo Gecesi", Roberto Benigni "Hayat Güzelidir", Almanyada Oliver Hirschbiegel "Çöküş", Danimarka'da Ole Bornedal "Savaşın Gölgesi" gibi savaşı üstüne yapılmış etkileyici ve dürüst filmler yapıldı.

Doğu Avrupa ülkeleri sinemalarında savaş karşıtlığı en çoktan bir tema oldu uzun yıllar boyunca. Polonya'da Andrzej Wajda (Kanal, Küller ve Elmas, Katyn) ve Agnieszka Holland (Avrupa Avrupa), Çekoslovakya'da Jan Kadar- Elmar Kloss (Ana Caddede Dükkân), Macaristan'da Istvan Szabo (Baba, Güven, Mefisto), Rusya'da Cleb Panfilov (Gel ve Gör), Larisa Şepitko (Yükseliş), Andrey Tarkovsky (İvanın Çocukluğu), Ukrayna'da Vadim Perelman (Umutun Dili / Farsça Dersleri) ve Sergiy Loznitsa (Sisler içinde) ilk akla gelen isimler. Sinemamızda ise, çok sayıda Kurtuluş Savaşı filminin (Ziya Öztan'ın "Kurtuluş"u) bu temada yapılmış en başarılı çalışmadır) yanı sıra, Kore savaşı üstüne filmler de (en yenisi "Ayla") yapıldı. Anti militarist bir filmimiz ise henüz ufukta görünmüyor.

İspanya'dan yola çıktık, İspanya ile bitirelim. İç savaş bugün de İspanyol sinemasının ana temalarından biri. Pedro Almodovar son filmi "Paralel Anıtlar"da Franco rejiminin fallı meçhul cinayetlerini bir yan tema olarak işleyerek, dikta rejiminin açtığı yaraların kolay kolay kapanmadığını vurguluyor.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://irantey.org>

Pablo Picasso

Tarihin en ünlü ressamlarından biri olan Pablo Picasso, 25 Ekim 1881'de İspanya'nın Malaga kentinde dünyaya geldi.

Pablo Picasso'nun yaşamaının ilk on yılı doğduğu şehir Malaga'da rahat bir şekilde geçmiştir. 1890 yılından sonra aile ekonomik sıkıntılar çekmiş ve 1891 yılında La Coruna'ya taşınmıştır.

Pablo Picasso'nun ilk eğitim hayatı da La Coruna'da babasının çalıştığı San Telmo Güzel Sanatlar okulunun üst katında bulunan La Guarda Enstitüsü'nde başlamıştır.

Onun resme yönelmesinde ve bu yeteneğini farkedilmesinde yaratıcı bir ailede dünyaya gelmiş olmasının ve babasının payı büyüktür.

Picasso, sanat hakkındaki ilk bilgilerini aynı zamanda bir ressam olan babası Jose Ruiz Blasco'dan öğrenmiştir. 1892 yılında enstitüdeki eğitimi dışında babasının okulunda da resim dersleri almaya başlayan Picasso, babasının eserlerini dikkatle inceleyerek ilk sanatsal çalışmalarını yapmaya başlamıştır.

Picasso henüz 16 yaşındayken, 1897 yılında gerçekçi bir resim anlayışıyla yaptığı ünlü tablosu "Bilim ve Merhamet" ile Madrid'deki Ulusal Güzel Sanatlar Sergisi'nde onur ödülü almıştır.

1901-1904 arasındaki ilk dönemlerinde sirk palyaçolarının ve akrobatlarının resimlerini yaptı. 1907 yılına kadar olan dönemi hüznü ve melankolik olmasından dolayı "mavi dönem" olarak adlandırılır.

Picasso'nun sanat hayatında farklı ve klasik dönemler olmuşsa da hep özgün bir tarzın peşinde olmuştur. Bugün Kübizm olarak bildiğimiz sanat akımının temelleri bu arayışın bir ürünü olarak ortaya çıkar.

Large Nude in a Red Armchair (1929): Picasso'nun çalışmaları 1920'lerin sonlarında Gerçeküstücülerin etkisi altına girdiğinde, formları genellikle erime, organik konturlar aldı. Bu çalışma Mayıs 1929'da tamamlandı. Resmi yaparken Picasso'nun, Salvador Dali ve Joan Miro'dan etkilendiği düşünülmektedir. Kompozisyon izleyiciyi şok etmeyi amaçlamıştır.

Picasso 8 Nisan 1973'te Fransa'da hayatını kaybetti. O güne dek ürettiği sanat eserlerinden bazıları ise hiç unutulmayacak eserler olarak sanat tarihinde yerini aldı.

Avignonlu Kızlar

Sanat hayatı boyunca binlerce resim, tablo, baskı ve heykel yapan Pablo Picasso'nun en bilinen eserlerinden birisi Guernica'dır. İspanya'nın Guernica şehrine Alman ve İspanyol orduları tarafından düzenlenen saldırının resmedildiği bu tablo, savaşın yıkıcılığının boyutlarını dehşetli bir biçimde gözler önüne sermektedir. Picasso, bir sergisi sırasında kendisine, "Bu resmi siz mi yaptınız" diye soran bir Alman generaline, "Hayır, siz yaptınız" cevabını vermiştir.

Avignonlu Kızlar isimli eseri bu akımın ilk ve en yetkin temsilcilerinden biri olarak değerlendirilir.

3 Müzisyen

Kübizm tablolarının genel özelliği, geometri ve geometrik şekillerin kullanılmasıdır. Resmedilen nesneler geometrik formlar oluşturacak şekilde basitleştirilmiş yahut geometrik şekillere bölünmüştür. Kübizmin bir diğer özelliği de uzaydaki üç boyutlu bir cismi iki boyutlu yüzeye aktarma çabasıdır. Bu amaçla Picasso, şekilleri yanal yüzeye yerleştirilerek her birini iki boyutlu yüzeye göstermeye çalışır. Yine bu nedenden portrelerindeki insanların hem profili hem de önünden görünüşü görülmektedir.

Çağrı

Doğrudur yıldırımın düştüğü, yağdığı
yağmurun,
Bulutların rüzgarla sökün ettiği.
Ama savaş öyle değil, savaş rüzgarla
gelmez;
Onu bulup getiren insanlardır.
Duman tüten topraktan bahar boyunca,
Dökülüp yükselir birden gökyüzü.
Ama barış ağaç değil, ot değil ki
yeşersin:
Sen istersen olur barış, istersen
çiçeklenir.
Sizsiniz uluslar, kaderi dününün.
Bilin kuvvetinizi.
Bir tabiat kanunu değildir savaş,
Barışa bir armağan gibi verilmez
insana:
Savaşa karşı
Barış için
Katillerin önüne dikilmek gerek,
"Hayır yaşayacağız!" demek.
İndirin yumruğunuzu suratlarına!
Böylece mümkün olacak savaş; önlemek.
Onlar demir çeliği elinde tutan birkaç
kişidir,
Yoktur karabasandan bir çıkarılan
Dünyaya bakıp "ne küçük" derler,
Bir şeylerle yetinmezler acunda,
Para hesap eder gibi hesaplıyorlar
bizi,
Savaş da bu hesabın ucunda.
Ürkmenin tutmuşlar diye suyun başını:
Korkunç oyunları, davranın, bitsin.
Söz konusu olan çocuğundur, ana:
Koru onu, dikil karşılarına,
Biz milyonlarca kişi
Savaşı yener miyiz?
Bunu sen bileceksin.
Bunu biz bilecek, biz seçeceğiz.
Bir de düşün "Yok!" dediğini:
Düşün ki savaş geçmişin malı
ve barış taşıyor gelecekten.

Bertolt BRECHT

Çeviri : Attilâ TOKATLI

ARZU ERKAN

Rağmen

bile isteye
kötüsünüz
ekseri geceleri.
kendî kötülüğünüz kalbinizi sıkıştırıp
beyninizi patlatır gibi olduğunda
kör kuyuların dibinden bağıyorsunuz
tarazlanmış sesinizle
nöbetleşe
huzur bozmaya yeminli.
katrana bulanmış deriniz
vicıkvicık, ağır mı ağır
leş gibi karanlık kokuyorsunuz.
bir timsah gibi karnızın üzerinde sürünüp de
yo çıkmaya değil bağışlarınız, değil
aşağıya, dibe çekmeye, sizin gibi olmayanları.
katlanamıyorsunuz
iyiye, güzöle, sevgiye, sevilmeye.
elini uzatana sivri dişlerinize sırtıyorsunuz
gündüz yeryüzünde
iki ayağınızın üzerinde
şık rubalarınız, makamlarınız, gücünüz
hepsi yalan.
hasetiniz içinizdeki çukuru derinleştirdiğinçe
batıyor, batıyorsunuz.
biz sizi, size rağmen nasıl seveceğiz?
nasıl seveceğiz?

Caner Alper ve Mehmet Binay yönetmenliğindeki Bergen 4 Mart tarihinde vizyona girdi. Beklenenden çok daha fazla izleyiciyi sinemaya çeken ve salonlar önünde uzun kuyruklar oluşturan film 17 gün içinde 4 milyondan fazla kişi tarafından izlendi. Pandemi sonrasında Türkiye'de izleyiciyi tekrar sinema salonlarıyla barıştırmak için bir filmin fitili ateşlemesi gerekiyordu, çok film bunu denedi ama Bergen başardı. Haftalara bölünerek izlenme oranları kıyaslandığında Bergen'in Türkiye'nin en çok izlenen filmi olmasına kesin gözüyle bakıldığı söylenebilir. Zira zirvedeki Recep İvedik 5, 25 hafta vizyonda kalarak 7 milyon 400 bin küsur izleyiciyi görmüşken, Bergen daha üçüncü haftası dolmadan 4 milyon kişiye ulaştı.

Türkiye gişe sinemasında gerçek yaşamöyküsünden uyarlanan biyografi filmleri furyasının Müslüm'le beraber işin içine arabesk furyayı da katarak yeni bir yol çizdiği aşikâr. Müslüm'ün gişe başarısının ardından bu yıl Dilberay ve Bergen filmleri de bu çizgiye dahil oldular. Lakin, Bergen'in Müslüm ve Dilberay'dan temel farkı yönetmen dokunuşlarında gizli. Zenne ve Çekmeceler filmleriyle daha önce festival filmlerinde sinemamız açısından cesur ve çarpıcı dramalara imza atan yönetmenler Bergen'de bütçenin büyümesi ve daha geniş bir kitleye hitap etmeleri sebebiyle hikâyeyi klasik bir biyografi anlatısı içerisinde kurmuşlar. Fakat aynı zamanda filmin kırılma anlarında duygu sömürüsüne hiç saplanmayan, şiddet sahnelerinde karakter ve izleyici arasında bilinçli mesafe oluşturan bir reji bu. Normalde gişe filmlerimizde zor koşullardan geçerek hedefine ulaşan başları hikâyelerinde ilk kısım ağdalı müziklerle, dramını da şiddetini de sömürerek, izleyiciyi gözyaşlarına boğacak şekilde tasarlanır. Bergen'de yönetmenler hikâyenin kilit anı olan 'kezzap' sahnesi de dahil olmak üzere buna büyük ölçüde izin vermiyorlar. Kimileri tarafından 'arabesk kültür' olarak hor görülmeye çalışılan filmin aslında arabesk olduğunu bile söyleyemeyiz. Çünkü dramatik yapısı bu konuda oldukça dengeli ve izleyiciye her zaman alışık olduğumuzdayı vermeyecek kadarlı.

Film, kurgusal açıdan klasik bir biyografi filmi şablonunu tercih ediyor. Karakterin çocukluğundan başlayarak kronolojik bir sırayla Bergen'in hayatını izliyoruz. Türkiye'den bu alanda Pablo Larraín'in Neruda, Jackie, Spencer filmlerinde yaptığı gibi zence, kurgusal ve anlatısal açıdan yapıbozumcu örnekler bekleme için henüz çok erken. Dolayısıyla türün en klasliğini doğru kodlarla ve ufak detaylarla bile olsa yönetmen dokunuşunun hissedildiği anlarla uygulayabilmek başlangıç olarak önemli. Türün doğru uygulanmış bir örneğinin genel izleyici nezdinde bu denli karşılık görüp komedi

Acıların Kadını BERGEN rekora koşarken

ve aksiyon örnekleriyle dolu box office listesinin tepesine doğru ilerlemesi de mutlukla verici.

Bergen filmi aslında gerçek adıyla Belgin Sarılmaş'ın hayat hikâyesinden uyarlanan üçüncü sinema filmi. İlk olarak 1986 yılında Ülkü Erakalın tarafından Acıların Kadını adıyla yapımda Bergen kendi hayatını bizzat kendisi oynamıştı. Daha sonra Canan Gerede başrollerinde Benu Gerede ve Kadir İnanır'ın yer aldığı Aşk Ölümünden Soğuktur (1995)'u çekmişti. Her iki film de günümüzdeki Bergen kadar konuşulmamıştı ve açıkçası sinematografi, prodüksiyon tasarımı, yönetmenlik, hikâye ve oyunculuk bakımından şimdiki Bergen'le aşık atacak kalibreye sahip yapımlar değillerdi. Yeni film bu açıdan Bergen'in bir müzisyen biyografisi olarak hak ettiği teknik kaliteyi ve görsel yapıyı başarıyla yansıtıyor. Görüntü yönetmeni Mirsad

Türkiye gişe sinemasında gerçek yaşamöyküsünden uyarlanan biyografi filmleri furyasının Müslüm'le beraber işin içine arabesk furyayı da katarak yeni bir yol çizdiği aşikâr.

Herovic Hollywood biyografilerini aratmayan bir estetik yaratmış. Filmin seyirciyi en çok ikileme bırakan sahnesi Bergen'in hayatı kendisine zindan eden, şiddet gördüğü bu kişiden kaçmasına rağmen geri dönüp onunla birden evlendiği sahne. Özellikle filmi salonda izleyen çoğu kişi şahit olmuştur ki, bu sahne izleyicinin en çok reaksiyon verdiği sahne. Bu sahneye bir neden arayıp Bergen'in ilerideki katline geri dönüşünü inandırıcı bulmayanlara ya da 'nasıl geri döner, yokartık' diye serzenişte bulunanlara canlı tanıklık etmiş olduk. Lakin bunun Bergen'in gerçek yaşamöyküsünden uyarlanan kurgu bir yapıpı olduğunu unutmamak gerekiyor. Çok derinlemesine olmasa bile senaryoda Bergen'in babası esasında kilit figür. Bergen'in kendinden yaşça epey büyük katiliyle tanışması ve sık sık

ÖNDER ABAY

Rota

Burç yorumları, kişisel gelişim öven hesaplar, psikoloji uzmanı kesilen grafik tasarımcılar, motivasyon videoları... Kendimizi anlamak ve gerçekleştirmek umuduyla kestirme yollardan çıkıp daha kestirme yollar arıyoruz. İnternette gezerken bize uyan bir cümle duyarsak rahatlıyoruz ama kalıcı bir değişime ulaşamıyoruz. Yol bir türlü istediğimiz caddeye çıkmıyor. Yürümemiz gereken daha uzun bir yol var.

1970'li yıllarda psikolog Amos Tversky ve Daniel Kahneman bilişsel yatınlıklarımız üzerine bir araştırma yayımladıklarında anlaşıldı ki beynimiz mantığımıza yomasa da sezgisel hareket eder, kararlarımızı etkileyen bilişsel önyargılar vardır. Mesela aceleyle yetişmemiz gereken işe yürürken yolda aynı noktaya bakan bir kalabalık görsek durup bakarız; bu sürü içgüdüsüdür. Çoğunluğun yaptığını yapmak doğru görünür. Düşüncelerimiz her konuda farklı yargılarımıza kısıtlanmıştır. Araştırmaların Türkiye çevirilerinde bunu beyin defosu olarak adlandıranlar da var. Beynimizin defolarının bir sonucu olarak zihnimiz dünyayı anlamlandıramak adına kısa yollar üretir. Sezgilerimiz her gün verdiğimiz yüzlerce karar arasında en hızlı cevabın en iyisi olduğunu söyler. Beynin hedefi çözüme hızlıca ulaşmaktır.

Konu kahvaltıda ne yiyeceğiniz veya seçeceğiniz otobüs rotası olduğunda bu durum işinize yarayabilir ama konu zihinsel sağlığınız olduğunda beyninizin

defolarını unutmayıp kontrolü ele almak gerekir. Bizi motive edecek, stresimizi azalacak ve kendimize yakınlaştıracak yollar ararken sorun hep duygularımızda gibi yaklaşıyoruz. Pozitiflikten ve mutluluktan başka övcek bir şey olmayan insanlar dinliyor, bize nasıl daha iyi hissedeceğimizi söylemelerini umuyoruz. Oysa Duke üniversitesinde Dr. Rosa Li'nin yaptığı deneyler de destekliyor ki verdiğimiz kararları belirleyen duygularımızdan ziyade eforun kısalığı oluyor. Yanlı asıl sorunumuz zihinsel efor göstermekten kaçarak karar veriyor olmamız.

Hayatı kendimizden kaçarak ve tüketerek geçiriyoruz. Sonra da alıntılar havuzundan beğendiğimiz bir cümleyle avutuyoruz. Duygularımızı da dünyayı yargıladığımız gibi yargılıyoruz, modumuz sürekli düzeltmemiz gereken bir şeye dönüşüyor. Hissettiğimiz duyguyu beğenmeyince hemen çıkış yolları arıyoruz. Beynimizin defoları yetmiyor, biz kendimizi defolu görüyoruz. E defolu birinden yardım alacak değiliz ya, kendimize de güvenimiz az, birisi bir şey söylesin diye bekliyoruz.

Yardım edilebilecek tek kişinin kendimiz olduğunu kabul etmektense çıkmaz sokaklara girmek, duygular seline kapılmak daha kolay geliyor hepimize fakat beyin kontrol edilmesi gereken, her gün yüzlerce işlem çözen bir organ. Yorulsak da sıksak da defolarımızı fark etmemiz gerekiyor. Buster Benson'un yaptığı bilişsel önyargı kodeksini incelemekle başlayan beyninizi anlama yolculuğuna girerseniz; ayın konumuna göre ritüel aramanızdan daha çok çözüme hizmet edecektir.

Beyin istediği kadar kısa rotalar arasın, gerekli zihinsel eforu sarf ederseniz öğrenebilir. Yolların istediğimiz caddelere çıkmasının tek yolu kendimizi o caddelere götürmekte gizlidir.

*İnternette
gezerken bize uyan
bir cümle duyarsak
rahatlıyoruz ama kalıcı
bir değişime
ulaşamıyoruz.
Yol bir türlü istediğimiz
caddeye çıkmıyor.*

ona geri dönmesi de kuşkusuz hayatındaki baba figürünün eksikliğiyle, babası tarafından istenmesiyle paralellikler içeriyor. Seyircinin ilhit noktalarındaki 'nedensellik' arayışına Erdal Beşikçioğlu'nun canlandırdığı katil için bile finale doğru araba içerisinde kurmaca bir metin yazılmış. Bu metin belki de filmin en hissedilen 'kurmaca' anı fakat karakterin erk çelişmesine ve şiddetine uyan, tamamlayıcı bir sahne niteliğinde. Bergen'in katilinin adı senaryoda bir kez olsun bile geçmiyor. Sema Kaygusuz ve Yıldız Bezzat tarafından yazılan senaryoda bunun bilinçli bir tercih olduğu çok belli ve en doğrusu. Bu film Bergen'in hayat hikayesi, onun yaşamına son veren kişinin değil. Finaldeki İstanbul Sözleşmesine olan atfı ise bu bağlamda oldukça önemli.

Farah Zeynep Abdullah 'Bergen' olarak karakterin ruhsal evrelerini ve duygudurumlarını yansıtmakta oldukça başarılı. Aslında filmin ilk yarısındaki Bergen'le ikinci yarısındaki Bergen arasında Farah farklı bir performans sergiliyor fakat olması gereken de bu. İlk kısımda Bergen'in henüz Bergen olmadığını ve onun çocukluğunu yansıttığını düşünürsek burada oyuncunun daha serbest bir yorum katmasında bir sakınca görmüyorum. Farah'ın şarkıları kendisinin söylemesini de oyunculğun bir gereği olarak görüyor, Farah'ın playback yapmasını ve üzerine Bergen'in gerçek sesinin bindirilmesi isteyen kimi isimlerin serzenişlerini anlamsız buluyorum. Neticede bu bir Bergen belgesi değil, Bergen'in hayatından uyarlanan kurmaca bir biyografik film.

Yan rollerde ise Bergen'in annesi olarak Tılb Saran güçlü bir performans sergiliyor. Normalde bu tip karakterler ana karakterin yanında bir nevi aksesuar gibi duracak şekilde tasarlanır ama Saran, Farah'la olan her sahnesinde adeta başroledönüşerek rol çalıyor. Yıllar sonra Bergen'in 'futbolcuyla evlendiydim nasıl bir hayatım oldu?' sorusunda Saran'ın yüzünde oluşan pişmanlık ifadesinin çok sarıcı olduğunu belirtmek gerek. Dansöz Nadire rolünde Nergis Öztürk ise filmin gizli yıldızı konumunda. Saran'ın aksine Öztürk tam bir yan karakter ve işlevini başıyla, hatta fazlasıyla yerine getirerek izleyiciye böyle bir dramada ihtiyaç olan o 'es'leri eğlenceli bir şekilde sağlıyor. Bergen'in katilini canlandıran Erdal Beşikçioğlu'na gelirse... Böylesine kötücül ve haliyle herkesin nefretedeceği bir karakteri karikatür bir kötüye çevirmeden tüm gerçekliği ve sinir bozuculuğuyla ete kemiğe büründürmek oldukça zor bir iştir fakat Beşikçioğlu bunun altından başarıyla kalkmış.

Bergen'in başarısı hem pandemi sonrası uzun süredir sıkıntıda olan sinema salonlarının yeniden eski gücüne kavuşması hem de kaliteli çekilen ve ajitasyondan, sömürden uzak durarak anlatısını inşa eden gişe filmlerinin de çok izlenebileceğini kanıtlanması bakımından önemli bir eşik. Sinemamızda müziyen biyografilerinin komedi, aksiyon, tarihi ve birçok türden daha çok ilgi çekebileceği hususunda da kuşkusuz iyi bir turnusol.

Sesiyle de yüzüyle de erken tanıştığım aşıklardan. Tanışmanın "dağlarına bahar gelmiş memleketimin" türküsündeki iyimserlik, aydınlık ve umutla, daha büyük bir yakınlığı müjdelendiği zamanların başlangıcı. 1968'li yıllar. Masal gibi yıllar değil elbette, masal o yıllarda da anlatılırdı, çoğu da geleceğe dair olmaya başlamıştı yavaş yavaş, fakat umutlu olmak için çok nedenimiz vardı.

Türkülerimiz vardı en başta, hiç eksilmeyen, çoğalan, yenileri çıkan, bizim büyük şiririm buradaymış zaten şaşkınlığı ve hayranlığıyla dinlenen, söylenen, en kederlisi bile tanımsız güzelliğe olduğu için, üzüntüden değil adeta sevinçten gözyaşları içinde paylaşılan türkülerimiz.

Ruhi Su'yı yepyeni deyişleri, ağıtları, şenlik türkülerini keşfetmeden önce Ruhi Su'nun kendisini keşsettirmiş söylenmeli. Belki de ilk kez başında kasketi, fötrü olmayan ve "sesleri var bizim sese benzemez" dediğimiz bir ozanla karşılaşmıştık. Üstelik de yüksekte bir sesteki, kim bilir hangi dağın yücünden söylüyordu ki vadiler, ovalar aşarak enginlerden sesleniyor du, Arkadaşımızın dediği gibi "göğü kucaklayıp" getiriyordu bize.

Yaşamıyla, sesiyle, yorumuyla bir efsaneydi Ruhi Su. Ulaşılması da nerdeyse olanaksız, hem o bize gönül indirmiş sesini yollamıştı zaten, daha ne olacaktı, öyle düşünüyor, saygısı çok bir sevgiyle 33'likleri aşkla, hasretle, öfkeyle, inançla dinliyorduk.

O yıllarda daha genç, ama sakinliği Ruhi Su'dan farklı olmayan bir sesi duyuyaya başlamıştık, olasılıkla da, Ahmed Arif'in şiirini daha da unutulmaz kılan, oğünden beri sanki onun sesive sazi için yazılmış duygusunu perçinleyen şarkısıyla "Haberin var mı?" diye sorup sual eylerken. Esmer sesinde görüşmecinin gönderdiği yeşil soğan da vardı, üstüne karanfil kokulu cigara tellendirmenin keyfi de. Ve her zamanki gibi 'dağlarına bahar gelen memleket'in üstüne bir daha karanlık çökmeyecek umudu köklendiği yerden yeşerip duruyordu, herkesin gözünde yeni bir rüya, herkesin dilinde yeni bir ses oluyordu...

Ah, o gün de gelmedi ondan sonra da, ama bahar bu, şakacıdır, yağmın ruhudur, bir mevsim değildi yalnızca, bir yerden kafasını uzatır, çapkınca göz kırpar bir anda. Umulmadık, beklemedik olandadır dedik ve her zamanki gibi "baharı bekleyen" solcular olduk, kumrular gibi "Kaç teydim bahar" demişliği vardır ki Ahmed Arif'in hasretinden prangalar eskitilmiştir! Bahar ona derler! Artık şöyle düşünüyoruz: Dağlarına bahar gelinceye kadar memleketin Rahmi Saltuk'un türküsünü söylemeye devam edeceğiz, geldiğinde de kendisi olacağı baharın!

Rahmi Saltuk'un sesini duyuyordum bu türküyü, ama bir de Eskişehir'de de oynayan ve 'anlatıcı ozan' olduğu Pir Sultan Abdal oyununda görecektti onu. Soyadından tanışık zaten, akrabaydık, kavimdi. "Saltuk" deyince aklımız fikrimiz Dersim olur du ve oranın mübarekleri evimize konuk gelmiş gibi sevinirdik. Onu da Deniz Gezmiş sevindirmiş meğer o yıllarda, saziyla da söyletirmiş ona sözleriyle de, en çok da

HAYDAR ERGÜLEN

AŞIKLAR CEMİ

Rahmi Saltuk: Ses baharı

en çok sevdiği, Karadeniz'de boğdurulan Mustafa Suphi ve 15 TKP'li yoldaşı için Nazım Hikmet'in yazdığı, Ruhi Su bestesi "Onbeşlere Ağıt"!

Biz de onu hem bunlarla sevdim hem "Açı Bal Eyledik" derken sevdim, galiba en çok da "Gelin Canlar Bir Olalım" dediği için sevdim ki, söylediği hiçbir şeyi yabana atmıyoruz, söylediği zamanların sıcaklığı, birlikteliği, dayanışma duygularıyla kalbimizin üstünde taşıyor uz hala. Pir Sul'tan'dan da söylerken Ahmed Arif'ten, Hasan Hüseyin'den de, hep acının, sustum, haksızlığa başkaldırmanın, Hak sancağını açmanın, bir olmanın türküsünü söyledi, sözcü oldu, sessizlerin, ezilmişlerin derdini dile getirdi, isyanını bildirdi, ağrıları, sancılarını, yaralarını, kapanmayı, sarılmayı, geçmeyei sesine kattı, unutmadıklarını hatırlattı, hatırladıklarımızın unutulmayacağını yinledi.

Esmer bir terbiye var sesinde, esmerliğin terbiyesini almış, görüşünü görmüş, biraz da

düze inmiş bir ses. Kentle tanışmış, onun da ozanı olmaya heves etmiş bir ses ki, elbette okulunun, yani Ruhi Su'nun büyük etkisi var bunda. Ruhi Su'nun sesinde bir şahin gızdır, bir kartal gibi tutar havalandırır sizi, Rahmi Saltuk'un sesi vadilere ayarlı daha çok, ovalara, uzun yollara, bozkırlara, güvercinler, turnalarla yol alan bir ses. Usul uslu birikmeye, toplanmaya, "açalım kızıl sancağı/geçsin yezitlerin çağı/ elimizde aşk sancağı/tevekkeltü taallah" çağrısının "özü öze bağlayalım/sular gibi çağılayalım" fikriyle yürüyüş eyleyen bir ses olduk hep. "Venceremos"u da birlikte söyledik, kazanacağız dedik, ne mi kazandık, dostluk, yoldaşlık, unutulmaz anılar, umut, *Birgün Mutlaka* inancı, "Yenice Yollar" bükülüğü giderken, yine önderlerimizden kim demişti unuttum, 'devrim yolu engebelidir, sarptır' sözünü anımsadık ve Rahmi Saltuk'la birlikte "landarmı biz sosyalistiz/ dostuz yalnız biz sana"

diyerek hem elimizi hem gönlümüzü uzattık, türkümüzü de uzattık uzatmasına ama...

Gelenegi sürek TKP üyesi olan oğlu Baran'ı 2007'de 21 yaşında bir kaza sonunda yitirdi Rahmi Saluk. Evlat acısı acların en büyüğü, dayanılmaz olmalı. Özcan oğlu Baran için söyleyebildikleri, belki de yüreğindeki, içindeki son sözleriydi: "Bilesin, sen gittin gideleli türkülerimin torun/ senin/ Bilesin açın yüreğime küllenmiş kor/ Alazlara, yangınlara dönmüş söz/üzün, o güzel, yiğit yüzün, ömrümce hayalimde bilesin". Devrindaim olsun göçmüş gülsüz, ince yüzü Baran.

Sadık Gürbüz: Yolun solu

Şacları rüzgardan yapılmış gibi ikisini de, kafaların içi de rüzgarlı, başlarında kavak yelleri de esmiştir kuşkusuz, ruh rüzgarlı olunca, haliyle sözlerine, adımlarına, yürüyüşüne, sesine, şiirine, bazen de saçlarına çıkıyor ve orada dalgalanıp esmeye koyuluyor. Sonra Bir Adam Geçti Rüzgar, bir kadın koştu rüzgar, bir şiir esti, bir türkü çıktı rüzgar oluyor.

Kafaların üstünde birer dağı taşıyor mu gibi kişiler de, rüzgar dağı, rüzgarları dağı. Beyazdan. İkisini de görenler birbirine benzetirmiş zaten. Hasan Hüseyin ile Sadık Gürbüz. Birbirinin kalbini benker, aynı dilden konuşanlar, ortak türküler olanlar birbirine benzer elbette, kalpten gelir benzerlik, kafaların içi de benzer, bazen dışının da benzenmesi iyilikten, hoşluktan, sevgidenir diyelim.

Sadık Gürbüz'ü Rahmi Saluk'ta beraber düşündürür. Aynı dönemleri yaşadıklarından olmalı. İkisini de türkülerini hem soldan gelir hem yoldan. Şimdi bu sol ve yol uyağını açıklamam gerek. Cemal Süreya'nın "Göçebe"de "Jandarma daima nesirde kalacaktır/ Eşkiyalar silahlıların çapraz üstüğe türkülerine/ Ve bu dağlar böyle eşkiya güzelliği taşıdı/ka" dizelerini de unutamayız, Rahmi Saluk'ta söylediğimiz, belki de daha çok eylediğimiz "Jandarma biz Sosyalistiz" marşını da. Eh söz' cenderme'den açılmışken, halkın hafızasında tam da türkükedi gibi "kız ben sana demedim mi/ karşıki dağlar cenderme cenderme" biçiminde Türkçeleştirilen jandarmaya, "Çift candarma geliyor kaymakam konağından" diye başlayan türküye, oradan da "yazının alan ve önmeli ne ilişkin olarak da Sadık Gürbüz'ün "Ben Mahpusum Abem Candarma" türküsüne soldan ve yoldan türküler.

"Ben Mahpusum..." albümünü 1980'de yapmıştır, tabirinden önce, uzuncaqlan kapagında kırmızı sakalları ve gürbüz saçlarıyla "sevdaya ve kavgayı" durmuş genç bir adam vardır. Plaktaki 14 şarkının 12'si Nazım Hikmet, Arkadaş Z. Özger, Enver Gökçe, Ahmed Arif ve Sabahattin Ali şiirlerinden yapılmış bestelerdir. Plağa adını veren şiirse hemşehrim, toplumcu şiirimizin önde gelen şairi Sennur Sezer'indir, türküler olarak yaaktmıştır: "Yokuştan indim de elim kelepçe/ kelepçe dediğin demirden pençe/ Etrafın duvar da içirin bahçe/ Ben mahpusum kardaş abem candama".

Başka albümlerinde de çağdaş Türk şiiri ve halk şiirlerinden pek çok şairin şiirlerini okur, tabii Hasan Hüseyin'i şiirini de. Fakat soldan okuduğu kadar yoldan türküler okumasıyla da

meşhurdu. Sadık Gürbüz'ün yolum ve türkünü bütününe kapılıp gider, dinleyen onun sesinin ve söyleyişinin bütününe. Onu dinlerken aklıma Cengiz Aytmatov'un unutulmazlarından Gün Uzar Yüzül Olur romanı gelir, Adıgüzel, tadıgüzel bu romandan mülhem, yol uzar türkü olur diyelim Sadık Gürbüz'ün sesinde.

Şah Hatay'ın "Salınarak gelen dilber/ yäre benziyor doğrusu" diye pek uslu bir türküye benzer görünüşte, ama "Hatay'ı seyrana çıkmış/ açlısın der cennet bağı/ Ya ilahi sen bilirsın/ günahkarn ben doğrusu" diye pek de masum olmayan biçimde biter! Ruhsatı'nın "Senin" redifli şiirini söylerken türküyü uzatasımız, ekler yapasımız gelir, öyle kıskırtıcıdır çünkü: "Senin bu esrarın senin sezişin/ senin hayır işin senin şer işin/ senin benim için böyle telaşın/ senin bu güllerin öldürür beni".

Soldan da yoldan da unutulmaz o türküyü ses sese yillarca söyledik, fakat en içi söyleyen Sadık Gürbüz oldu: "Demiri toz ederler loy/ kan serperler gökyüzünü/ sevgiyi yoz ederler loy/ kül ederler kök gözüne.../ Bu pusuyu biz kurduk loy/ öüm örök fabrikada Nurhaklar da/ namusa hesap sorduk loy/ kan akıyor Kızildere". Mahirler, Denizler, yoldaşları ve katledilen tüm devrimciler için bir kez daha "Sevdiğ sevdiğ severiz loy/ orak çekic döveriz" diyerek bitirelim.

Hacı Taşan: Keskin Bülbulü

Abdal geleğinin önünde giden üç aşıkta nın biri Hacı Taşan, Muharrem Ertaş ve Neşet Ertaş'la birlikte. Neşet, babasına "Muharrem Usta" derken, Hacı Taşan'ın "Muharrem Emmi" der, çünkü akrabasıdır. Bozlağın ıleri üçlüsünden, akrabadan Çekicali'yi de katarak, bozlağın dört altısı diyebiliriz. Abdalın da atısı mı olur demezseniz tabii, aşığın olur ama, Davut Sular'ı bildiniz mi, hani atıyla Anadolu'yu gezip yolu süren, sonra da İstanbul'a gelip TRT'nin kapısına atını bağlayan aşık!

Hacı Taşan abdal kolunun bir başka toprağında, Keskin'de doğdu, yaşıadı, kaldı söyledi, o yüzden adı söylenirken memleketi de unutulmadı, Keskinli Hacı Taşan denildi, böyle birkaç aşık daha var, Malatyalı Fahri gibi. Doğduğu köy de ünlüdür, Hacıelobası diye bilinir Keskin'de, Hacıelobası'dır aslı. Geldikleri köyse daha ünlüdür aslında, ki abdalovası, bozlakovası denilse yerli var, Muharrem ve Neşet Ertaş'ın ve Hacı Taşan'ın Kirşehir Çiçekdağı'na bağlı Kırtıllar köyüdür. 'Abdallar: Bozkırın subayları' diye düşünürüz, bozkır havaları onlardan sorulur ya, eh "onlar da olmasalar/ benim gayrı kimim var" dediği gibi Baba Can'ın, abdallar da olmasalar bozkır kurur kalırdı! Onlar hem yapmıru hem de baharıdır bozkırın, Neşet'in "hem bahara hemi yaza/ yârin ettikleri naza/ aşkınan çalınan saza/ doylur mu doylur mu?" dediğince abdalin avazına doylur mu kurban

olduğumuz.

Abdala yol dayanamaz denilmiş midir abdala dil de dayanmaz, hele onun çaldığı saza, üflediği zurnaya, tutturduğu avaza da ne gönül dayanın ne can! Alevi-Bektâşî kültürünün deyişlerini, Şah Hatâ'den Pir Sultân'a, İkinci Yeni şiirine- benzetirsek, abdal havalarını da Birinci Yeni, yani Garip şiirine benzetmek yerinde olur kanısındayım. Yalnlığı, süslü olmasaydı, akıldaki kalıcılığı, en çok da bozkırın sesi olmasıyla düşünüyorum bunu.

Birbirleriyle bozkırdan ve onun sesi olan boztlardan akrabalar ya bir de usta-çırak ilişkileri var. Muharrem Ertaş'ın oğlu Neşet'i Çekicali yetiştirir, Hacı Taşan'ıysa Muharrem Usta ya da Muharrem emmisi. "Nasıl olsa karın hepimizin çarkısı" diye boşuna dememiştir Atilla İlhan. Hacı Taşan da ta 12 yaşından getirdiği kuvvetli bağlamasıyla, şekeriyle, seviyle, doyulmaz "datlı dilüyle 'Keskin Bülbulü' diye bilinir. Doluluğu, gürülüyle rengi olan bu sesin, lirik ve canlı bağlama çalmasıyla da zengin bir üsluba varmasıyla, Sina Akyol'un şahane şiirlerinden "Sözler"deki "Taşlığı yıkamann, asmayı budamann/ çıplak ayakla yürürünün/ hayli zengin üslubunu edin"mişlerden olur Hacı Taşan.

Babası Abdullah Çavuş'u da unutmamak olmaz, Aşık Veysel gücünün sonra, sazına ne demişti "Ben babamı sen ustanı unuttu." Hacı Taşan'ı farklı yapan biraz da babasından kaynaklı davul zurna tınılı bir müziği olmasdır. Söylediklerine gelince, galiba TRT radyosu eski zamanda, Muharrem Usta'yı "Kirşehirlî mahalli sanatçı" diye taktim ediyordu ki, aynıı "Keskinli mahalli sanatçı" Hacı Taşan'a da yakışır. "Düğüñ çalgısı" diye ünlünen bu adamlar aslında "gönül çalgısıdır", bir de "aktarıcı" olarak bilinir ki eh bundan güzel ne olabilir? Ustamale eserlerden Karacoglan'a Pir Sultân'a, Hatâ'den Emrah'a, Agahî'ye, Orta Anadolu türkükleri, halay havaları, boztlarına dek abdallığın zengin üslubunu edinmiş ve abdallığın şanından olan coşkuuyu havalandırmıştır öncelikle. Bu coşkuuya ne davul ne zurna ne bağlama yetisebilir, bu coşku gönüllüdür ki, "havalama telli turnayı/ uçup gitme göle karşı" diyene kadar, abdal obalarında çengi kıymete dönüştürür. Linktir, coşkundur, son nefesine kadırcaktır!

Neşet'in "Hacı Emmi"si Taşan'dan Keskin Semahı'nı da diledik, "Arzu Kamber Halay'ını" da öğrendik, en çok da "Bugün ayn ışığ"ı'nı sevdi, ki "elinde bal gaşığı/ yine nirden geliyon da/ mahlenin yakaşığı"

derken, dilindeki ve telindeki balıkçağıyla da ağızımız yatdı, içimiz havalandı, kulaklarımızı inanamadık, dinlemeye doyamadık!

'Çiyedelen' türküler de söyledi "ağıtı önde söylenen" havalara da. Neşet de onun acıyınan uğrladı: "Açlısın meydanlar Hacı geliyor/ bir garip ölümü aci geliyor".

Esmer bir terbiye var sesinde, esmerliğin terbiyesini almış, görgüsünü görmüş, biraz da düze inmiş bir ses.

FULYA ÖZLEM

Ada Günlükleri-II "Kumsalda bir Yabancı"

-Sizin bu kadar güzel defterlerin
oldu mu hiç?-

İnsanın olmak istediği yerde
olması, sonsuzlukta kendisiyle
buluşması gibi bir şey... Cennet,
olmak istediğin yerdir. O zaman ben
cennetteyim şuan.

Bir hafta sonra:

Her an, olunabilecek daha iyi bir
nokta, daha iyi manzaralı bir yer,
dalgalara daha yakın bir şezlong
var ve şurada iki metrekairelik
bir alandan bahsediyoruz.
İki metrekaireye bile layıkıyla
yerleşemiyorsam, dünyaya nasıl
yerleşeyim a dostlar?

Bir gün sonra:

Gördüğümü üzere "olmak istediği
yerde yani cennette olmak"tan,
cennette mahsur kalmış olmaya
giden yol oldukça kısa. Hele
cennette mahsur kalmak yakında
cennete maruz kalmaya dönüşürse,
vay halimize!

İnsanların, "Tatildesin, aman
sakın olumsuz şeyler düşünme"
tavsiyesini de anlamıyorum. Tatil
de hayatımızın bir parçası değil
mi kardeşim? Aklına zaten gelmiş
bulunan bir şeyi "düşünmemeye
çalışmak" kadar mânâsız bir şey
olamaz. Ne yapacağım, sineklikle
mi avlayacağım, baş verdiği
anda kafasına mı vuracağım
düşüncelerimin? Sonra "acımadı

kılı!" diye daha güçlenmiş bir şekilde
ortaya çıksınlar diye mi?

On gün sonra:

Çok zor koşullarda yazıyorum bu
satırları. Kum fırtınası var. Doğadan
dayak yemeye alıştım burada. Vahşi
doğa ana çarptı mı duvar çarpar,
haddinizi bilin. Meltem, meltem diye
ismi kulağımızı okşadı bunca sene;
meğer bu deniz meltemi ne vahşi
bir rüzgarmış. Esti mi taş üstünde
taş, ağza girmedik kum tanesi
bırakmıyor. Defterimin sayfalarını
yırtmasa bari. Zaten cânım defter
iki günde paçavra gibi olmuş. Neyse,
konumuza dönelim...

İki gün sonra:

Bir de bence yabancılık, kaderini
paylaşmayan insanlarla yanyana
durmaktır. Gemi batarken ilk
kurtarılabacaklar arasında olmadığını
bildiğin halde, bir süreliğine
"önceliklilerin" yanında vakit
geçirmek insana kendini yalnız
hissettiriyor.

YABANCI

Sonumuz aynı olmayacak, biliyorum!
Başlangıcımız bile aynı değil ki!
Senin köyün ekmek kokuyor,
Dağların kekik,
Çanlar senin için çalıyor;
Beni boğuyor sessizlik,
Sessizlik, senin başlangıcını
Bir beşikte,
Benimki kavga, gürültü.
Aynı duraktan binmedik hayata
Ve aynı durakta
İnmeyeceğiz...

BARİŞ AKPOLAT

Maruz kalma devri

Her şeye, istemediğimiz muhabbetlere maruz kalıyoruz, Savaşlara maruz bırakılıyoruz. Yer yer gıcık olduğumuz sosyal medya karakterlerine, hoşumuza gitmeyen lakayt konuşmalara maruz kalıyoruz. Bu hepsinin birbirine yakın cümlelerde bile konuşulması garip ya aslında, hadi neyse.

"Kültür politikaları çok kötü, kültür-sanat sektörü öldü bitti 2-3 yıla yeni bir virüs salgını üstümüze atılmaz veya 3. Dünya Savaşı çıkmazsa sektör belki toparlar" diyoruz.

Geçen gün böyle bir cümle kurarken buldum kendimi. Yani ufak, kendi kendine yetemeyen bu ekonomi belki toparlar öyle mi? Savaş çıkmazsa? Ben artık çoğu fikrimi söylerken utanmaya başladım; Hissizleştiğim için utanıyorum. Milyonlarca insanı öldüren bir virüs gelmezse 3-5 bir şey kazanmaya devam ederiz öyle mi? Nasırlaştığım için özür dilerim. Savaş çıkmazsa belki 1-2 DJ'lık işi alırız. Harbi mi ya? Gerçekten mi? Zaman ve ortam insanoğlunu yeryüzünün en bencil varlığı haline getirdi.

Hissiz robotlara döndük. Etrafımda bir şeyler oluyor ama vermem gereken tepkileri vermiyorum. Çevremdekiler de vermiyor.

Hayata tutunmak için kendimizi o kadar paralar olduk ki delirmemiz için bir sürü sebep var ama deliremiyoruz.

Çevremde bir şeyler oluyor ve benim tepkim hep aynı.

"Çözülür ya, çözülmezse de yapacak bir şey yok."

"Harbi mi yok?"

"Valla yok be brader."

Ben bir psikolog değilim, tani koyamam fakat filmlerde gördüklerimiz doğruysa ben de dahil olmak üzere tanıdığım çoğu insanda "Trauma Sonrası Stres Bozukluğu" var. Belki de abartıyorumdur. Belki gerçekten bu psikolojik durumu yaşayan bireylere ayıp ediyorumdur. Eğer öyleyse özür dilerim. Mümkündür, bilemiyorum. Ama bu tarza yakın sıkıntılar yaşamayan insanların bizim tepkilerimizi vereceğini sanmam. "Savaş çıkmazsa 2-3 yıla toparlarız" demek ne demek ya? Nasıl bir rahatlık lan bu? Tam olarak ne yaşıyoruz biz?

Ben bu yazıyı geç yazıyorum. Büyük

ihhtimale derginin ya son yazısıdır ya da biri daha bekleniyordur şu anda. Kafamda bir sürü konuyla da hiçbirini

tamamlayamıyorum. Zihnim

karışık, böyle bir puslu hava var beynimde. Yoruldum.

Birçok haberi tepkisizce okuyup geçmekten, normalleştirilen manyaklıklara şahit olmaktan yoruldum.

Artık gerçek dışı şeyler yaşıyoruz ve hiçbirinin ardındaki temel sebeplere hakim değiliz. her şeyin ardında bit yeniği aramaya başladık.

Artık gün içinde 15 dakika bile olsa telefonumu kapatıyorum. Müzik açıp o 15 dakika boşluğa bakıyorum. İlkokulda tam uyanamayıp halının desenleri arasında kaybolduğumuz anlar olurdu ya. Haliya bakıyorum. En azından o 15 dakika kendi seçtiğim müziğe maruz kalıyorum. Bu süreyi her geçen gün uzatmayı hedefliyorum. Savaş falan çıkmazsa önümüzdeki ay bir gelişme olup olmadığını anlatırım.

Zaman ve ortam insanoğlunu yeryüzünün en bencil varlığı haline getirdi. Hissiz robotlara döndük.

Hamza bey

Hamza Bey, alışık olmadığı şekilde geç saatte uyanı. Eli alışkanlıkla yatağın sağ tarafına uzandı; karısına dokunmak için. Yatağın sağ tarafı boştu. Tembelce o tarafa döndü. Karısı gerçekten de yerinde yoktu. Çay demlemeye kalkmış olmalı, diye düşündü. Dirseklerinden destek alarak, doğruldu. Her zaman baş ucunda bıraktığı terliklerini aradı. Karısına seslenmek üzereyken, durdu. Durdu ve düşünürken gözleri büyüdü. Karısını geçen sene kaybettikten beri hatırlayan ve bu gerçeği acı bir ok gibi kalbine saplayan beynine sınırlendi. O gidelik çok olmuştu. Bu duruma alışmışken, şimdi birden bir sene önceye dönmesi ilginçti. Belki de gece gördüğü rüyanın etkisinden kurtulamamıştı. Ne güzel rüyaydı. Karısı hiç ölmemiş gibi yanına sokulmuş, uyuyordu rüyasında. Gülümsedi. Karısının şimdi yattığı yeri düşününce, onun yanında sokulup uyuma fikri pek de çekici gelmedi. Gülümseyiş soldu. Ölüm düşüncesini aklına hiç mi hiç getirmemesine rağmen, bilinçaltında böyle bir şeyin olması canını sıktı.

Ünlü bir filozofun dediği gibi, ölüm varken o yoktu ve ölüm gelince o gidiyordu. Kalktı. Kendine çay koydu. Ayaklarını sürmesi bıkınlıktan değil de, hala genç olan ruhuna vücudunun uyum sağlamamasındandı. Karısı onlarca hap alıp hala oflayıp poflarken o kendini hala delikanlı gibi hissederdi. Kendisi de ölümü istedi, diye düşündü. Hayır, karıcığım, kanser senin bahanen oldu, dedi, parmağını yukarı sallayıp. Zaten habire dua edip duruyordun. Hem de gençliğinde etmediğin kadar. E, bu ne demekti? Öteki tarafa hazırlıklı tabi ki. Ben içimi de içerim, çapkınlık da yaparım. Ölüm beni kandıramaz. Ölüm, beni yaşamaktan yorulduğuma ikna edip de alıp götürmez. Sonra, aşağıda oturan genç denebilecek, dul ve 50 yaşlarında bir kadın olan komşusunu düşündü. Hevesle iç geçirdi. Vücudunu saran ve her yerinden etlerinin taşmasına neden olan

elbiseler, topuklu ve çiçek desenli ayakkabılar, şarklı bir sesle "günaydın" deyip yanından geçerken rüzgârın taşıyıp da burnuna getirdiği o parfüm kokusu. Ah, dedi. Kadın dediğin böyle olmalı.

Kalktı, en güzel takimini giydi. O, yaşamak istiyordu. Karısının ölümüne elbette üzülmişti. Ama şimdi konu bu değildi canım. O yaşıyordu ve hayat hiç bir dakikası boşa harcanmayacak kadar değerliydi. Çıktı, bastonunu aldı. Sonra koydu. Sonra tekrar aldı. Sorun, başkalarını gençliğini inandırmak değil; sorun, yaşamayı kendisinin istemesiydi. Ve bunu daha önce hiç bu kadar istememişti.

Alt komşusunun kapısından geçerken adamlarını yavaşlattı. Hayır, bugün karşılaşıp karşılanmayacakları yoktu. Neyse, dedi. Neşeyle çıktı apartmandan. Sonra bu neşesinin uygun kaçıp kaçmayacağını düşündü. Umurunda değil, dedi tekrar içinden. Varsın, perdelerin ardından onu ayıplansınlar. Bu hayatı bana onlar vermediler ve onlar almayacak. Tanrı benim ne hissettiğimi biliyor ya, kötülük yok içimde. Boş geçirmeyeceğim hayatımı, o kadar! Ne zaman gideceğim belli buralardan. Bir de ben vesvese yapmayacağım. Sokağın köşesindeki manava gitti. En sevdiği şey çilekti. Çilek, günahkârların meyvesidir.

Umursamazlığın, neşenin meyvesidir. Bolca koydu elindeki kâğıt poşete. Bir paket de pudra şekeri aldı. Bir parka gitti, oturdu. Pudra şekerini açıp, çileğin üstüne boşalttı. Öyle bir iştahla yemeye başladı ki, kaydrak kayan küçük bir kız yanına geldi. Utangaçça parmağı ağzında, ileri geri sallanarak çileklere bakmaya başladı. Gülümsedi Hamza Bey. Al bakalım, dedi. Ha, tabi bir de çilek çocukların meyvesidir.

Çocuklar çocukluktan çıkınca günahkâr olurlarsa, çilekten vazgeçmemişler demektir. Yine bu sefer kendi kendine gülümsedi. Kendi çocukluğunu anımsadı. Dün gibi ama yine de çok uzak. Uzansa dokunabilir di ama arada okul yılları, askerliği, karısı, çocukları vardı. Uzanamadı. Çok uzaktaydı o yıllar. Havada aslı da değillerdi. Neredeydiler?

Ölümünden sonra sen neredeyseni oradalar, dedi içinden ölümcü Hamza. Hayda, sen yine nereden çıktın?

Apartmandan çıkarken seni portmantoya asmıştım. Hayır, ben hep buradayım. Karını gömdüğün yerde. Hani onu çok seviyordun. Neden onunla ölmedin? Bu da soru mu şimdi? Ben mi öldürdüm onu Hamza. Hayır ama karının kemikleri sızlıyordu şimdiki. O beni bilir, sen sus Hamza. O beni, herkesten iyi bilir. O ölümü seçti, ben yaşamayı. Hayat eşjimi o benim, ama hayat benim! Şimdi git buralardan da sayılı

Ünlü bir filozofun dediği gibi, ölüm varken o yoktu ve ölüm gelince o gidiyordu. Kalktı. Kendine çay koydu.

zamanlarının tadına varayım.

Karşısındaki çocuk, eli parmağında ve ağzı çilekten kıpkırmızı, Hamza beye bakıyordu. Ne diyorsun amca, yoksa sen deli misin? Hamza bey, küçücük çocuktan utanıp başını önüne eğdi. Ayşegül'le mi konuşuyorsun amca, diye sordu. Ne Ayşegül'ü? Benim arkadaşım Ayşegül. Sıklıkla çağırırm, hep oynarız. Evet yavrum, Ayşegül, deyip aceleyle çocuğun yanından kalktı. Annene git yavrum, kaybolma deyip kendisi de parktan uzaklaştı. Yolda yine söyleniyordu: "Sen ne dersen de, yaşlılık belirtileri bunlar. Kendi kendine konuşuyorsun." Kendi dedesini hatırladı. Beli büyük ihtiyar, ne çok söylenirdi. Otobüse bindi. Uzaklaşmak istemişti oradan. Buyur amca, dedi genç bir delikanlı yerini vermek için. Ters ters baktı ona. İstemez, dedi. Çocuk şaşır, omuz silkti, geri yerine oturdu. Sonra da yaptığına utandı. Demek ki aksi ihtiyarlar, ihtiyarlıklarını hatırlatanlara daha bir aksi oluyorlar, diye düşündü. Çocuktan özür dilemeyi düşündü. Hah, genç çoktan kulağına şu müzikli zimbirtiyi takmış, kendi havasında camdan bakıyordu. Kim bilir ne düşünüyordu. O yaşta insan ne düşünür? Anca karı kız, diye geçirdi içinden. Kendisinin de bazen bunu düşünmesi genç olduğunu mu gösterirdi? Tekrar içten içe sevindi. Şu çocuğu da durduk yerde terslemişti. Neyse, ona da arkadaşlarına anlatacak malzeme çıkmıştı. Deli bunak, diyecekti muhtemelen. Bıyık altından gülümsedi bu kez. Çocuğun bakışlarını yakalamaya çalıştı. Yakalayıp gözleriyle özür dileyecekti. Çocuk oralı olmadı. Bir sonraki durakta da indi. Çocuktan sonra boşalan yere oturdu. Sebepsiz yere gözleri doldu. Çocuk sadece yer vermek istemişti, kafasız Hamza.

Artık şehrin varoşlarına ilerleyen otobüste, kendi mahallesinden binen tek o kalmıştı. Dışarıda evlerinin önünde oturan insanlara takıldı gözleri. Sonra gökyüzüne. Gökyüzü onlara da mavi, bana da, dünyanın en zenginlerine de diye düşündü. Peki, gerçek zengin kimdi? Sensin, dedi içinden huzurlu Hamza. Az önce ölümcü Hamza'yı çok sevdiği ölüme gönderdim. Artık seni rahatsız etmeyecek. Biraz şarap olsaydı, diye geçirdi içinden. Bir de alt komşu. Akıllanmayacaksın sen Hamza.

Eve dönüş yolu uzun geldi bu sefer. Demek ki eve gitmek istemiyordu. Bütün gün doğru düzgün bir şey de yememişti, midesi bulanıyordu hafiften. Eve gidince en sevdiği müziği teybe koydu. Azıcık da sesini açtı.

Aile albümünü aldı yanına. Çocukları... Okul zamanları, büyümeleri her şey en ince detayıyla fotoğraflardaydı. Karısı. En sevdiği kırmızı elbisesiyle. İşaret parmağıyla dudağının ucundan aldığı buseyi karısının yüzüne dokundurdu. Daha fazla bakmak istemedi. Sallanan koltuğuna oturdu. Müzikle beraber elleri geri sallanıyordu. Bugünü, dünü, evvelsi günü, daha gerisi, koltukla ritim tutar gibi bir gözüküp bir uzaklaşıyordu zihninde. Şimdi ölse, yine de şanslı sayılır, iyi yaşadım diye düşündü. Kucağındaki albümden bakan karısı onu onaylar gibi gülümsüyordu.

ALİ DENİZ USLU

Yalnızlık Doktrini

Bahtsızlığın beden bulmuş haliyle
Doz ayarı olmayan bir ilaç gibiyim
Bir kaç ruh otopsisinden sıyrıldım
Büyük gülümsemelerin derin cehennemleri gizlediğin, bilirim.
Hepimiz epey karanlık yaratıklar olsak da ışık saçmak derdimiz.

Kimin aptal olduğu çok tartışılır ama,
biraz yaşama zahmetine katlanan,
tahammülün eşiği kıran,
Yalnızlık doktrininde yer bulmuştur kendine.

DOĞUŞ ŞAHİN

"Sen bugün neden ağladın?"

Veda'nın yanında yere uzanmış açık balkon kapısından dışarıya bakıyordum. Akşam apartman kapısını öyle sert kapatmıştım ki gürültüye bütün komşular çıkmıştı. İkinci kattaki daireme giderken hepsinin yüzüne nefretle bakmıştım. Yan dairede oturan Veda ve dedesi de kapı önündeydi. Gözyaşlarımı eve girince fark etmiş, Veda kapımı çalana kadar da ağlamaya devam etmiştim.

Cevap vermeyeceğimi bildiği için yenisini sordu "Seni güldüremez miyim?"

"Bugün mümkün değil. Neden çöp kutusuna bakıyorsunuz?"

"Çünkü o adam yine gelecek." Bahsettiği adam spor arabasıyla gelip apartmanın önündeki çöp kutusundan paket alıyordu. İlk gece kağıt topluyor sanıp o işe mi girmem diye düşünmüştüm. Veda "Bizim çöpün toplayıcısı o değil." demişti. İkinci gelişinde çöprü fenerle kurcalayıp yine tek paket alınca özel bir şey için geldiğini anlamıştık.

"Bize ne?"

"Ya fena bir şeyler yapıyorsa?"

"Yapsın."

"Uyuşturucu olabilir demiştin. Mahalleimizde, apartmanımızın önünde uyuşturucu mu satıyorlar?"

"Başlayacağım mahallene de apartmanına da. Muhtar mısın sen?"

"On iki yaşındakiler olamıyormuş." Kaşlarını kaldırıp söyleyince aday olmayı düşündüğünü anladım "Hem Batman da muhtar değil ama suçla savaşıyor." En sevdiğim karakterle hassas yerimden vurmaya çalışıyordum.

"Diyelim ki paketin içinden uyuşturucu çıktı. Ne yapacağız?"

Hiçbir mesele için polisi aramayacağımı biliyordum "Belki para çıkar içinden."

"O daha kötü. Uyuşturucuya el koyarsak torbacıları karışırız alırız. Paraya el koyarsak ucu kimlere dokunacak bilemeyiz." Söylediğim şeyin farkına varınca tekrar itiraz ettim "Veda çok riskli bu, muazu süt hazırlayıp Batman'ın çizgi filmini izleyelim."

"Off. Ben yalnız yaparım."

Yanında yatmaya devam ettim.

"Dedem apartman yöneticisi olduktan sonra çok değişti fark ettin mi?"

"Ettim."

"Havalara girdi. Sanki muhtar!"

"Apartman girişindeki zilleri de yenilemiş."

"İsimler eskidi diye yapmış."

"Hadi be oradan! Adının başına 'Yönetici' yazdırırsın için değiştirmiş."

Beklediğimiz araba çöpün önünden geçti. İlk geçiş güvenik vardı, paketi almak için on beş dakikamız vardı. Ayağa kalktı "Hadi." Hızlı adımlarla daireden çıktık. İzleyen biri olma ihtimalini düşünerek çatıdan arka apartmana

gececeğimiz konusunda anlaşmıştık. Veda merdivenlere tırmanmadan önce cebinden çıkarıp, yılbaşıda içinde sadece göz çevresini kapatan maskelerden birini bana verip diğerini kendi yüzüne geçirdi "Batman benim."

"Batman benim, yoksa gelmem."

"Neden ya?"

"Senin ailen var, Batman olamazsın."

Oflayarak ayağını ilk basamağa attığında yan daireden Veda'nın dedesi çıktı "Ne yapıyorsun?"

Veda "Karışma Alfred!" dedi. Adam bıknıklı elindeki kağıdı bana uzattı "Yakın gözlüğümü bulamadım, şuna sen bakar mısın?"

Ben kağıdı okurken Veda söyleniyordu "Şu yakın gözlüğün ne işe yarıyor bilmiyorum. Hiç bulamıyorsun. Yakın bir yerde tut şunu."

Değişen kapı zillerinin faturasıydı. Kağıdı ortadan ikiye yırttım, sahibine geri verip Veda'nın arkasından çıktım. Birleşik olan apartmanın çatısına doğru koşup oradan aşağıya indik.

Arka taraftaydık, binanın etrafından dolaşıp çöp kutusuna yaklaştık. Feneri çıkardım, çöp kutusunun içindeki paketi buldum. Kitap büyüklüğünde siyah torba, bantla sıkıca sarılmıştı.

"Ne işiniz var orada?" Arkamızdaki sese döndük. Paketi belime yerleştirdim. Gelen kişi kağıt toplama arabası çekiyordu. İkimizi de maskeli görünce şaşırdı "Kimsiniz? Bu çöp benim."

Ellerimi kaldırdım "Ceri dönüşüm emekçisi değiliz."

"O ne demek ulan? Aldığınızı verin."

"Bir şey almadık."

"Beline koyduğunu gördüm."

Veda ikimizin uzaklaşınca eve kaçacak sandım. Adamın arkasına geçip elini kaldırdı, paketi adama uzatır gibi yapıp Veda'ya fırlattım. Adam arkasını döndüğünde üzerine atladım. Yerde yuvarlanıyorduk, kurtulmaya çalışıyorduk. Bıramamak için beline sarılmıştım. Onun

Ben Sarı Osman, nasılım?

elleri serbestti her yerime vurabiliyordu. Etrafa bakıp Veda'yı görmeye çalıştım, gitmişti. Adam Veda'nın olmadığını fark edince hırsını benden çıkardı.

"Ulan seni buralarda görmeyeceğim." diyerek arabasıyla gitti. Yüzümdeki kayışmış maskeyi düzelttim. Hemen gitmezsem bir de torbacılardan dayak yiyecektim. Koşarak arkadaki apartmanın çatısına çıktım.

"Veda" fısıltının en yüksek tonunda seslendim. Güneş enerjisi panelinin arkasından ses geldi "Burdayım." Evimizin olduğu tarafa yürüdük. Oturup sırtını yasladım. Feneri yüzüme tuttu "Üff! Çok kötü dövmüş."

"Çöplerin bile sahipleri var."

"Adama yirmi para versen birkadı."

"Senin yüzünden dayak yedim."

"Canım sağ olmasın mı ya?" Doğrulup sokağa baktı "Araba geldi."

Onun boyu görünmemek için idealdi, ben dizlerimin üzerinde duruyordum. Adam arabadan indi, fenerle çöp kutusuna baktı. Aradığını bulamayınca çöpleri karıştırdı. Etrafına bakmak için döndüğünde eğildik. Göz ucuyla baktım, telefonu elinde mesajıyordu. Çöp kutusunu tekmeledi, arabasına binip gitti.

"Başardık. Mahallemizi koruduk." Veda çıkışareti yapıyordu. Kolumu kaldıracak halim yoktu. Çatıdan inip görev kıyafetlerimizi çıkardık.

"Açalım mı?" Büyük gözleri paketleydi.

"Hayır, çöpe atıp yakalım. İz bırakmamış oluruz."

Çöp kutusuna ulaştığımızda maskelerimizi tutuşturup kutuya attık. Çöpler yanıyordu. Paketi de ateşe ekledik. Gözlerimiz kıvrılan alevlerdeydi.

"Hadi dilek tut." dedi Veda. Başımın parmak uçlarına kadar karıncalanma başladı. Hatırlayacak kimsem kalmamıştı. Yani ben öyle biliyordum. Sesim çıksa alevlerden daha çok titerdi. Veda devam etti "Neden ağladığını merak etmişim. Kitabını açtım. Seni anlamadığımı zamanlarda yazdıklarını tekrar okuyorum. Öz geçmiş kısmında doğum tarihin yazıyor. Aşağıya inip muz aldım. Hediye olarak muzlu süt yapacaktım. Ziline basmak için elimi uzattığımda ismin değiştiğini gördüm. Eskiden annenle babanın adı yazardı. Şimdi seninki yazıyor. Neden ağladığını o zaman anladım."

Gözlerim doldu "Kimse anlamaz sanıyordum." Sessizce ateşi izledik. Duman gökyüzüne yükseliyordu. Saat geç olmuştu. Gözlerim kızarmış, ilginç koku başımı döndürmüştü. Veda gülmeye başladı "Faturayı yırttığında dedemin yüzünü gördün mü?" O an gözümün önüne gelince kahkaha attım "Dedene 'Alfred' dedin." Mümkün olmayan gülüşümüz sokakta yankılanıyordu. Veda gözyaşlarını koluya sildi "Off canım tatlı çekiyor."

"Benim de. Muzlu süt yapalım." Arkamı dönüp anahtarımı çıkarırdım. Zile baktım, adım hala oradaydı ama hemen yanına, duvara annemin ve babamın isimleri kazınmıştı. Veda kollarını açtı "Doğum günü hediye." İkimiz de sarılmayı sevmezdik. Duygularımızı her zaman kelimelerle anlatırdık ama o an hiçbir söz kalbimdeki sıcaklığı yansıtamazdı. Ona sılcık sarıldım.

Çevirdim en şen düşünlerde, zilden etekliği...
Davul zurna renkli ampullerle kadın kız meraklı;
Uzattırlar çekirdekten ellerini bana kınalı

Yağmurun mavi gözlerimi ıslattığı bir akşamüstüydü...
Sinsi bir sırımış, kimseye söz etmemeli,
İçine çekti beyaz çocuk kanımı,
Ben Sarı Osman, bu yeniyetme bir günah mı?

Oynarım düşünlerde şakır şukur şakır şukur, garı
Soğuk taşlıkta anam ağlıyordu, ürkek bir güvercin olmuştum,
Yüzüme düşerken o zevkin sarı utancı,
Demmişti ki,
"Etin de tatlıymış, aklımı çeldi" ...

Sarı Osman'ım ben zenne...
Gamzeliyim hemî de zilleri cilveli...

Bir gün küçük bir dev adam,
dolonayda o büyük tiyatroya geldi,
Haykırdı en fiyakalısından sözleri,
Yapıştı yeriye yüreğim kuş gibi,
Üfledim üzerine rüzgarın sevincini...
Dedim ben sarı Osman basmadandır rengarenk
Düğün gibi şendir etekliğim,
Dedi ki o küçük dev adam,
Günün birinde,
veririz sana da bir rol belki...

O günden beridir beklerim sıramı
Taştandır gökyüzünün en sabırlı merdiveni,
Çıkarım zildunaya ortaya, örterim en koyu fondöteni
Etekliğim zildendir, gelir çıkar kırsı sesi.
Severler, güleçtir bu köyün acıyla asılı yüzleri,

Anamdı geldi oturdu geceydi bir sır gibi,
Üzerinde yeni basma elbisesi mor çektili.
Bağrına basıp, alkışladı beni, çekirdekten kınalı elleri.

Şekspirmiş o küçük adamın söylediği oyun,
Sözcükler, büyüye büyüye çarptı sahneden taşlara,

Beklerim sıramın gelmesini etekliğim çarpa çarpa
Menevişli mavisini çekerim tiyatrodaki tozların
Ben Sarı Osman
Severler döndükçe
Günahım yoktur ki benim...

Zalim, zulüm ve vicdan üzerine

EMRE KONGAR

Zulmün, zalimlerin çağlar boyunca nasıl lanetlendiğini görmek çağdaş zalimleri elbette yollarından

alıkoymuyor...

Ama olsun, tarihin dersleri, insanlığın bunları nasıl olsa aşacağını, üstesinden geleceğini, yeneceğini gösteriyor.

Tabii zalimlerin gerek tarih gerek toplum, gerekse zaman anlayışı normal insanlardan, hele hele bilge, olgun insanlardan çok farklıdır.

Her zalim, sanki hiç iktidardan gitmeyecekmiş gibi davranır. Adeta tarih ve zaman bilinci yok olmuştur.

Kendini geçmiş zaman ve gelecek içinde değerlendiremez.

Saniyorum, bu "zaman bilincinden yoksunluk" zalimlerin kişiliklerini oluşturan, vicdanlarını perdeleyen, bireysel plandaki en önemli eksikliklerden biridir.

Zalimlerin ve İlkelerin Zaman Algısı ile Bilgelerin ve Mazlumların Zaman Algısı Farklıdır.

Zamanı saatle, takvimle ölçeriz...

Kendi ürettiğimiz, kendi icadımız olan saatle ve takvimle...

"Bir saniye" ne demek?

"Bir dakika"?

"Bir saat"?

"Bir gün"?

"Bir hafta"?

"Bir ay"?

"Bir yıl" ne demek?

Ya eski deyimle "bir asır" ya da yeni söyleyişle "bir yüzyıl"?

"Bir saniyenin" insan ömründeki değeri nedir?

Belki size çok önemsiz gelir "bir saniyenin" simgelediği zaman. Ama saniyeler saniyeleri, dakikalar, dakikaları kovalar, saatlere dönüşür. Saatler saatleri, günler günleri, aylar ayları kovalar, yıllara dönüşür.

Zalimlerin zaman bilinci galiba en çok kendi ömrüne sığdırabileceği aylar ya da yıllarla sınırlıdır.

Oysa insanlık yüzyıllarla anlam kazanır.

Zalim kişi kendi zulmünün ya da iktidarın süresini en çok "yıllarla" ölçer. Ama yılların bile anlamını bilmez...

Dünyanın güneş çevresindeki dönüşünü bir kez daha tamamlamasının anlamı iradik edemez. Bir yılın daha geçmesinin bir ifade ettiğinin farkında değildir...

Çoğu zaman onu, kendi isimlendirdiğimiz ayların geçmesinden, yaşadığımız yerdeki mevsimlerin

Ölüme yaklaşmak mıdır zamanın geçmesi? Yoksa yaşamın zenginleşmesi midir? İlk insan birinci... Bilge insan ikinci seçeneği algılar.

değişmesinden ibaret sanır.

Zalim iktidar sahibi ile mazlum vatandaşın zamanı algılamaları da değişiktir.

Zalim bir yönetici için iktidar süresinin ölçülmesinde bir yıl bir dakika gibidir...

Zalimin zulmü altında inleyen, kimi zaman demir parmaklıklar ardında vatandaş için ise bir dakika bir yıl gibi uzundur.

Bir diktatöre sorun bakalım günün ne hızla geçtiğini:

"Göz açıp kapayıncaya kadar, nasıl geçti anlamadım" diyecektir...

Bir de demir parmaklıklar arkasındaki bir yazara ya da bir hekime sorun:

"Bir yüzyıl gibi" diyecektir.

Zamanın geçmesi ne anlama gelir?

Saçların ağarması, belin бүkүлүmөsi mi?

Yoksa büyüme ve olgunlaşma mı?

İlkel insan birinci...

Bilge insan ikinci seçeneği algılar.

Ölüme yaklaşmak mıdır zamanın geçmesi?

Yoksa yaşamın zenginleşmesi midir?

İlkel insan birinci...

Bilge insan ikinci seçeneği algılar.

Zamanın sonsuzluğu...

İnsan yaşamının sınırlılığı...

Sonsuz bir evren...

Sınırlı bir dünya...

Yaşamı ve mekânı sınırlı insan, zamanın ve evrenin sonsuzluğuna kendini uyarlamak arasında, takvimi icat ediyor:

Sonsuz zamana karşı...

Sayıli saniyeye, dakikalar, saatler, günler, aylar yıllar, yüzyıllar, bin yıllar!

Sınırlı insan ömrünü, sınırsız zamanla bütünleşecek yeni kavramlar oluşturuyor:

Sayıli zamanı, sonsuz zamana dönüştürecek olan doğrusal bir "öbür dünya" veya devrevi bir "yeniden doğuş" (reenkarnasyon) üretiyor!

Bilge insan:

Bu çelişkiyi gören, anlayan, kendini buradaki hiçlik kavramına uyarlayan, sonsuz zamanla, yaşayla ve ölümlle, sonsuz mekanla, dünyayla ve evrenle bütünleşen insandır!

İlkel insan:

Bu çelişkiyi gören fakat anlayamayan, kendini buradaki hiçlik kavramına uyarlayamayan, hırslarına tutsak olan...

Yaşamın güzelliğini, ölümün kaçınılmazlığını anlayamayan, üç kuruşluk, üç günlük, iktidar için...

Sınırlı bir ömrü, kendine de, başkalarına da zehir eden, zalim insandır.

Bilge insan mutludur...

Zalimlere ve zulme karşıdır...

Başkalarını da mutlu eder!

İlkel insan mutsuzdur...

Zalimdir, zulüm yapar...

Mutsuzluğunu başkalarına da bulaştırır!

İktidar Veya Para İçin Kaç Kişiyi Öldürür, Kaç Kişiyi Zulmedersiniz?

Vicdan nedir?

Doğuştan mı vardır, sonradan mı kazanılır?

Nereden gelir?

Genlerimizden mi, toplumdaki mi, hukuaktan mı, dinden mi, geleneklerden mi, insanlık birikiminden mi, aileden mi, okuldan mı, medyadan mı?

Duygularımıza mı bağlıdır, aklımıza mı? Yoksa bütün bunların toplamı olarak, ahlakın içselleştirilmesi midir?

"Vicdan, bilinç, ahlak gibi birbirinden farklı ama bütünüyle birbirinin içine geçmesi ve birbirini etkileyen kavramları burada zulümle ilgili tutum ve davranışların kökeni olarak, hemen hemen aynı anlamda, kimi zaman birbirinin yerine kullanıyoruz"

Hitler'in vicdanı yok muydu?

Ya Mussolini...

Franco...

Salazar...

Pinchet...

İktidarınız için kaç kişiyi öldürdünüz?

Bir?

Üç?

Beş?

On?

Yüz?

Bin?

Yüz bin?

Bir milyon?

SAYI FARK EDER Mİ?

İktidarınız için kaç kişiyi hapse atarsınız?

Ya da büyük bir servet için?

Kaç kişiye zulüm yaparsınız?

Bir kişiye mi?

Bir milyon kişiye mi?

Zulüm sayı ile ölçülebilir mi?

Öldürdüğünüz, hapse attığınız,

hayatlarını söndürdüğünüz kişilerin, sayısı fark eder mi?

İktidar ya da servet veya her ikisi için adam öldürmek, iktidar ya da servet veya her ikisi için insanları hapse atmak, kendi iktidarı veya çıkarları için zulüm yapmak, her şeyden, ama gerçekten her şeyden önce:

Vicdan meselesidir!

Bence vicdan sorununu büyük edebi dehasıyla en iyi Balzac dile getirmiştir:

Coriot Baba adlı kitabında, Rousseau'ya gönderme yaparak, romanın kahramanı Rastignac'a, bir soru sordurtur.

Rastignac'ın, arkadaşı Bianchon'a sorduğu soru şudur:

"Paris'te otururken sadece düşünce yoluyla, kimsenin haberi olmadan Çin'deki yaşlı bir mandarinin öldürerek büyük bir servete konacak olsan ne yapardın?"

Arkadaşı Bianchon'un yarı şaka yarı ciddi yanıtları ve Rastignac'ın yeni sorularıyla konuşma sürer...

Balzac sonunda, Bianchon'a, Büyük İskender ve Napolyon'la süslediği küçük bir nutuk attırır ve Çinli mandarinini öldürmeyeceğini söyler.

Vicdan ya da ahlak işte budur!

Demokratik olduğunu iddia eden ülkelerdeki yöneticilerin, kendilerini aydın sayan ve sanatların, özellikle de Türkiye'dekilerin okuması gereken bir bölümdür Rastignac'ın mandarin sorusunu sorduğu ve tartışmayı sürdürdüğü satırlar.

Bütün okurlarıma şu soruyu kendi kendilerine sormaları öneriyorum:

"Hiç bilmediğim bir ülkede, tamamen yabancı olduğum bir kültürde, yaşadığından bile haberimin olmadığı bir insanı, kimsenin bilemeyeceğinden ve hesap sormayacağından emin olarak, hiçbir şey yapmadan, sadece düşünce gücüyle öldürerek büyük bir servet veya makam kazanacak olsam, bunu yapar mıydım?"

Zalime Karşı Çıkmak Delilik Değildir.

Sevgili okurlarım, bireylerin toplumsal baskı karşısındaki tepkileri değişir:

Kimi direnir, kimi kabul eder, kimi içine kapanır, kendini soyutlar, kimi dışa açılır, mücadele eder.

Kimi tepkide aşırıya gider, şövalyeliğe soyunur; kimi boyun eğmede sınır tanımaz, dalkavuk olur.

Pek çok kişi zalimlere, zulme karşı çıkmayı delilik sayar, susar oturur.

Biliyorum ki bu satırları okuyan sizler zulme direnen, zalime aklılıca karşı koyan bireysiniz.

"Aklılıca" karşı koymak ne demek?

Korkaklık mı, sinsilik mi, saman altından son yürütmek mi, uzlaşmacılık mı, tavizcilik mi, hainlik mi?

Hiçbir şey yapmadan (belki de hiçbir zaman gelemeyecek olan) doğru zamanı beklemek mi?

İki yüzlülük mü takiiyecilik mi farklı insanlara, farklı yerlerde farklı şeyler söylemek mi?

Hayır sevgili okurlarım...

Bin defa HAYIR!

Zalime "aklılıca" karşı koymak demek:

Zulme, zulümle değil, duygularla hiç değil, aklılıca, bilimle, tarihle, soğukkanlı bir biçimde savunulan insanî değerlerle, insan haklarını, laikliği, demokrasiyi, hukuk devletini, sosyal devleti savunarak, konuşarak, yazarak, örgütlenerek, eğitim yaparak, sivil toplumu, bireyin bağımsızlığını ve özgürlüğünü geliştirerek karşı çıkmak demektir.

SİZ SİZ OLUN ZULME SESSİZ

KALMAYIN, ZALİME BOYUN EĞMEYİN!

SAMA BADA

KARİKAKARTLAR

Bir Kurt Cobain Rüyası...

AYDILGE

Lisedeki "şu garip kız"dim ben. Kendi dünyasını yaratmak isteyen... Ama geç kalmıştım. Dünya çoktan yaratılmıştı. Bölleye başkasının evinde yaşamak gibiydi. Kişilikler kazak örülür gibi örülüyordu. İki ters bir düz, iki ters bir düz. Benseyne bir model yaratmak istiyordum. Sadece bana ait olan. Olmuyordu. Sonra onunla tanıştım. Kurt Cobain ile... Ve onun müziği, beni ayakta tuttu. Kendi ayakta kalmasa da.

15 yaşındaki ergen Aydılgel'in kalbi, boyundan büyük sıkıntılar çekirdi. Çoğu insan, okulun, işin, evliliğin anlaşılmaz ritmiyle mışıl mışıl uyurken ben ritim bozukluğu yaşıyordum. Gülerimin boşluğunu boylesine sert ve şiddetli hissetmek uyku bırakmazdı bende. Keskin bir duygusal açlık çakılmıştı kalbime. Demir hamur kalpları içine ruhlarımız tıkıştırılır, tek tip kurabiyeler gibi yaşam fırınına sürülürken, kimselerin gıkyı kıkmazdı. Bu teslimiyetime aşırı öfke duyuyordum. Daha 15 yaşında anlamıştım hayatın çok ağır bir yemek olacağını ve o sırada midem bu yemeği hazmedemiyordu. Bir tek onunla konuşuyordum. Bir tek o anıyordu sanki beni. Canı ağrıyordu onun da benim gibi. Yara kardeşim, ağabeyim gibi olmuştum. Yıllar sonra dün gece rüyama girdi. Aylardan Nisan. Ölüm yıl dönümüne beş gün kala...

Yüzü her zamanki gibiydi. Bakışları bulutlu. 90'lu yılların iktisatsız kahramanı... Zayıf, çelimsiz, küskün haliyle dünya müziğini değıştirip, endüstriyi alt üst eden adam. Sigara içiyor yine karışmda. Duman gibi uçup gitmeden önce, bir an evvel giriyorum söze. "Merak etme," diyorum. "Niye terkettin bizi gibi laflar söyleyip bu özel ani yeşilçam filmine dönuştürmeyeceğim. Sana o nefret ettiğin sorumlulukları yüklemeyeceğim. Çünkü biliyorum, albümüne Nevermind (Boş yer) ismini verdiğinde aslında hiçbir şeyi beş veremedin değil mi?"

Yüzünde beliren burak gibi sevimleyle boşluğa dikiyor gözlerini. "İnsanları çok fazla seviyordum" diyor. "Aşırı özümleme neden olacak kadar çok. Bir türlü insanlara karşı duyduğum hayal kırıklığının üstesinden gelemedim. Açıkçası kendimin ve neslinim duyarsızlığından, eylesizliğinden tiksiniyordum. İlkçılık, cinsiyetçilik ve yıllardır alt kültürün protesto ettiğı tüm izm'lere karşı hareket geçmeyecek kadar omurgasız ve suçluydum. Her gün TV ve magazin aracılığıyla bunlar bize dayatılırken ses çıkarmıyor olmamız, midemi bulandırıyor."

"Aslında sen ses çıkarıyordun" diyorum. Homofobi ve cinsiyetçilik karşıtı konuşmaktan hiç çekinmedin ki"

"Ah çocuk" der gibi yavaşça başını sallıyor. Sonra yüzü ekşiyor hafiften. "İçimden geleni yaptım," diyor. "Böyle müzikteki maço halini beni irite ediyordu. O yüzden kadın elbiseleri"

giyip sahneye çıktığım da oldu.

Eş cinsel değildim ama sırf homofobikler sinir etmek için bile olmak isterdim. Dişil tarafıma, eril taraflarımdan çok daha yakın hissetmişimdir her zaman. Orta okuldayken, gay bir arkadaşım vardı. Sonunda sarılabıldığım, sevecen, bir sürü şey hakkında konuşabildiğim bir arkadaşım olmuştum. Ama annem onunla takılmamı istemedi. Kendisi tam bir homofobikti. Onun yüzünden arkadaşlığımı kesmek zorunda kalmıştım. Benim için çok üzücü olmuştum, yine yapayalnız kalmıştım."

Duruyor, beklıyor biraz. Gerçekliğe arada sırada uğrayan bir düz kahramanı gibi... Her zaman öyleydi. Bir sigara daha yakıyor.

"Anne demişken," diye söze giriyorum. "Onların boşanmasını, üzerinde korkunç bir etki yarattığını söylüyor hep. Bu bahsettiğin öfke ve hayal kırıklığı hali, ilk o zaman başladı değil mi?"

"Evet," anladımca yavaşça başını sallıyor. Gözünde hala o dumanlı bakışlarla "Annemle babam, ben yedi yaşındayken boşandılar," diyor.

"O ana kadar çocukluğum çok iyi geçmişti. Sonra aniden tüm dünyam alt üst oldu. Okuldaki bazı arkadaşların yüzüne bakamazdım. Utanıyordum annem babam boşandığı için. İçten içe, klasik, tipik bir ailem olsun istiyordum. Anne, baba, çocuk işte... Ama boşanmalarından önce mutluydum. Tıpkı kızım Frances gibi... Herkesini iyi ve zararsız olduğu inancıyla, tanıştığı herkesi öpen, sevgi ve neşe dolu bir bebek Frances. Yani öyleydi ben gittiğimde... Tıpkı benim eskiden olduğum gibiydi. Ve bu durum beni aşırı korkutuyordu.

Frances'in de sonradan benim dönuştüğüm mizmin, kendine zarar veren "rockç" ya dönuşeceği ihtimaline tahammül edemiyordum."

Bu küçük halini çok iyi biliyorum. O hiçbir yere ait olamama hissi... Belki de bu yüzden en sevdiğim roman kahramanı Patrick Süskind'in *Koku romanında* Grenouille'di. Doğumu ve çocukluğu pislik ve acı içinde geçen, daha en başında toplum tarafından dışlanan, sevilmeyen, oradan araya sürülen; farklı olduğu için, kendisine ait bir kokusu olmadığı için ötekileştirilen Grenouille.

Yine eskir bir ötekileşme geçiyor dudaklarından. "Koku... Evet, en sevdiğim roman," diyor. "Defalarca okudum. Hatta *Scentsless Apprentice (Koksuz Çırak)* şarkımı Grenouille için yazdım. Ben de annemle babam boşandıktan sonra Grenouille gibi oradan araya sürüklendim. Ev, alle duyusunu yaşayamadım. Ergenken o kadar farklı ve çıldırması hissediyordum ki insanlar benim yanımda durmamayı tercih ediyorlardı. Beni oku balosunu basıp herkesi öldürebilecek kadar manyak beni olarak görüyorlardı. Sonra Punk rock çıktı ve her şey yerine oturdu. Kendimi hem sosyal hem de politik anlamda ifade etmemi sağladı. Hissettiğim şey öfkedyi, yabancılaşmayı. Tıpkı Grenouille'in hissettiğı gibi."

Ama geç kalmıştım. Dünya çoktan yaratılmıştı. Böyleli başkasının evinde yaşamak gibiydi.

Onunla edebiyat konuşmanın zevkiyle heyecanlanıyordum. "Hatırlıyor musun," diyorum heyecanla. "Grenouille, romanın bir yerinde insanlardan iyice tiksiniyor ve uzaklaşıyor. Bir mağaraya kapanıyor. Tam yedi yıl boyunca toplumlardan, insanlardan uzakta, kafasında yarattığı kokular, hayal gücü ve rüyalarla yaşıyor. O dönem çok mutlu aslında çünkü yaratıcılığıyla başa başa. Ama sonra kendine ait bir kokusu olmadığına anlayınca, insanların neden onu sevmeyişi de anlıyoruz çünkü insanlar lale kimyasal bir etkiyle hem. Ve sonra o muazzam koku alma ve yaratma yeteneğini insanlar kontrol etmek ve beğenilmek için kullanmaya karar veriyor. İnsanlar adeta kendine aşık ediyor. Sen de müzik aracılığıyla bunu başardın."

Yine bir sis bulutunun ardından bakarak "Evet ama işte o noktada korkunç bir ikilem başlıyor," diyor. "Bir yanım John Lennon gibi hayran olunmak bir yanım da Ringo Starr gibi perde arkasında kalmak istiyordum. Yani bir yandan kendimi ifade etmeyi, beğenilmeyi arzuluyordum. Diğer yandan da bu beğeni ve kabulleniş, ait olmak istemediğim toplumlardan gelince, kendime yabancılaşıyordum. Kendimden tiksiniyordum."

Hafiften bir öfke takılıyor gözlerine. "Olmadığım biri gibi davranıp sevimlektense, kendim olup nefret edilmeyi tercih ederim," diyor. "Ben hiçbir zaman kendimi topluma ait hissetmedim biliyorum. Dayatılan her türlü iki yüzü kuralı ve değeri alt aşağı etmeyi arzuluyordum. Magazin kültürünün bir parçası haline gelmeyi değildi. Courtney ile olan ilişkimden, bebeğime kadar her şeyin haber olması, beni gerçekten öfkeli ediyordu. Bu ani ve hastalıklı ilgiyi hazmedemedim. Endüstriye mama olmayı reddederken çok can satanlar listesinde Michael Jackson'ın tahtından indirilen bir pop ikonu haline gelmeyi kaldiramadım."

"Haklısın," diyorum başımı öne eğip. "Nasil kaçınılabilir ki bundan? Kapitalizm, kendisine karşı çıkan, sistemin sürekliliğini kırmaya çalışan her türlü oluşumu, kendi parçası haline getirip, onu zararsızlaştırır. Sivri yanları tırpöler. Hala moda dergilerinde, nasıl grunge görülür tarzı yazılır kurgu. Yırtık botlar, postalları artık bir anlamı yok. Lüks mağazaların vitrinlerine yerleşmiş durumdalar."

"İşte o yüzden" diye söze giriyor Kurt. "O yüzden müzik yapmaktan da dinlemekten de; okumak ve yazmaktan da uzun yollarda heyecan duyuyordum. Bu hislerimden yolları da kendimi kelimelerle ifade edemeyeceğim kadar suçlu hissediyordum. Örneğin sahne arkasına geçtiğimde, ışıklar söndüğünde ve kalabalığın çılgın uğultusu başladığında... Bu beni Freddie Mercury'yi etkilediğı gibi etkilemiyordu. Mercury, insanların sevginden ve hayranlığından büyük zevk alıyordu. Bu benim çok gıpta ettiğim ve

KITHAİRON ASLANI VE ORKHOMENOS

Avin ardından Thebai'a doğru giderken Orkhomenos Kralı Erginos'un elçilerine denk gelir. Elçiler haraca bağladıkları Thebai halkından vergi toplamaya geldiklerini söyler. Herakles ise elçilerin burunlarını ve kulaklarını kesip ipe dizer; elçilerin boyunlarına asar.

Y. EMRE CEREN

Amphitryon seferdeyken onun kılığına girecek eşi Alkmene ile birlikte olan Zeus'un bu birlikteliken Alkides adına bir oğlu olmuştu. Amphitryon bu çocuğu kendi evladı gibi benimsemişti. Ama kıskançlığıyla meşhur Hera çocuğu engellemek için her şeyi yapmıştı. Zeus, Perseus soyundan doğacak ilk çocuğu Argos'ta hüküm süreceği kehanetinde bulununca Hera, doğum tannçasını İknâ ederek Alkides'in doğumunu 1 ay geciktirmiş, kuzeninin doğumunu ise 2 ay önce almıştı. Zeus'un da bu çocuğu doğumuna dair niyetleri bağkaydı, Hermes'ten yeni doğmuş Alkides'i götürüp Hera gece uyurken onun memesine bırakmasını söylemişti. Alkides de Hera'nın memesini emer ve böylece ölümsüzlüğe erişir. Hera her ne kadar bu bebeği itse de güçlü bebek güç bela bırakmıştı. Hera'nın göğsünden akan sütler göğe fırlarak Yunanca Galaktikos Kyklos [Sütü Sarmal] denilen, İngilizcede ise Milky Way [Sütü Yolu] denilen Samanyolu Galaksisi'nin oluşur. Son olarak Hera veya Hera'nın telkiniyle Amphitryon bulunduğu odaya iki yılan koyma denemesinde bulunarak çocuğa dair son komplandan da bitirmişti. Hera çocuğun gücünü fark ederek kendi adının isminde yaşaması için eşi Zeus'un bu evlilik dışı oğlunun adının Herakles [Herkül] olarak değiştirilmesini istemişti. Böylece tarih en meşhur kahramanı doğmuş oldu.

İki oğlan çocuktan hangisinin kendi öz evladı olduğu sorununun çözüldükten sonra Amphitryon, öz çocuğuyla Herakles arasında ayırım yapmaz. Her ikisi de bir klasik dönem kahramanının aldığı eğitimi alır. Amphitryon onlara araba kullanmasını öğretir, Eurytos ok ve yay kullanmasını gösterir ve Linos da edebiyat müzik eğitimi verir. Herakles, Linos'un derslerinde bir türlü uslu durmaz ve başarısızdır. Kardeşi Iphikles ise tam tersi çalışkan ve uysal bir öğrencidir. Linos, Herakles'i uysallaştırmak için her yolu denir. Bir gün ona ceza vereceği sırada öfkelenen Herakles bir liri veya iskemleyi kaptıgı gibi hocası Linos'un kafasına indirir. Linos kafasına aldığı bir şiddetli darbeden ötürü oracıkta

ölür. Herakles mahkemeye çıkarılır ve cinayet suçlamasıyla yargılanır, ancak teamüllerle ilgili yaptığı nefsi müdafaa kapsamında değerlendirilir ve aklanır. Babası Amphitryon ise bundan korkar ve kendi başına gelmemesi için çözüm arar. Çözümü ise Herakles'i siğir çobanı yapmaktır.

Siğir çobanlığına başlayan ve babasının sürülerini koruyan Herakles, eğitime kırda devam eder. Rivayete göre ok atma eğitimi de burada alır, Eurytos, Teutaros, Radamantghys gibi kimselerden ok atmayı ve yay çekmeyi öğrenir. Kastor adında birinden kılıç eğitimi alır. Farklı kimselerden müzik dersleri almaya da sürdüür. Velhasıl 18'ine geldiğinde 2 metreyi ahan bir boya erişir ve kahramanlık çağı da artık başlar. Bölgede hem babasının hem de yörenin sürülerine zarar veren tehlikeli bir aslan vardı. Cıvardaki avcılar saldırmaktan imtina ettiği bu aslanı öldürmeyi kafaya koyar. Cıvardaki kral Thespios'un sarayına yerleşti ve 50 gün boyunca aslanın izini sürer. Thespios ise bu delikanlının kahramanlığına imrenir ve ondan torunları olsun ister. Bu yüzden her gece bir yolu bulup 50 kızını da Herakles'in yatayına sokar. Ellinci günün sonunda Kithairon aslanını öldürür, ancak Thespios'un kızlarından da 50 tane oğlu olur.

Avin ardından Thebai'a doğru giderken Orkhomenos Kralı Erginos'un elçilerine denk gelir. Elçiler haraca bağladıkları Thebai halkından vergi toplamaya geldiklerini söyler. Herakles ise elçilerin burunlarını ve kulaklarını kesip ipe dizer; elçilerin boyunlarına asar. Erginos büyük bir hisimla Thebai'a yürür. Fakat Herakles ve bölge halkı Erginos'un karşısına çıkar. Savaşta Herakles'in babası Amphitryon ölür, gözü dönen Herakles bir rivayete göre Erginos'u oracıkta öldürür. Bir başka rivayete göre Thebai'a kestiği haracın 2 katını Orkhomenos'a keser. Thebai Kralı Kreon, minnet borcu olarak kızı Megara'yı Herakles'e ve küçük kızını da kardeşi Iphikles'e verir.

imrendiğim bir özellik... Açıkçası, hiç birinizi kandırmak istemedim. Bu size de bana da haksızlık olurdu. Yüzde yüz zevk alıyordum gibi numara yaparak insanları kandırmanın büyük bir suç olduğunu düşünüyorum. Tutkum kalmamıştı. Kendime sevgim, saygım kalmamıştı. Gittikçe ana akım müzik piyasasının yeni ikonları ve oyuncuları haline geliyorduk. Grunge ve punk gerçek ruhunu kaybedip yeni bir gençlik modası haline gelmişti. Hızla tüketiliyordu, tüketiliyordu..."

Yine Grenouille geliyor aklıma. İksinin de sonu tüketilmek, yiyip bitirilmek olduğu için... Hatırlıyorum: Grenouille öyle bir parfüm buluyor ki, onu sürdüğünde herkesi kendine çığınca aşık ve hayran bırakabiliyor. En sonunda da yok olmak arzusuyla halkın gözü önünde, bütün şeyi kendi üzerine boşaltıyor. Gözleri kamaşan halk tarafından büyük bir sevgi(!) ve şaşkınlıkla bir çırpıda yenilip bitiriliyor. Tıpkı her şeyi hızla tüketilip, çiğnenmeden, derinleşmeden yutulduğu şu tüketim çağında Kurt'ün üzerine aç yamyamlar gibi üşüşen, onu yiyip bitiren kocaman endüstri gibi... "Ben fazlasıyla delibozuk ve içe dönük biriyim biliyorsun" diyor Kurt bir sigara daha yakıp. "Beni beaden uzaklaştıran ne varsa, ondan kurtulmalıydım. Buna kendim de dahil..." Dudakları kıldırıyor usulca. "Son zamanlarda yapmaya değecek hiçbir şey bulamıyordum," diye mırıldanıyor. "Yatağımdan kalkmak geliyordu içimden. Yatakta kalmak da... Pazartesi cumartesiye, cumartesi pazara dönüşüyordu. Beklemekten sıkılıyordum," çünkü biliyordum, sadece başka bir pazartesiydi gelen ve eski düzeni yeniden başlatan. Bir gece daha geçirmemi sağlayacak ufak bir nedendi aradığım. "Fazla anlamız varsa birbirini alabilir miyiz?" diye soramadım kimselere..."

"Ben sana soruyordum ama" diyor mahcup bir gülümsemeyle. "Hatta çürük diş gibi sizlandırım hep sana. Tanıdığım iyi bir diş de yoktu çürük ruhları çeken. Ve biliyordum bir gün bu diş ikiye çürüyecekti. Kendini çektiğim zorunda kalacaktım hayattan. Çünkü ben, bana dayanılmaz bir ağır yapıyordum. Ama hep müzik yetiştirdim. Sen yetiştin... Ben seni çok sevdim Kurt. Benim gibi pek çok insan da, her şey göçtü yeten o erişilemez renk yoldızlarını değil de seni sevdi. Kalbi kırık, kafası karışık, öfkeli, gerçek bir insandın sen. Alledeki o farklı, bir türlü tam anlaşılamayan; yeteneğini kendi omuzlarında bir çarım gibi taşıyan, duyarlı, hassas kardeş, ağabey ya da sevgilindin..."

Susuyorum. Gerçeklik, dışarıda pusu kurmuş beni bekliyor. "Senden çıkmış balığa döneceğim birazdan uyardığımda" diyorun buruk bir gülümsemeyle. "Söylemek istediğin son bir şey var mı peki?"

"Son sözümü söylemişim mektubumda," diyor. Sonra derin, gerçek, samimi bir iç çekiyor. "Hala yünleri geçeri. Yanan ve bulanan midemim tam kalbinden bana yıllarca geçirdiğin mektupların ve beni umursadığınız için hepimize teşekkür ederim. Barış, sevgi ve empati... Sizi seviyorum, sizi seviyorum..."

Not: Kurt Cobain'in cevapları,

vermiş olduğu röportajlardan ve internet mektubundan derlenmiş kendi sözleridir.

Mehmet Ali & Akşam Gazetesi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://irantey.org>

MERVE KÜÇÜKSARP

Koşuyorum, böylese varım!

Ünü sosyolog Jean Baudrillard, olayların tarih oluşturan şekilde katılması veya yoğunlaşması için belli bir yavaşlığı ihtiyaç duyduğunu söyler.

Oysa bugün bizlere ne kadar uzak bir eylem "yavaşlamak"; yavaşlanmanın, hayatı özümseyerek yaşamının önemli olduğunu iddia etmek de, hatta yavaşlamayı salık veren kişisel gelişim metotlarına meyletsek de... Lafa gelince modern hayatın içindeki koşturmadan ve hızdan hoşnut değiliz; kendimize vakit ayırmıyoruz diye sağa sola veryansın ediyoruz. Ancak iş uygulamaya gelince, boş zamana tahammül edemiyor, zihnimizin bir yerinde duran "yapılacaklar" listesine ha bire yeni maddeler ekliyoruz. Sanki hiç durmadan sürmemiz gereken bir araç gibi görüyoruz yaşamayı; biraz yavaşlarsak yolda kalacağımızı düşünüyoruz.

Aslında bizi böyle hızlandırmaya, akranlarımızdan, etrafımızdan, hatta zamandan bile hızlı gitmeye zorlayan modern hayatın ta kendisi! Daha doğduğumuz gibi, hızlandırma yordamıyla çalışan bir tedrisatin içine düşüyoruz. Hızın yeğ olduğunu ilk kez anne ve babamızın, vaktinden önce konuşmamızı, yürümemizi, gelişmemizi bekleyen gözlerinde görüyoruz. Okula başladığımızda ise okuma yazmayı erkenden sökmemiz, çarpma tablosunu hemencecik ezberlememiz, yabancılara dile diğer öğrencilerden evvel hakim olmamız isteniyor bizden. Beceremediğimizde, beklenenin gerisinde kaldığımızda hoşnutsuz bir nazarla bakılıyor, anormallik yaftalanıyor, bazen de zekamızın geri olduğu ithasıyla karşılaşıyoruz. Keza zekasından şüphe duyulan birinin halk arasında "düşük zekalı" yerine "geri zekalı" diye nitelendirilmesinin altında mutlaka bu saik olmalı; hızlı olmanın, geride kalmamızı değil de hızla bir kusur olarak sayılması...

İş hayatına atıldığımızda da, farklı bir dünyaya adım atmıyoruz. Dün ailemiz ve öğretmenlerimiz, bizden hızlı ve çalışkan olmamızı beklerken, iş hayatında bu görevi işverenlerimiz veya yöneticilerimiz üstleniyor. Çok düşünmek, deha panlılan sergilemek değil, olabildiğince hızlı ve üretken olmak daha makbul kapitalist sistemin hemen hemen her kademesinde. Hatta Geçikmeye Övgü isimli kitabın yazarı filozof Hélène L'Heuillet'e göre, yöneticilerin sergilediği bu fahiş hız arzusu kimi zaman bir tür şiddete dönüşebiliyor. Keza bir işin teslim süresini ifade eden "deadline"lar, çalışanların bir işi insanca bitirmelerine yönelik öğütürmüyor; aksine çalışanların gecikme korkusuyla strese girmelerine ve son kerte de işverenin gücüne iman etmelerine hizmet ediyor.

Sistem, tüm kurum ve kuruluşları ve dahi

"olanakları" ile hayatın salt bir yarış olduğunu bizleri öyle ikna ediyor ki, hayatımızın her alanında bir şeylerin demlenmesini beklemek tahammülfersa geliyor. Radyoda duyduğumuz bir şarkının adını sanını öğrenmek ve onu yeniden dinlemek için günlerce mırıldanarak beklediğimiz zamanlar artık çok geride kaldı. İzlemek istediğimiz film, öğrenmek istediğimiz bilgi, iletişim kurmak istediğimiz insan bize bir tık kadar uzaktaki... Giysi dolabımızdaki eski kilerleri tamamlamak için mağazalar reyonlarını, mevsiminden çok önce donatıyor, bizleri erkenci davranmaya teşvik ediyor. Henüz bir önceki yaz tatilinin borçlarını ödeyememişken erken rezervasyon seçeneği ile bir sonraki yaz tatilinin planlarını yapmaya başlıyoruz.

Bilhassa anneler günü, kadınlar günü, sevgililer günü, yılbaşı gibi özel gün ve haftalardan çok önce tüketicilerin iştahını hareket etmek için duyurular, indirimler yapılıyor, mağazalar malum dönemle yakışır bir şekilde süsleniyor. Ev gereçlerimizi, arabamızı, ayağımıza gelen cazip bir ödeme teklifini kaçırmaktan korktuğumuz için daha eskitmeden yenisiyle değiştiriyoruz. İhtiyaçlarımız daha doğmadan gideriliyor. Tartadaki meyve sebzemiz, çiftlikteki tavuğumuz ineğimiz... Artık dünya üzerindeki hiçbir şey kendi haline bırakılmıyor, bir an evvel almak ve satıma hazır hale gelmesi için her türlü müdahale itinayla yapılıyor!

Keza arzular... Aşka ve daha pek çok şeyde dair arzularımız daha doğup serpilmeden gideriliyor. İstemenin, sabretmenin, didinenin ne menem bir şey olduğunu unuttuk. Bugünün insanları olan bizler yalnızca bir şeyi talep etme itikisini biliyoruz. İnsanı değiştirip dönüştürebilecek gerçek tutkuların, o tutkular için mücadele etmekten uzağız. Rüya görmeyi bile unuttuk; belki de o yüzden artık devrim yapamıyor, yeni coğrafyalar keşfedemiyoruz. Aşka da kısa vadeli bir yatırım alanı gibi bakıyoruz. Yaptığımız yatırımın hemen karşılığını almak, mutlaka almak istiyoruz. Aşk ülkesinde, aceleciliyiz. Mülkiyetperveriz. Keza birinden hoşlanırsan hoşlanmaz, onun da bizi aynı şekilde sevmesini istiyoruz. Hem de hemen! Hatta bazen karışımızdaki inin aşıyla da yetinmiyor, daha ilişkinin en başında koca bir ömre yatırım vermesini istiyoruz. "Sevgi emektir!" sözünü artık yalnızca ahir zaman filmlerinden biliyoruz.

Dahası hangimiz Walter Benjamin'ın, nitelikli bir edebiyat eseri yaratmak için katlanılması gerektiğini söylediği o sıkıntıya tahammül edebilecek kadar sanata adayabiliyoruz ki kendimizi! Ya da hangimiz derin felsefi görüşler ortaya çıkaracak kadar düşünmeye vakfedebiliyoruz ki vaktimizi ve takatimizi! Roman, öykü ve şiir okumak bile zaman kaybı geliyor çoğumuz için; ya bir kitabı tam anlamıyla özümsemeden okuyoruz;

veyahut iş yaşamına yarayacak kitaplara yöneliyoruz; serde harcadığımız zamanın maliyetine dair birtakım küçük hesaplarla. Çünkü biliyoruz ki, biz başka bir şeyle uğraşırken, hayat yanımızdan akıp gidebiliyor. Nihayetinde, kapitalist sistem her şeyin bol ve ulaşılabilir olduğuna dair afill vaatler sunsa da sakilerine, bizler biliyoruz ki, tıpkı içtiğimiz su, yediğimiz yemek, hatta solduğumuz oksijen gibi zaman da kısıtlı, hızlı, müdanasız.

Yalnızca bir hayatımız var şınyıla, onu kaçırmamak, ıskalamamak, her şeyi deneyimlemek, her konuda fikir sahibi olmak zorunda hissediyoruz kendimizi. Sosyal medya ve bugünün iletişim çağına buna zorunda hissettiriliyor. Oysa kaçan ve ıskalanan çoğunlukla kendi hayatlarımız oluyor. Keza Hélène L'Heuillet'in dediği gibi: "Bugün yaşamın değeri ancak gecikmedir, belirli bir gecikme bilinciyle keşfedilir. Gecikme gerçekten de kişinin kendisine ve dünyaya erişimine kapı açan yegane "süredir", çünkü bu kapı zamanın kendisidir."

Bazen de bir şeyleri kaçırmamak için değil, modern zamanın insan üzerinde yarattığı belirsizliği ve kaygıyı unutmak için acele ediyoruz. Milán Kundera'nın Yavaşlık isimli romanında söylediği gibi: "Çağımızda unutmaya arzusu bir saplantı haline gelmiştir, bu nedenle bu arzuyu tatmin etmek için hız ıblisine teslim olmuştur çoğumuz..." Ölüm korkusunu, gelecek korkusunu koşarak, hızlanarak alt etmeye çalışıyoruz keza... Hızlanmak, unutmamızı sağlıyor zira. Düşünmemize set çekiyor. Yalnızca yatağındaiken düşüncelere dalabilen Decartes'tan beri köprünün altından çok sular aktı. "Düşünüyorum, öyleyse varım!" bizler için artık geçer değil. Modern dünya artık yalnızca şu düsturla hareket ediyor:

"Koşuyorum, böylese varım!"

Sanki hiç durmadan sürmemiz gereken bir araç gibi görüyoruz yaşamayı; biraz yavaşlarsak yolda kalacağımızı düşünüyoruz.

sizden
gelen

SEDAT MERCİMEK

Adım Armut. Nişantaşı'nda bir barım var. Havalı ama küçük bir mahalle barı. Özellikle hafta sonları iğne atan yere düşmüyor, sokağa taşıyor müşteriler. Hafta içi ise yakınlarda oturan ve patronlarını öldürmek isteyen beyaz yakalıları, üç çıkışı biraz rahatlamak için uğurluyorlar. Güzel kazanıyorum. Arada gerçek mesleğim olan mimarlığı da yapıyorum-Hiç evlenmedim. Bir-iki tane üç seneyi geçmeyen fakat benim için asırlar kadar uzun süren ilişkim oldu. Gelmeyi çok severim. Bari iyi paraya devredebileceğim birini bulursam, o parayla uzun bir dünya turuna çıkacağım. Belki de dönmem, kim bilir? Yalnızlığa çok alıştım. Neredeyse yalnızlık benim gizli sevgilim oldu. Devamlı gördüğüm fazla arkadaşım da yok. Barda hep aynı taburelere oturan müdavimler ve arada meyhaneye gittiğimiz fakülte arkadaşlarımla yetiyor bana. Ha, bir de çocukluğumuzu beraber geçirdiğimiz Hıyar var...

Hıyar'la ortaokulda tanıştık, nakil olduğum ilk gün hoca, beni onunla aynı sraya oturtmuştu. Subay olan babamın tayini, hep eksik bırakan bir zamanlamayla bizi Bandırma'ya atmıştı. "N'aber lan hıyar?" diye seslenen arkamdaki gruba şaşkın şaşkın baktığımda aynı gruptan genç irisi biri "Ne bakıyon lan armut gibii" dediğinde benim de biletim kesilmişti. "Armut" lakabı, üzerime yapışıp kalmıştı. Hıyar'la sıra arkadaşlığımız ve dostluğumuz 1983 yılının nisan ayında başlamıştı. Okuldan sonra Hıyar'ın babası Rafet amcanın çarşıdaki meydana nazır pastanesinde içtiğimiz gazozlar dostluğumuzu iyiden iyiye pekiştirdi. O gazozların çocuksu

Yalnızlık provaları

masum tadı hala damağındadır.

Aradan neredeyse on beş yıl geçmişti. Hıyar ve ben, kapağı İstanbul'a atmıştık. Hıyar, güneşini bara uğrar, bir iki kadeh atar, iki lafin belini kırar, sonra da Cihangir'deki şair dostlarının yanına kaçardı. Hıyar'ın en sevdiğim yanı bana pek bilmediyi, yalnızlığa olan düşkünlüğümü bildiğinden bana hep bir alan bırakır, evime uğradığında yatıya kalmaz, bir sebeple evden sıvışır. İlişkilerimden bunaltıp uzun gezilere çıktığımdan beni hiç aramazdı. Döndüğümde, yokluğumda beni çekip çevirdiğini neredeyse tüm gününü bara ve bana adadığını çalışanlardan duyardım. "Var mı benlik bi şey Armut?" der, omzuma hafifçe dokunur, içimden gençleri okumak için gözümün içine kısaca bakar, sonra "Hadi evyallah!" der çekip giderdi.

Hıyar, bir cumartesi akşamı kalabalığı yara yara bara geldi. Kendi şair tayfasını bizim Nişantaşı tarafına pek taşımazdı ama o akşam yanında bir kızla geldi. Aydan. Kıpır kıpır, samimi gülen badam gözleri, sır tında yetmişlerden ışınlanmış haki devrimci parkası ve göğsünde çapraz duran çantasıyla geldi Aydan. Babası Şile taraflarında bir yazlık düşünüyormuş, güvenebileceği bir mimar arayışındaymış. Hıyar, bunu duyar duymaz tuttuğu kolundan Aydan'ı bara getirmiş. Aydan, anlatmaya başladı. Hıyar, "Siz konuşun, ben bizimkilerle taklayım biraz." diye uzaklaştı. Aydan'ın dudakları kımıldıyor, ışıltıla bir şeyler anlatıyordu. "Ne kadar güzel mimikleri var, elleri yem arayan bir çift serçe." diye düşündüm. Arada "Evet evet. Tabii tabii!" diyorдум ama müzik ve birbirine giren seslerden hiçbir şey anlamıyordum aslında. "Ne dersin? Olur mu?" diye kulağıma eğilip bağırırdı Aydan. İlk nefesi, kulağımin içine doldu. "Olur olur. Olmayacak şey yok dünyada." dedim. Aydan "Burası çok gülül tülü. Telefon numaranı alayım. Sakin bir zamanda daha etrafıla görüşelim." dedi. Peçeteye yazdığım telefon numarasını verdim, katladı, cebine koydu. Aydan, oturduğu tabureden arkasına doğru bakındı. Hıyar'ı görünce el sallayıp ona doğru yürüyüp kalabalığın içinde kaybolup gittiler.

Ertesi gün öğleden sonra iki gibiydi. Telefonum çalıyordu, açtım. "Alo. Merhaba ben Aydan." dedi karşıdaki ses. En iyi günaydın buydu bence. Aydan'la sözleştik, babasını da alarak Şile'ye gittik. Babası anlattı dinledim, Aydan anlattı, duymadım bile. Onu sadece seyrettim ve içimden ilk bahar havaları geçti, çiçeğe kestim.

Her bahaneyle Aydan'ı arıyor, projeye bir çizgi eklesem fotoğrafını atıyor, dakikalarca konuşuyordum onla. Bara gitmez oldum desem yeridir, eve kapandım, sanki yeni Taj Mahal'i ben çiçekekmışim gibi saatlerce kafa yoruyordum ve sonra hemen telefona sarılıyordum. Aklımda ne bari satmak, ne de dünya turu kalmıştı, yalnızlık sevdam bile buharlaşmıştı.

Bir gece yine evde proje üstünde çalıştım, yine telefon açtım Aydan'a. Aydan "Yakınlardayım.

Şarjım da az. Uğraram ben sana." dedi. Elinde biraz atıştırmalık, bir şişe şarapla belirdi kapıda. Konu konuyu açtı, şarap dilimizi ve bedenimizi serbestletti diye. Gece bitti. Sereserpe, yeni bir güne doğru yol aldı.

Saat neredeyse öğlen on ikiydi. Kapıdaki Hıyar'dı, "Birader, yüzünü gören cennetlik" Elinde kahvaltılık malzeme "Senle konuşmam lazım acilen." dedi. Aydan'ın ayak sesleri mutfaka doğru ilerliyordu, Hıyar, aradan Aydan'ı gördü. Yüzü kızardı. "Sen müsait değilsin anlaşılan." deyip paketleri bırakıp gitti. "Yahu gel! Beraber takılırız." desem de merdivenlerden koşar ayak inip çoktan gitmişti.

Günler geçip gidiyordu, arada Aydan'la Şile'ye gidiyordı, barın gedikleriyle takılıyor, üniversiteden arkadaşlarla eski günleri yad ediyorduk. Barda çalışan çocuklara "Hıyar, uğradı mı bugün?" diye sordukça cevap hep aynı oluyordu: "Yok abi!" Nerede bu çocuk? Telefon açıyordum, habire "Aradığınız kişiye şu an..." Ne oluyor? Benle ne konuşacaktı? Nerede lan bu hıyar? Cihangir'e gittim, evine baktım, gören bilen yoktu. Eve döndüm, meraktan ölüyordum. Kapının kıldı döndü, Aydan'dı gelen. Halimden bir şeyler olduğunu anlamıştı, sordu. "Hıyar'dı dedim" "Kayıp. Telefonu da kapalı. Günlerdir ulaşamıyoruz ona." Neredeyse ağlayacaktım. "Bandırma'ya gitti o." dedi Aydan. Doğru ya benden çok önce Hıyar'la arkadaştaşı Aydan. Hemen fırladım sokağa, arabaya atıldım. Aydan pencereden seslendi. "Sonra sonra" anlamında kornaya basıp topukladım gaza. Ne oldu bu çocuğa? Hiç böyle yapmazdı. Rafet amcaya mı bir şey oldu acaba? Kendime sorular sora sora ulaştım Bandırma'ya. Pastanenin önünde masada Hıyar sırtı meydana dönük oturuyor, karşısında Rafet amca bir şeyler anlatıyordu. İçice yaklaşıncı Rafet amca, "Oğlum hoş geldin!" diye seslendi bana. Sarıldık, sohbet ettik biraz. Rafet amca dükkana geçince, "Lan oğlum nerdesin sen? Dardin ne? Çıldırtdın beni." dedim Hıyar'a. "Aydan" dedi Hıyar. "Aydan?" dedim. Gözünün içine baktım, puslu pusluydu bakışları. Anladım.

Birkaç barı alıp mendireğin oraya gittim. İçtik, konuşmadık. Telefon beş beş dakikada bir titreşip duruyordu. "Var mı benlik bir şey Ozan?" dedi omzuma yavaşça vurarak "Yok Selim, yok dostum." dedim. Sarıldık, vedalaştık.

Yola çıktım. Telefonum her beş dakikada bir çalmaya devam ediyordu. En sonunda açtım. Birkaç dakika süren monologtan sonra biraz daha uzun bir diyalog ve arada Aydan'ın "Ama niye?" "Anlamıyorum! Anlamıyorum!" diyen konuşmalarının ardından "Bari satacağım Aydan. Sonra da dünyayı dolaşacağım tek başıma." dedim, Aydan telefonu yüzüme kapattı. Ağlıyordum, kendimi durduramıyordum. İstanbul'a yaklaşmıştım, kendi kendime konuştum "Ama önce bir dostuma kana kana gazoz içeceğim."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bu yazı geçen sayıda NEJAT İŞLER'in yazdığı Gerisi Sende köşesine gönderilenler arasından seçilmiştir.

Bu köşede her ay bir yazıyoruz, bir hikâye için giriş paragrafı paylaşacağız. Hikâyenin devamını ise sizin yazmanızı istiyoruz. En fazla 5000 vuruş olacak şekilde hikâyenizi gerisende@bavuldergi.com adresine "Gerisi Sende" konu başlığıyla gönderin. Editörlerimiz ve yazarımız tarafından seçilen hikâyenizi Mayıs sayımızda yayımlayalım. Bu ay giriş paragrafını **Cengiz Bozkurt** kaleme aldı. Gerisi Sende!

Garip bir şeyler oluyordu. Çin'in Wuhan kentinde başlayan bir salgın hastalık dalga dalga dünyaya yayılıyordu, ülkeler bir bir tam kapanmaya giriyor, yüzlerce, binlerce insan ölüyordu.

O gün evlerinde bir taraftan televizyon izleyip bir taraftan kahvaltı ederken, salgın vakalarının "Bize kolay kolay gelmez" diye övünülen ülkemizde de başladığını öğrendiler. Muzipçe bakışp "Keşke biz de kapansak da bir kaç gün işe gitmesek" diye kikirdeştiler. O gün ve sonraki günler evde kalsalar o kadar mutlu olacaklardı ki evden her zaman olduğu gibi paldır küldür mutsuz suratlarla zor çıktılar. Tarihler 15 Mart 2019'u gösteriyordu. Hastağın adı da Covid 19'du.

"İnsan sinip kaldıkça dehşete tahammül eder, fakat düşünmeye kalkıştı mı, onu öldürür bu dehşet."

Erich Maria Remarque

"Eğer burada kazanırsak, her yerde kazanınız. Dünya uğrunda savaşmaya geçecek güzel bir yer ve buradan ayrılmaktan nefret ediyorum."

Ernest Hemingway

- İmtiyaz Sahibi: Birgün Yayıncılık ve İletişim Tic. A.Ş. adına İbrahim Aydın
- Yayın Kurulu: Onder Abay, Ümit Bektaş
- Edebiyat Danışmanı: Haydar Ergülen
- Editörler: Oğuz Akar, Mustafa Kömür
- Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Sefer Selçuk Özбек
- Reklam ve İletişim: bavulreklam@birgun.net, bavul@birgun.net
- Kapak Tasarım: Ahmet Can Sarıkaya
- Grafik Tasarım: Barış Can Sarıkaya
- İletişim: 0546 2883328 - iletisim@bavuldergi.com - bavul@bavuldergi.com
- www.bavuldukkani.com
- Adres: Gülbahar Mahallesi, Avni Dilligil Sokak, Özden Apartmanı, No: 14/3 Mecidiyeköy/Şişli İstanbul
- Baskı: İleri Basım Mat. Amb. Reklam Taramım Yayın ve Teknik Hiz. Tic. A.Ş.
- Adres: Yenibosna Merkez Mh. 29 Ekim Cd. Al Apt. No:5/902 Bahçelievler-İstanbul (Yayınortak 2/Piazza B-1 Blok Kat:9 No:81-82)
- Tel: 0212 454 32 90 - 0212 454 34 83
- Genel Dağıtım: Turkuvaaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
- ISSN: 2149-8113 Aylık yaygın süreli yayındır.

Yazar: Cengiz Bozkurt ve

Öyküyü tamamlayıp gerisende@bavuldergi.com adresine gönderebilirsiniz. Seçilen öykü gelecek ay dergimizde yayınlanacaktır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranfey.org>

GERÇEKLER
HELEN,
HER ZAMAN
DOĞRU
CEVAPTIR.

GÜÇ DEMEK, İNSANIN ELİNDE HER TÜRLÜ
HAKLI GEREĞE OLDUĞU HALDE
ÖLDÜRMEHİSİ DEMEKTİR...

"KİM BİR HAYAT KURTARIRSA, BÜTÜN
DÜNYAYI KURTARMIS
SAYILACAKTIR"

NİSAN BİLETLERİ İÇİN

sehirtiyatrolari.ibb.istanbul

27 Mart Dünya Tiyatro Günü
Kutlu Olsun.

